

Tioga Tours

OP ONTDEKKINGSTOCHT IN AMERIKA EN CANADA

Harold Hamersma:

CULINAIR CALIFORNIË

Een zen-ervaring voor de smaakpapillen

Max Westerman:

YOU AIN'T MUCH IF YOU AIN'T DUTCH

Het kleine Nederland aan de wieg van Amerika

Maurits van den Toorn:

AUTOLAND USA

Glanzend chroom, grote staartvinnen en gas guzzlers

SM

UNITED

A STAR ALLIANCE MEMBER

USA • friendly

*Nonstop from Amsterdam to Chicago, Houston,
New York/Newark and Washington D.C.
with connections across the Americas.*

fly the friendly skiesSM

united.com

© 2014 United Airlines, Inc. All rights reserved. Flight schedule and equipment subject to change. Includes destinations served by United, Alaska, Inc. and United Express.

Voorwoord

Ondersteboven van Amerika en Canada

Door Paul Backer, directeur

Wij helpen je graag om je wereld op zijn kop te zetten. Laat je verrassen door alternatieve routes en bijzondere combinaties. Wat dacht je bijvoorbeeld van een roadtrip door het zuidwesten van Amerika, met een afsluitende steden-voet-trip in New York? Of een kennismaking met West-Canada in combinatie met een cruise? De wereld ligt vlak voor je. Om je een idee te geven, hebben we een magazine voor je samengesteld met inspirerende artikelen en een brochure met leuke reisadviezen, de ruimte en de afwisselende landschappen. Als je het magazine voorbeeldt, zie je de brochure omdraait, zie je de brochure voorbeeldt. Je verbaast je over de schoonheid van rode rotsformaties, bomen zo hoog als wolkenkrabbers en iconen als de Golden Gate Bridge en het Vrijheidsbeeld. Een waar schouwspel: als je eenmaal ondersteboven bent van Amerika en Canada, wil je niet meer anders. Reizen zet je wereld op z'n kop. In Amerika en Canada zie je de wereld letterlijk en figuurlijk van een andere kant. Je ideeën over afstand en tijd veranderen, net als je ideeën over cultuur, geschiedenis en natuur. Je ontdekt de schoonheid van rode rotsformaties, bomen zo hoog als wolkenkrabbers en iconen als de Golden Gate Bridge en het Vrijheidsbeeld.

Uitgave:
Tioga Tours bv
Kloosterweg 45
8326 CB Sint Jans klooster (NL)
www.tiogatours.nl
+31-(0)527-245400
info@tiogatours.nl

 facebook.com/tiogatours

 twitter.com/tiogatours

Grafisch ontwerp: strakontwerp.nl
Tekst & (beeld)redactie: Lisa Huis in 't Veld & Wendy Lemmens
Eindredactie: Emma Broekhuizen
Druk: Drukwerkdeal.nl

Aan deze uitgave werkten mee:
Max Westerman, Maurits van den Toorn, Harold Hamersma, Frans Verhagen, Paul Backer en Miel Groten.

Fotografie:
Shutterstock, Dreamstime, Dollar Photo Club, Pieter Henket, Nico van Duren, Maurits van den Toorn, DeLoach Vineyards, Chad Keig, Maren Caruso, Ian Atkins, Robert Llewellyn, Leonard Phillips, Hummer Adventures, Martin Winkel en Lisa Huis in 't Veld.

Illustratie:
Roy Wagemans (Studio Kriss Krass).

Speciale dank aan/special thanks to:
Anna Miranda & Patrick Egan (DeLoach Vineyards), Jenny Rentzel (Francis Ford Coppola Winery), Hannah Hausauer (Postcard Communications & Consulting - Coi), John Kester, Amy Atticks (Thomas Jefferson Foundation at Monticello), Paul Baughman (Hummer Adventures), Melissa Wood (George Washington's Mount Vernon). Tot slot dank aan onze klanten voor het insturen van hun schitterende foto's en anekdotes.

Foto omslag:
Horseshoe Bend, Arizona

Foto voorwoord:
San Francisco, Californië

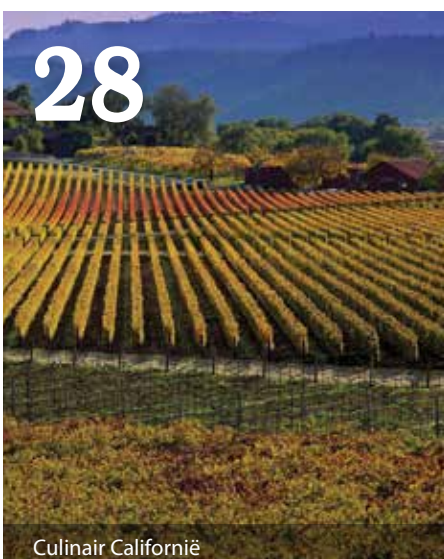
Tioga Tours bv is aangesloten bij:
ANVR
Calamiteitenfonds
SGR

In verband met mogelijke wijzigingen en eventuele drukfouten kunnen geen rechten worden ontleend aan de in dit magazine vermelde gegevens.

© 2014-2015 Tioga Tours bv. Niets uit deze uitgave mag geheel of gedeeltelijk worden vervoelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar worden gemaakt, op welke wijze dan ook, zonder schriftelijke toestemming van Tioga Tours bv.

IN DIT MAGAZINE

Op ontdekkingsstocht in Amerika en Canada

40

Rocky Mountains in beeld

24

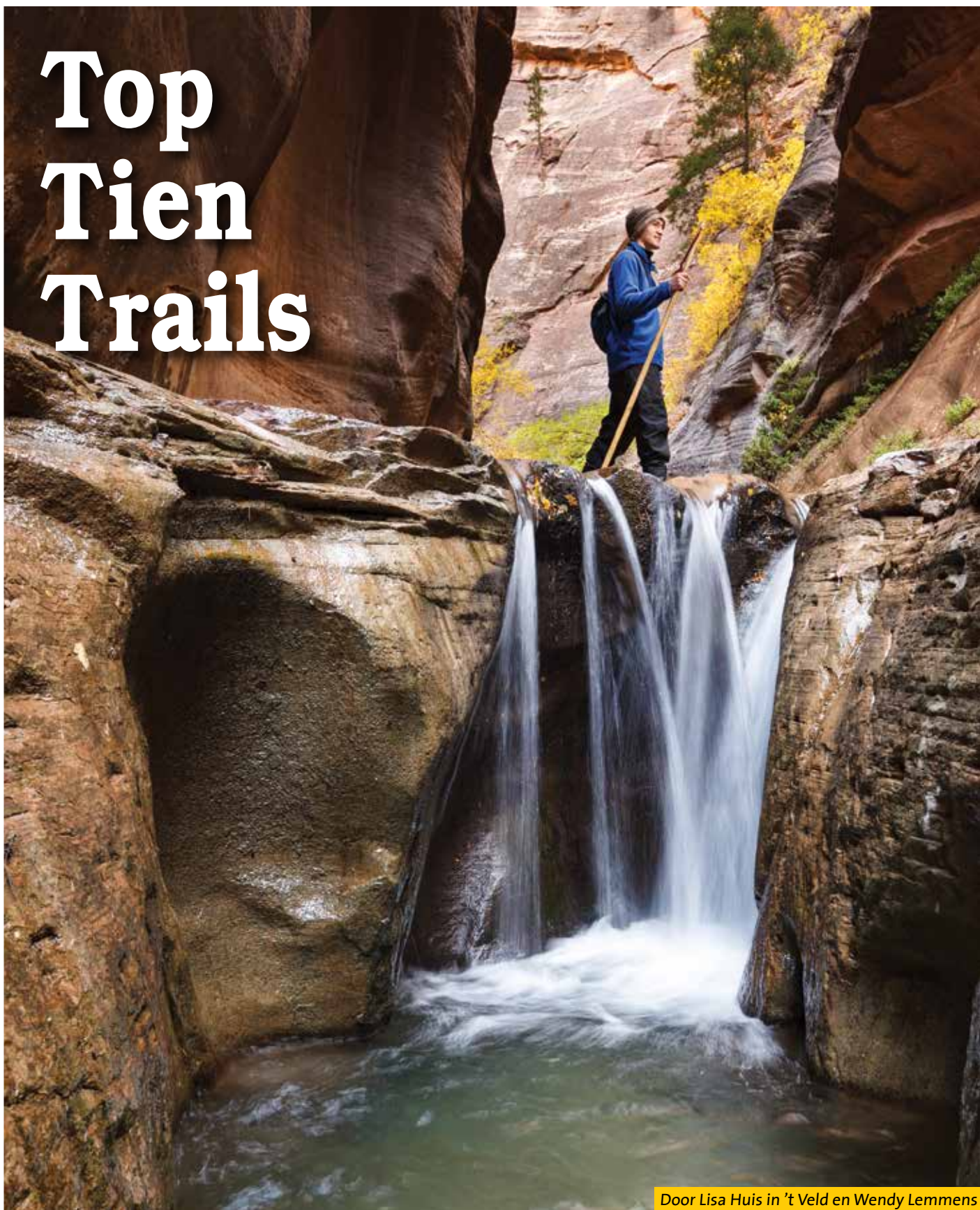

Autoland USA

6	Top Tien Trails	36	Monticello: het mooiste huis van Amerika
10	You Ain't Much If You Ain't Dutch	40	Rocky Mountains in beeld
14	Yá'at'ééh in Navajo Nation!	48	Secret Canyon
24	Autoland USA	50	De Big Five van Washington DC
28	Culinair Californië		
34	Musthaves		

Top Tien Trails

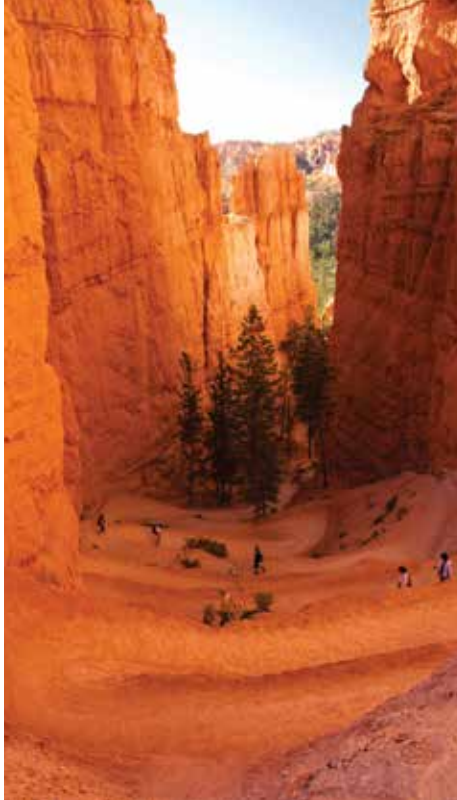

Door Lisa Huis in 't Veld en Wendy Lemmens

The Narrows

- 📍 **Waar:** Zion National Park, Utah (Verenigde Staten).
- ➡️ **Lengte:** Maximaal 15 kilometer retour. Je kunt op elk punt omdraaien.
- ☀️ **Beste tijd:** Zomer, in verband met de temperatuur van het water.

De rode wanden van de Zion Canyon vormen een verbluffend contrast met het vele groen langs de rivieroever. Het water van de Virgin-rivier baant zich een kilometerslange weg door de steeds smaller wordende kloof. Het smalste gedeelte, The Narrows, is een spectaculaire setting voor een wandeling. Hier is de kloof zeshonderd meter diep en slechts een paar meter breed. Naar binnen vallend zonlicht zorgt voor een mooi schaduw- en lichtspel. Je kunt letterlijk niet altijd om de rivier heen, soms ontkomt je er niet aan om er dwars doorheen te waden. Informeer daarom voor je vertrekt in het bezoekerscentrum naar de weersverwachting en watertemperatuur. Trek schoenen aan die nat mogen worden, neem een wandelstok mee en ga op pad!

Gorge Trail

- 📍 **Waar:** Watkins Glen State Park, New York (Verenigde Staten).
- 📏 **Lengte:** 4,8 kilometer retour.
- ☀️ **Beste tijd:** Einde voorjaar, zomer, najaar.

In het westen van Upstate New York ligt een groep lange, smalle meren die vanwege hun gelijkenis met vingers de Finger Lakes heten. Honderden watervallen, glooiende heuvels met wijngaarden, charmante dorpjes en meer dan 25 staatsparken omringen de meren. Watkins Glen geldt voor velen als het mooiste park in de Finger Lakes-regio. Met negentien watervallen tot wel achttien meter hoog is het een bezienswaardigheid die je zeker niet mag missen. Om optimaal van al het moois te genieten, wandel je de Gorge Trail. Deze route volgt de Glen Creek, die een diepe kloof heeft uitgesleten. Je loopt door tunnels, over bruggen en achter watervallen langs. De trail verbindt twee parkingangen met elkaar. In de zomer rijden de shuttlebussen tussen de ingangen. Voor een andere blik op de kloof kun je ook het wandelpad langs de kloofrand terug volgen naar je beginpunt.

Navajo Loop Trail

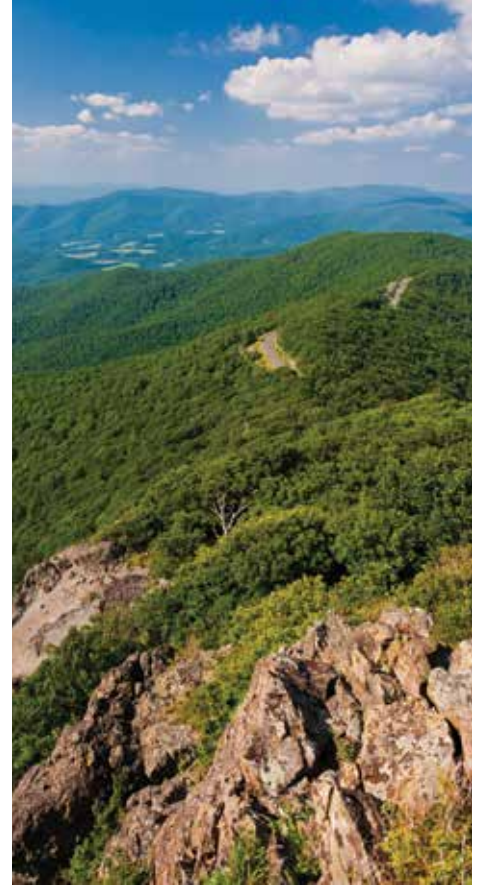
- 📍 **Waar:** Bryce Canyon National Park, Utah (Verenigde Staten).
- 📏 **Lengte:** 2,2 kilometer round trip (combinatie met Queens Garden Trail: 4,6 kilometer).
- ☀️ **Beste tijd:** Voor- en najaar. In de zomer 's morgens of 's avonds.

Veel reizigers vinden Bryce Canyon een van de mooiste nationale parken. Honderden hoodoos bevolken de hoefijzervormige kloof. Tijdens zonsopgang en zonsondergang lijken deze smalle rotspilaren in brand te staan, wat een magisch schouwspel oplevert. Een absolute must is een wandeling tussen de hoodoos. Via de Navajo Loop Trail loop je steeds dieper het doolhof in. Waarschijnlijk raak je niet uitgekeken. Kies in dat geval voor een combinatie met de Queens Garden Trail. Deze route leidt je naar Queens Garden, waar hoodoo Queen Victoria neerkijkt op haar tuin vol onderdanden. De hier en daar vrij steile wandeling zal je nog lang bijblijven, in positief opzicht.

Hall of Mosses Trail

- 📍 **Waar:** Olympic National Park, Washington (Verenigde Staten).
- 📏 **Lengte:** 1,3 kilometer round trip.
- ☀️ **Beste tijd:** Einde voorjaar, zomer, begin najaar.

Olympic National Park bestaat voor 95% uit wildernis en is daarom een geliefde locatie onder natuurliefhebbers. Het landschap varieert van stranden en regenwouden tot gletsjers en bergen. In het westelijke deel van het park ligt het Hoh Rain Forest, een van de laatste overgebleven stukken gematigd regenwoud in de Verenigde Staten. In dit regenwoud valt jaarlijks zo'n vier (!) meter regen. Het resultaat daarvan is een groen bos met coniferen en loofbomen. Mossen en varens bedekken de ondergrond. Een mooie wandeling in deze groene oase is de Hall of Mosses Trail. Via deze trail zie je groene en bruine mossen, waar je ook kijkt. Zelfs de bomen zijn er mee begroeid.

Johnston Canyon

- 📍 **Waar:** Banff National Park, Alberta (Canada).
- 👉 **Lengte:** 2,4 kilometer retour (Lower Falls) of 4,8 kilometer retour (Upper Falls).
- ☀️ **Beste tijd:** Einde voorjaar, zomer, begin najaar.

Een sprookjeslandschap, die term omschrijft de Johnston Canyon het beste. Het turkooizen water, de lichte rotswanden en de overhellende bomen: het is bijna niet op de gevoelige plaat vast te leggen. Bekijk het allemaal vanaf het (vlonder)pad dat door de kloof is aangelegd. Als kers op de taart eindigt het eerste stuk van de wandeling bij de Lower Falls, een waterval die een perfecte kom in de rotsen heeft uitgesleten. Fanatiekelingen wandelen langs kleine watervallen verder naar de Upper Falls, die als een waaier over een goudkleurige rotswand stroomt. Johnston Canyon is een van de populairste attracties van Banff National Park, dat op zijn beurt weer tot de mooiste natuurgebieden van Canada behoort.

Delicate Arch Trail

- 📍 **Waar:** Arches National Park, Utah (Verenigde Staten).
- 👉 **Lengte:** 4,8 kilometer retour.
- ☀️ **Beste tijd:** Voor- en najaar. In de zomer 's morgens of 's avonds.

Rode rotsen, prachtige bogen, grillige vormen: Arches National Park lijkt op een door architecten nauwkeurig uitgedachte droomplek. Nergens ter wereld liggen zo veel natuurlijk gevormde bogen zo dicht bij elkaar. De bekendste boog is de Delicate Arch. Als je door Utah reist, kom je hem gegarandeerd tegen. Hij vormt namelijk het staatsymbool en staat onder andere op kentekenplaten afgebeeld. Als je de karakteristieke boog van dichtbij wilt bekijken, wandel je de Delicate Arch Trail. De route voert over een vrij steile rotswand en brengt je langs rotstekeningen van Ute-indianen. Het uitzicht als je eenmaal boven bent is schitterend: vlak voor een afgrond staat de vijftien meter hoge boog al eeuwenlang als stille getuige.

Stony Man Trail

- 📍 **Waar:** Shenandoah National Park, Virginia (Verenigde Staten).
- 👉 **Lengte:** 1,4 kilometer retour (Little Stony Man), 2,6 kilometer round trip (Stony Man). De trails zijn op meerdere manieren met elkaar te combineren.
- ☀️ **Beste tijd:** Einde voorjaar, zomer, najaar.

Het glooiende heuvellandschap van Shenandoah National Park is het hele jaar door een echte toeristentrekkpleister. Vooral de herfst is een populair seizoen. De beboste heuvels veranderen dan in een rood, oranje en geel kleurenpalet. Een letterlijk hoogtepunt is Stony Man Mountain, de één na hoogste berg van het nationale park. Met een beetje fantasie zie je er een gezicht in. Het uitzichtpunt op de top is via verschillende wandelroutes te bereiken. Bovenaan kijk je uit over de uitgestrekte Shenandoah Valley. Het is mogelijk om verder te lopen over de kliffen van de Little Stony Man. Vanaf hier zie je de Skyline Drive over de heuvels golven.

Hopewell Rocks Trail

- 📍 **Waar:** The Rocks Provincial Park, New Brunswick (Canada).
- ➡️ **Lengte:** Afhankelijk van trail, gemiddelde duur is 45 minuten (retour).
- ☀️ **Beste tijd:** Zomer, tijdens eb (tijden verschillen per dag, check van tevoren de parkwebsite).

Altijd al eens over de oceaانبodem willen wandelen? Of heb je het tot sport verheven om overal gezichten en vormen in te herkennen? Bezoek dan The Rocks Provincial Park, gelegen aan de Fundy-baai. De rotsformaties met tot de verbeelding sprekende namen als Apple Rock, Diamond Rock en E.T. Rock zijn een spectaculair gevolg van de metershoge getijdenverschillen in de Fundy-baai. Het water heeft de rotsen hun karakteristieke vorm gegeven. Tijdens vloed varen kajakkers rond de toppen, bij eb kun je tussen de hoge rotsen wandelen en grotten bekijken. Wellicht een overbodige tip: check van tevoren goed wanneer het weer vloed wordt!

Anhinga Trail

- 📍 **Waar:** Everglades National Park, Florida (Verenigde Staten).
- ➡️ **Lengte:** 1,2 kilometer (round trip).
- ☀️ **Beste tijd:** Winter en voorjaar.

In Zuidwest-Florida ligt de Everglades, de grootste subtropische wildernis van de Verenigde Staten. Deze 'rivier van gras' met hammocks (kleine eilandjes van bomen) bezit een bijzondere schoonheid en is van groot ecologisch belang. Er leven meer dan 350 soorten vogels, 300 soorten vissen en 50 soorten reptielen, waaronder alligators. Een mooie wandeling om dit wildlife van dichtbij te bekijken is de Anhinga Trail, een van de populairste routes in het park. Vooral tijdens het droge seizoen (winter en lente) liggen er veel alligators te zonnebaden. Vanaf uitkijkplatforms kun je ze veilig bestuderen. Houd ook je ogen open voor de bijzondere (water)vogels die overal te zien zijn.

Kalalau Trail

- 📍 **Waar:** Kauai, Hawaii (Verenigde Staten).
- ➡️ **Lengte:** 6,4 km retour (Hanakapi'ai Beach).
- ☀️ **Beste tijd:** Eind voorjaar, zomer, begin najaar.

Van alle Hawaïaanse kustlijnen is de Nā Pali Coast op het eiland Kauai verreweg het ruigst. De kliffen torenen hier meer dan een kilometer boven de Grote Oceaan uit. Voor de mooiste kiekjes volg je het eerste deel van de Kalalau Trail. Het wandelpad voert je over steile kliffen en door weelderige valleien met tropische planten. De meeste wandelaars lopen naar Hanakapi'ai Beach, en keren daar om. Vooral het begin van de route biedt spectaculaire uitzichten. Het vervolg van de trail is zwaarder en alleen geschikt voor zeer geoefende wandelaars. Als je veel verder wilt lopen dan Hanakapi'ai, dien je een *permit* (vergunning) te regelen bij het bezoekerscentrum of via de website.

You Ain't Much If You Ain't Dutch

Door Max Westerman

In *Max & The City* heb ik beschreven hoe New York City dankzij haar Nederlandse stichters uitgroeide tot de hoofdstad van de wereld – de machtigste stad sinds Rome. Maar met gepaste trots ga ik graag een stapje verder. Dat Amerika het succesvolste land in de geschiedenis is, is eigenlijk ook aan onze voorouders te danken.

Dat de Nederlandse invloed zich verder uitstrekte dan Nieuw-Amsterdam werd me duidelijk in het voormalige Beverwyck. De plaats heet nu Albany en is de hoofdstad van de staat New York. In de zeventiende eeuw was dit een van de eerste Europese nederzettingen in de Nieuwe Wereld. Van de gebouwen is niets over, maar tijdens het graven van een bouwput bleek de grond tal van voorwerpen van de Nederlandse kolonisten te herbergen. Archeologen probeerden zo veel mogelijk veilig te stellen. De New Yorkse autoriteiten hadden de archeologen eerst niet in de bouwput willen toelaten. Dat ze de bouw van de zoveelste ambtenarenkolos nu toch hadden opgeschort, was te danken aan de protesten van Charles Gehring, een historicus die al dertig jaar in de staatsbibliotheek in Albany bezig was de Nederlandse geschiedenis in Amerika in kaart te brengen. Gehring blies even stoom af: 'In plaats van trots te zijn iets van hun historie terug te vinden, zijn ze geïrriteerd omdat het hun bouwplannen dwarsboomt.'

'Geschiedenis wordt geschreven door de winnaars'

Amerika is een jong land met relatief weinig gevoel voor zijn geschiedenis en, tot Gehrings ergernis, al helemaal niet voor de

Nederlandse rol daarin. De laattinkende houding tegenover het oude Beverwyck was typerend. 'Het verhaal gaat dat daar maar een paar Nederlanders woonden die te gierig en te lui waren om een fatsoenlijk stadje te bouwen', vertelde de historicus. 'Maar de waarheid is dat er minstens duizend kolonisten zaten, die hun zaakjes prima voor elkaar hadden. Juist daarom is het zo belangrijk hun nederzetting op te graven.'

Gehring zag het als zijn missie om het onbegrip van de Amerikanen over de Nederlandse geschiedenis in de Nieuwe Wereld weg te nemen. Een ondankbare taak. Jarenlang had hij het geld bij elkaar moeten schooieren voor zijn levenswerk: het vertalen van de vergeten archieven van Nieuw-Nederland, de reusachtige kolonie die een groot deel van de huidige staten Pennsylvania en New York besloeg. De Nederlanders bleken alles tot in de puntjes te hebben bijgehouden, van het bevolkingsregister van Beverwyck en andere nederzettingen zoals Breukelen en Vlissingen, tot de notulen van vergaderingen en gerechtelijke uitspraken in Nieuw-Amsterdam, de hoofdstad van hun kolonie.

Eindelijk had Gehrings monnikenwerk vruchten afgeworpen. Door zijn vertalingen waren Amerikaanse historici het Nederlandse aandeel in de stichting van hun land opnieuw gaan bestuderen en herwaarderen. Hun conclusie: Amerika zou een heel ander land zijn, minder tolerant en succesvol, als de Nederlanders niet mede aan de wieg ervan hadden gestaan. Zelfs in de politiek drong deze overtuiging

door, dankzij het republikeinse congreslid Peter Hoekstra, die geboren werd in Nederland. Hij vertelde een gehoor in Washington: 'De Hollandse idealen van vrije handel, culturele openheid en opwaartse mobiliteit hebben de toon gezet voor de toekomst van de Verenigde Staten. Zulke idealen zijn sindsdien over de hele wereld verspreid en zijn kenmerkend voor een gezonde maatschappij.'

'Amerika zou een heel ander land zijn als de Nederlanders niet mede aan de wieg ervan hadden gestaan'

Hoekstra verwees naar de in 2004 verschenen bestseller *Nieuw Amsterdam. Eiland in het hart van de wereld*. Hierin vat auteur Russell Shorto de nieuwe historische inzichten pakkend samen en noemt hij Nieuw-Amsterdam 'de geboorteplaats' van de vrijheidsidealen – individueel, religieus en economisch – waarop Amerika is gebaseerd. 'Manhattan is waar Amerika begon', schrijft hij. Al maakten de Nederlanders er

© Roy Wagemans (Studio Kriss Krass)

maar veertig jaar de dienst uit, ze lieten volgens hem een mentaliteit achter die bepalend bleek voor de latere supermacht. Ik maakte een wandeling met Shorto door mijn New Yorkse buurt Greenwich Village en hij wees me op de St. Mark's Church-In-The-Bowery, met in de zijmuur de grafsteen van de laatste Hollandse gouverneur, Peter Stuyvesant. 'Dit was de kapel van zijn landgoed', vertelde Shorto. 'En dit straatje, dat nog steeds Stuyvesant Street heet, leidde naar zijn huis. In 1664 kwamen hier twaalf Britse ruiters aandraven met de overgavepapieren en Nieuw-Amsterdam werd New York.' De Britten waren met vier oorlogsschepen voor anker gegaan en bedreigden de kolonie met vernietiging. Stuyvesant wilde vechten, maar zijn burgers hadden geen zin in oorlog – slecht voor de business. Met Nieuw-Amsterdam ging de hele kolonie Nieuw-Nederland over in Britse handen. De Nederlanders verdwenen in de vergetelheid, want 'geschiedenis wordt geschreven door de winnaars', aldus Shorto. 'De Britten hadden er geen belang bij om de invloed van hun Nederlandse rivalen te benadrukken, met wie ze in de zeventiende eeuw voortdurend oorlog voerden.'

'Ik denk dat de Nederlanders heel trots mogen zijn op hun rol in de stichting van Amerika'

Amerikaanse schoolkinderen leren dan ook dat hun land werd gesticht door de Pilgrims, Engelse godsdienstvluchtelingen die in 1620 aan land kwamen bij wat nu Boston is. Meestal worden de dertien Engelse kolonies genoemd. De grootste kolonie, Nieuw-Nederland, wordt doodgezwegen. Op de plaatjes zie je de Pilgrims gezellig aan tafel met de indianen, die hen een beetje wegwijs hadden gemaakt in de Nieuwe Wereld, en als dank mochten aanschuiven bij het eerste oogstfeest. Die traditie groeide onder de naam Thanksgiving uit tot Amerika's mooiste feestdag: een gezellig familie- en vreeftij, wars van de commerciële invloeden die het kerstfeest teisteren. Maar daarmee is alle goeds over de Pilgrims wel gezegd.

Op de afbeeldingen zien ze er vroom uit, maar in werkelijkheid waren de Pilgrims religieuze extremisten. Zelf een tirannieke staat ontvlucht, verhieven ze in de Nieuwe Wereld onverdraagzaamheid tot staatsreligie. Ze noemden hun gebied het 'Nieuwe Jeruzalem'. Het moest het toonbeeld van

morele fijnzinnigheid worden. Wie zich niet aan hen conformeerde werd de oren afgehaakt. Als hij geluk had, want ophanging behoorde ook tot de mogelijkheden, waarna het naakte lichaam door de straten werd gesleurd. De gastvrije maar heidense indianen gingen dan ook snel voor de bijl. De Pilgrims stichtten een theocratie die even verdraagzaam was als die van de Taliban.

Ten zuiden van Boston, in Nieuw-Nederland, was het een stuk gezelliger. Daar waren alle godsdiensten welkom. Op Manhattan stonden al snel meer kroegen dan kerken. De kolonie stond open voor iedereen die daalders (daar komt het woord dollar vandaan) wilde verdienen. Binnen de kortste keren werden er tientallen talen gesproken en Nieuw-Amsterdam was de meest internationale stad in de Nieuwe Wereld, zoals Amsterdam dat was in de oude.

'In het grootste deel van Europa was het officiële overheidsbeleid intolerantie', hield Shorto me voor. 'Nederland werd een wereldmacht juist door verdraagzaamheid uit te dragen. De tolerantie voor verschillen, gekoppeld aan de Hollandse ondernemingsgeest, is wat de kolonisten meebrachten en wat doorsijpelde in de Amerikaanse cultuur. Ze vormden de basis voor wat de *melting pot* werd, de smeltkroes van culturen waar Amerika zo trots op is.'

Nederland was in die dagen inderdaad een ander land. Bij de grenzen lag een welkomstmat en totdat stadhouder Willem VI van Oranje zich in 1815 tot koning Willem I liet kronen, was het bovendien de eerste republiek in Europa. Terwijl de Engelsen in hun Nieuw-Jeruzalem nog druk bezig waren heksen naar de brandstapel te slepen, schreven de Nederlandse kolonisten al een handvest vol republikeinse idealen, zoals scheiding van Kerk en Staat, vrijheid van meningsuiting en gelijkheid voor de wet. Op voorwaarde dat de Britten deze rechten zouden respecteren, ondertekende Stuyvesant de overgave. Toen zij op hun beurt meer dan een eeuw later werden verdreven en Amerika een onafhankelijke republiek werd, lieten de Founding Fathers van de Verenigde Staten zich bij het schrijven van de grondwet inspireren door het oude handvest van de Nederlanders.

© Pieter Henket

Max Westerman

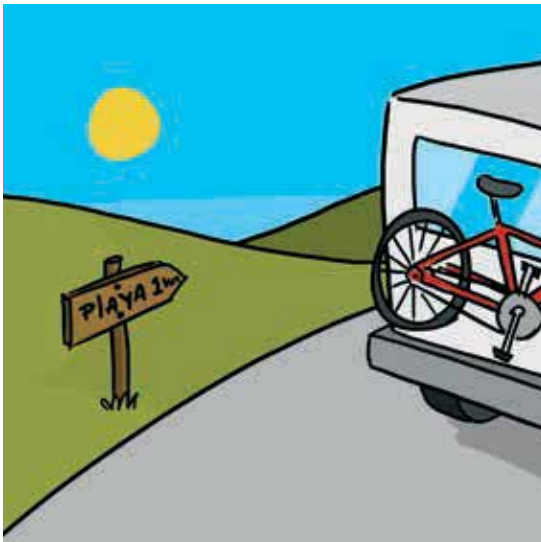
Max Westerman is een journalist met een passie voor grote wereldsteden. Hij woont en werkt nu in Rio de Janeiro, en zat daarvoor bijna 30 jaar in New York. Begin jaren negentig werd hij VS-correspondent van RTL 4, waarvoor hij vijftien jaar lang verslag deed. Zijn observaties over de Amerikaanse maatschappij en zijn geliefde New York kon hij verder kwijt in twee populaire tv-series, *In Alle Staten* en *Max & The City*. Hij schreef ook twee gelijknamige bestsellers. Dit verhaal is afkomstig uit *In Alle Staten*.

Ik wil de Pilgrims niet tekortdoen. Ze lieten Amerika meer na dan alleen Thanksgiving. Het messiascomplex van de supermacht bijvoorbeeld. God had hen naar Amerika gestuurd met een missie: ze moesten de mensheid redden door een nieuwe maatschappij te stichten. Het is aan hen te danken dat zo veel Amerikanen hun land nog steeds zien als God's Country – een uitverkoren positie, die Amerikaanse politici nogal eens gebruiken als rechtvaardiging voor oorlog. Volgens president Woodrow Wilson had Amerika een plicht: 'to make the world safe for democracy'. Het zendingsideaal waarop ook George W. Bush zich beriep toen de massavernietigingswapens onvindbaar bleken en hij voor zijn invasie van Irak nieuwe argumenten zocht.

Het is fascinerend om te zien hoe deze twee stromingen in de Amerikaanse politiek nog steeds met elkaar overhoopligen. Tijdens mijn correspondentschap werd de republikeinse partij langzaam maar zeker overgenomen door fundamentalistische christenen. Ze zijn nu de grootste groep binnen de partij en net als de Pilgrims geloven ze dat God de wereld letterlijk in zeven dagen schiep, dat de evolutieleer van Darwin duivelse onzin is en dat wie niet denkt zoals zij, in de hel belandt.

De democratische partij is het toevluchtsoord geworden voor degenen die strijden voor individuele vrijheden en tegen een opgelegde moraal. Meer in de traditie van de inwoners van Nieuw-Nederland dus, die arriveerden zonder zendingsdrang. Ze wilden niet anderen, maar zichzelf verbeteren. Of ze nou pelzenhandelaar waren, boer of prostituee, ze hadden maar één doel: in alle vrijheid een goed leven voor zichzelf opbouwen. Een simpel ideaal, maar hèt ideaal van de tientallen miljoenen immigranten die hen naar Amerika zouden volgen. 'Ik denk dat de Nederlanders heel trots mogen zijn op hun rol in de stichting van Amerika', zei Shorto. Het was hem tijdens de research voor zijn boek opgevallen dat wij dat eigenlijk niet zijn, en dat wij net als de Amerikanen maar weinig van onze geschiedenis daar afweten.

Straks op vakantie?

Reizen en op vakantie gaan doet u voor uw plezier. Maar mocht er toch iets gebeuren, dan wilt u er niet alleen voor staan. Europeesche Verzekeringen staat dag en nacht voor u klaar, waar ter wereld u ook bent. De Europeesche is namelijk al jaren de nummer één reisverzekeraar en recreatiespecialist bij uitstek.

Wilt u ook onbezorgd op vakantie? Naast reis- en annuleringsverzekeringen biedt de Europeesche speciale verzekeringen voor auto-, motor- en camperhuur. Neem voor meer informatie contact op met Tioga Tours via www.tiogatours.nl. Of bel 0527 - 24 54 00.

Yá'át'ééh in Navajo Nation!

Door Lisa Huis in 't Veld en Wendy Lemmens

Navajo Nation is voor velen een tot de verbeelding sprekend gebied. Dit is waar het oorspronkelijke Amerika nog tot in elke zandkorrel voelbaar is. Tussen de rode rotsen in de uitgestrekte woestijn voel je de krachten van oude geesten en de (vaak pijnlijke) geschiedenis die zich hier heeft afgespeeld.

Wat is Navajo Nation precies? Het gaat om een immens indianenreservaat dat zich uitstrekt over de staten Utah, Arizona en New Mexico. Binnen de grenzen vind je tientallen monumenten, historische plekken en zogenaamde tribal parks. Het gebied wordt bewoond door Navajo (spreek uit: Nèvaho), ook wel 'Diné' genoemd. Het volk kent een veelbewogen geschiedenis en een rijke cultuur, die tot de dag van vandaag met trots uitgedragen wordt.

Geschiedenis

De geschiedenis van de Navajo is eeuwen oud. Volksverhalen van de Navajo gaan terug tot 28.000 voor Christus, de tijd waarin de eerste Navajo-man en -vrouw hun volk naar Diné Bikéyah leiden, zoals Navajo hun eigen land noemen. Over het algemeen wordt aangenomen dat de Navajo tijdens de laatste ijstijd via een landbrug de oversteek maken van Azië naar Canada. Uiteindelijk trekken ze door naar het zuidwesten van de Verenigde Staten, waar ze zich definitief vestigen. Hiermee komt een einde aan hun aanvankelijk nomadische bestaan. De Navajo beginnen met het bewerken van land en met het houden van schapen en geiten. Ook bouwen ze simpele ronde hutten van hout en aarde, die ze hogáns noemen.

Het vredige Navajo-bestaan wordt ruw verstoord door de komst van de eerste Spaanse ontdekkingsreizigers. Vanaf het einde van de vijftiende eeuw verschijnen er steeds meer Spanjaarden, die Europese ziektes met zich meebrengen waartegen de indianen niet bestand zijn. Ook proberen ze de indianen te 'civiliseren' en te bekeren tot het christendom. Dit gaat lang niet altijd zonder geweld. Er breekt een bloedige tijd aan, waarin veel indianen en Spanjaarden het leven laten. Uiteindelijk slagen de Navajo erin om de meeste Spanjaarden van hun land te verjagen.

Na de Spanjaarden vormt vanaf eind achttiende eeuw de pas opgerichte Amerikaanse natie een volgende bedreiging. Navajo-indianen worden van hun grondgebied verbannen, zodat het toegevoegd kan worden aan de snel uitbreidende Verenigde Staten. De Navajo krijgen rond het midden van de negentiende eeuw ook nog te maken met goudzoekers, die zich overal in het gebied vestigen en forten bouwen om zich te verdedigen. Na diverse misverstanden tussen de Navajo en de Amerikaanse overheid wordt de situatie steeds grimmiger.

In 1862 wordt James Carleton aangesteld als nieuwe commandant van de staat New Mexico. Aangezien de lokale kolonisten bang zijn voor de Navajo, krijgt Carleton toestemming om de indianen uit het gebied te verwijderen, indien nodig met geweld. Een dieptepunt is 1864. Een groep Amerikaanse soldaten trekt onder leiding van Kit Carson naar Canyon de Chelly; een

van de belangrijkste heilige gebieden voor de Navajo. Door alle gewassen te verbranden en het vee te slachten, hongeren de Amerikanen de Navajo langzaam uit. De indianen hebben uiteindelijk geen andere keuze dan zich over te geven. Onder dwang lopen ze helemaal naar het oosten van New Mexico. Deze verschrikkelijke lijdensweg is bij de Navajo berucht geworden als 'The Long Walk'. Veel Navajo halen het niet of sterven na aankomst door gebrek aan voedsel en verzorging.

Aangezien er in het oosten van New Mexico nauwelijks water is en er steeds meer Navajo overlijden, stelt de overheid voor om de Navajo te verplaatsen naar de vruchtbare staat Oklahoma. De Navajo weigeren echter en dringen erop aan dat ze willen terugkeren naar hun geboortegrond. Na langdurig onderhandelen besluit de Amerikaanse overheid in 1868 een groot gebied in Arizona en New Mexico terug te geven aan de Navajo. Dit gebied, dat in de Navajo-vlag is weergegeven als een donkerbruin vlak, vormt ongeveer een derde van het huidige territorium. Na nog eens decennialang aandringen en lobbyen vinden er meerdere uitbreidingen plaats. In 1934 bereikt het gebied zijn huidige omvang van 71.000 km². Daarmee is Navajo Nation het grootste indianenreservaat binnen de Verenigde Staten.

Bestuur

In 1923 wordt er een officiële Navajo Nation-regering in het leven geroepen, voornamelijk om het verhuren van stukken land aan oliemaatschappijen in goede banen te leiden. Inmiddels is de Navajo-regering uitgegroeid tot een professionele en breed opgezette organisatie. De overheid bestaat uit 88 raadsleden, die 110 Navajo-gemeenschappen vertegenwoordigen. Net als bij de traditionele dorpsraden is Navajo de voertaal tijdens vergaderingen. De vergaderingen vinden plaats in de Navajo Nati-

on Council Chamber, gevestigd in Window Rock (Arizona). De vorm van de achthoekige vergaderzaal is gebaseerd op een hogán. Net als bij een traditionele hogán is de hoofdingang van het gebouw naar het oosten gericht, zodat de opkomende zon begroet kan worden voor spirituele rijkdom.

Religie

Spiritualiteit speelt nog steeds een belangrijke rol voor de Navajo. Veel religieuze tradities worden van generatie op generatie overgedragen door middel van verhalen. Een van de bekendste verhalen is het scheppingsverhaal over de verschillende werelden. De eerste wereld was zwart en bestond alleen uit aarde, lucht en water. De belangrijkste schepping in deze wereld was die van de Heilige Geesten, die weer de Heilige Mensen schiepen. Vervolgens kwam er een tweede wereld, de blauwe wereld, waarin landdieren gecreëerd werden en de Heilige Geesten gestalte gaven aan Spider Woman. In de derde wereld weefde Spider Woman op aangeven van de Heilige Geesten de sterrenhemel. Dit deed ze met een weefgetouw dat door haar man, Spider Man, was gemaakt. Naast de sterrenhemel weefde ze ook de huidige wereld. Op deze wereld, die Diné 'Glinsterende Wereld' noemen, werden de eerste Aarde Mensen geschapen. Spider Man en Spider Woman hielpen de Aarde Mensen zich de kunst van het weven eigen te maken. De legende leeft nog altijd voort in jonge wevers. Zij gaan in alle vroegte op zoek naar een spinnenweb, dat glinstert in het zonlicht. Wanneer ze hun rechterhand op het web kunnen leggen zonder het te beschadigen, wordt de gave van het weven doorgegeven.

Het onderscheid tussen Aarde Mensen en Heilige Mensen speelt een centrale rol in het geloof van de Navajo. De Heilige Mensen hebben bijvoorbeeld de Aarde Mensen geleerd hoe ze in goede harmonie moeten

leven met Moeder Aarde, Vader Lucht en andere mensen, dieren en planten. Ook hebben de Heilige Mensen het Navajovolk tussen vier heilige bergen geplaatst. Mount Blanca in Colorado representeert het oosten, Mount Taylor in New Mexico is de heilige berg van het zuiden, de San Francisco Peak in Arizona vertegenwoordigt het westen en Mount Hesperus in Colorado staat symbool als heilige berg van het noorden. Deze vier windrichtingen worden vervolgens weer uitgedrukt in vier kleuren: wit voor het oosten, turquoise voor het zuiden, geel voor het westen en zwart voor het noorden. De gekleurde bergen staan eveneens afgebeeld op de vlag van Navajo Nation.

Cultuur

Naast religie is de clan waartoe een Navajo behoort belangrijk in het dagelijks leven. Elke clan heeft zijn eigen gebruiken en tradities. Een pasgeboren Navajo maakt automatisch deel uit van de moeders clan. Dit is ook meteen zichtbaar in de naam van de baby: de clannaam van de moeder geldt als eerste 'achternaam'. Het namensysteem van de Navajo lijkt voor buitenstaanders behoorlijk ingewikkeld, maar is voor de Navajo zelf een perfecte manier om erachter te komen waar iemand vandaan komt. Als Navajo elkaar voor de eerste keer ontmoeten, noemen ze eerst hun voornaam, dan de clannaam van de moeder, vervolgens die van hun vader en ten slotte de clans van hun grootouders. Als het goed is, behoren de ouders en grootouders allemaal tot een verschillende clan. De Navajo zien hun clan als familie en spreken de leden aan met 'zuster/broeder', 'oom/tante' en 'opa/oma'. Trouwen met iemand uit je eigen clan wordt dan ook gezien als incest.

© Nico van Duren

Iedere clan heeft zijn eigen gebruiken en tradities, hoewel er uiteraard ook algemene Navajo-rituelen bestaan. In totaal zijn er meer dan vijftig verschillende ceremonies, die allemaal een eigen reden hebben en op een bepaald moment uitgevoerd worden. Dans en zang spelen hierbij een belangrijke rol. Zo heb je muziek om het goede aan te trekken, het kwade te verdrijven en genezing te vragen. Soms speelt een medicijnman een belangrijke rol in het genezingsproces. Met behulp van kruiden, gebeden, zang en ceremonies probeert hij de zieke te genezen. In de ogen van de Navajo beschikt de medicijnman over bovennatuurlijke krachten, die de innerlijke harmonie van iemand kunnen herstellen.

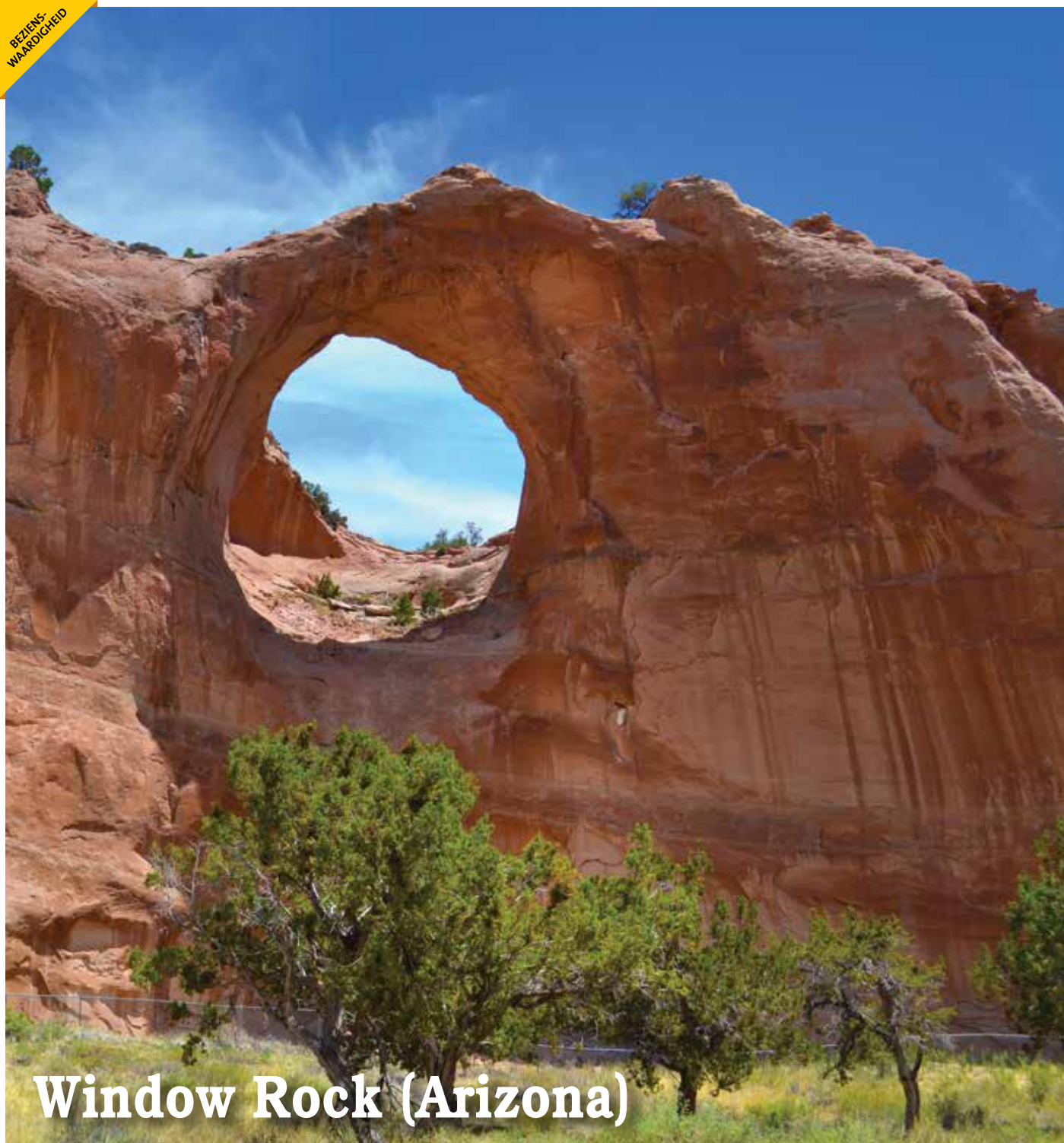
Hoewel er nog steeds veel traditionele Navajo-muziek gemaakt wordt (met zang, fluit en trommels), zijn er tegenwoordig ook veel moderne invloeden. Zo spelen veel Navajo rock- of countrymuziek, al dan niet gezongen in hun eigen taal. De Navajokunst is een stuk traditioneler gebleven. De Navajo's staan bekend om hun geweven kleden, beschilderde potten, zandschilderingen, gevlochten manden en (zilveren) sieraden. Hierin zijn vaak typische Navajosymbolen verwerkt, die niet zelden uitdrukking geven aan religieuze aspecten.

Taal

Yá'át'ééh! Als je door Navajo Nation reist, is de kans groot dat je ergens dit woord tegenkomt, het betekent namelijk 'hallo' of 'welkom'. Qua klanken heeft het Navajo meer overeenkomsten met Oost-Aziatische dan met inheemse Noord-Amerikaanse talen. Het Diné, zoals de Navajo hun taal zelf noemen, bestaat namelijk uit klanken die op speciale wijze worden uitgesproken. Net als in bijvoorbeeld het Chinees kan een woord op verschillende manieren worden

uitgesproken, waarbij de uitspraak de betekenis van het woord bepaalt. Zo maakt het veel uit of je bij een lange klank omhoog of juist omlaag gaat met je stem. Door deze subtiele uitspraakverschillen is het Diné behoorlijk ingewikkeld om te leren als buitenstaander.

Het ingewikkelde karakter van het Diné kwam in de Tweede Wereldoorlog goed van pas. Toen werden ongeveer vierhonderd Navajo-indianen gerekruteerd door de marine van het Amerikaanse leger als zogenaamde 'Code Talkers'. De indianen ontwikkelden een speciale codetaal, gebaseerd op het Diné, om op locatie in Japan geheime boodschappen door te geven. Zo verzonden ze codewoorden, bijvoorbeeld 'ijzeren vis' voor onderzeeër en 'kolibrie' voor gevechtsvliegtuig. Ook gebruikten ze een ingewikkeld systeem van Engels en Navajo om woorden te spellen. Als ze bijvoorbeeld 'navy' wilden spellen, gaven ze dit door als 'tsah (needle), wol-la-chee (ant), ah-keh-di-glini (victor) en tsah-ah-dzoh (yucca)'. Hoewel de Navajo Code Talkers tijdens de oorlog op Japans grondgebied honderden, zo niet duizenden boodschappen naar elkaar verstuurd per telefoon en radio, slaagden de Japanners er nooit in om de code te kraken. De rol van de Navajo Code Talkers werd pas in 1968 openbaar gemaakt, omdat het Amerikaanse leger in de eerste decennia na de oorlog nog niet alle informatie vrij kon of wou geven. Langzamerhand kwam er steeds meer waardering voor de Code Talkers. In 2001 ontvingen de Navajo-veteranen de prestigieuze Medal of Honor. Ook verrezen er enkele musea en monumenten om de Navajo te eren, onder andere in Tuba City (Arizona) en Kayenta (Arizona). Het bekendste eerbetoon is het Navajo Code Talkers Veterans Memorial in Window Rock.

Window Rock (Arizona)

Window Rock is de hoofdstad van Navajo Nation en geldt tegelijkertijd als het hoofdkwartier van het Navajo Parks and Recreation Department. Hier kun je terecht voor toeristische informatie over Navajo Nation. Je mag niet zomaar overal wandelen en kamperen, want Navajo Nation is privé-terrein. In alle bezoekerscentra van Navajo Parks and Recreation kun je terecht voor wandel- en kampeervergunningen.

Window Rock dankt zijn naam aan de 61 meter hoge roodkleurige rots met een kenmerkend rond gat. De rots vormt de schitterende achtergrond van het kleine Window Rock Tribal Park. Aan de voet van

de rots staat het eerder genoemde monument ter ere van de Navajo Code Talkers. Verder is er veel symboliek. Zo loopt er een wandelpad in de vorm van een traditioneel medicijnwiel door het park. Het wiel staat symbool voor de vier heilige richtingen, de vier heilige kleuren en de cirkel van het leven.

Je bevindt je in Window Rock in het centrum van Navajo Nation, en dat is te merken aan de vele toeristische bezienswaardigheden. Bezoek bijvoorbeeld het Navajo Nation Museum met tentoonstellingen over The Long Walk, beroemde Navajo-leiders en (religieuze) kunst. Ook interessant is de

Navajo Nation Zoo, de enige dierentuin in Amerika die beheerd wordt door indianen. De grootste publiekstrekkers zijn inheemse dieren als zwarte beren, wolven en coyotes.

In september trekt Window Rock nog meer bezoekers dan normaal. Dan vindt namelijk de Navajo Nation Fair plaats, een van de grootste powwows van Noord-Amerika. Het grote festivalterrein, de Window Rock Fairgrounds, staat enkele dagen in het teken van parades, traditionele dans, verhalen en muziek, sieraden, kunst, eten en rodeo's.

Canyon de Chelly (Arizona)

Spider Rock

Als de muren in Canyon de Chelly konden praten, dan zouden ze een verhaal vertellen dat vijfduizend jaar teruggaat. De tientallen meters hoge kloofwanden vormen een spectaculaire setting voor eeuwenoude ruïnes en moderne onderkomens van de Navajo. De Navajo beheren het land in samenwerking met de National Park Service, een situatie die uniek is in Amerika. De naam Chelly (spreek uit: 'sjee') is afgeleid van het Navajo-woord 'Tséyi', dat letterlijk 'binnenin de rots' ofwel 'canyon' betekent.

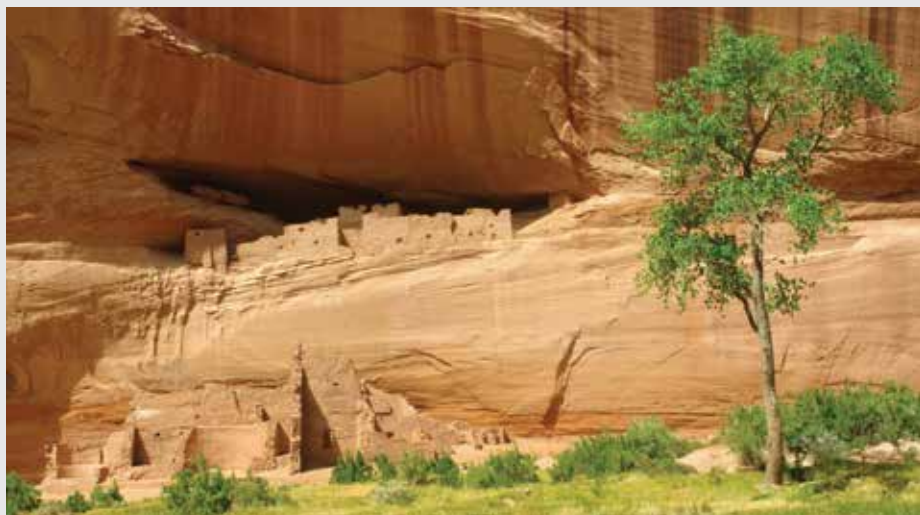
Niet Spider Man, maar Spider Woman steelt de show

De Navajo hebben een mystieke band met Canyon de Chelly, dat midden in Navajoland ligt. Een hoofdrol is weggelegd voor de 240 meter hoge Spider Rock, de woonplaats van Spider Woman. Zij weefde de hemel van de huidige wereld en bracht de kunst van het weven over op de Navajo, die nog altijd begenadigde wevers zijn. Toch vreesden Navajo-kinderen haar. In het traditionele verhaal dat ouders hun kinderen vertelden, neemt Spider Woman ongehoorzame kinderen mee naar haar Spider Rock om ze op te eten. De witte strepen die je boven op de Spider Rock ziet, zouden de botten van de onfortuinlijke kinderen zijn. Een betere afloop heeft het verhaal over een jonge Navajo die tijdens een achtervolging dieper en dieper de kloof in vluchtte. Hij bedacht zich net hoe hij deze hoge monoliet in kon klimmen om zich in veiligheid te brengen, toen er een stevige spinnenwebdraad naar hem toegeworpen werd. Hij greep het beet en klonm naar boven. Op de top stond zijn redder in nood: Spider Woman.

Een bezoek aan Canyon de Chelly

Als je Canyon de Chelly bezoekt, is de Spider Rock niet het enige (letterlijke) hoogtepunt. Canyon de Chelly National Monument bevat namelijk meerdere kloven, waarvan Canyon de Chelly de grootste is. Twee verharde parkwegen, de North Rim Drive en South Rim Drive, bieden je vanaf hoge rotswanden een kijkje in de geschiedenis. Je mag niet zomaar afdalen om alles van dichtbij te bekijken, je bevindt je immers op privéterrein van de Navajo. Via www.navajonationparks.org kun je een gids in de arm nemen die je rondleidt over het Navajo-terrein. Ook zijn er organisaties die wandeltochten, paardrijdtochten en jeeptours aanbieden.

Op meerdere plekken aan de kloofrand zijn ruïnes en traditionele woningen van de Navajo te zien. De ruïnes werden ooit bewoond door de Voorouderlijke Pueblo, een volk dat vóór de Navajo in de kloof leefde. In eerste instantie bouwden ze puthuizen in de grond, maar naarmate meer mensen in de canyon neerstreken, volgden geavanceerdere appartementencomplexen in nissen. Deze huizen groeiden uit tot meerdere verdiepingen tellende dorpjes, pueblo's genaamd (naar het Spaanse woord voor 'dorp'). Tegenwoordig wonen er nog ongeveer veertig families binnen de grenzen van Canyon de Chelly National Monument. Ze hoeden schapen en bewerken het land, maar langzaam aan gaan steeds meer van hen in loondienst werken.

De enige locatie die zelfstandig te bezoeken is, is White House. Via een twee kilometer lang wandelpad daal je af in de kloof, naar een dorpje tegen de kloofwand dat zo'n duizend jaar geleden bewoond werd.

Navajo National Monument (Arizona)

Meer herinneringen aan voorbije tijden komen tot leven in Navajo National Monument. Op de bodem van de Tsegi Canyon liggen de eeuwenoude dorpen Betatakin en Keet Seel. Ondanks hun leeftijd zijn ze goed bewaard gebleven. Vroeger was de canyon bezaaid met huisjes, die in tegenstelling tot de twee overgebleven dorpen geen bescherming genoten van de overhelende kloofrand en inmiddels tot stof zijn vergaan.

Betatakin werd waarschijnlijk tussen 1250 en 1300 bewoond. Op het hoogtepunt leefden er ongeveer honderd Voorouderlijke Pueblo, die veelal buitenshuis hun dagen doorbrachten. De binnenruimtes dienden voornamelijk als plek om te koken, slapen, voedsel op te slaan en ceremonies uit te oefenen. Door de ligging op het zuiden werden de ruimtes 's winters verwarmd door de zon en bood de kloofrand 's zomers aangename schaduw. Het Navajo-zandgesteente waar de onderkant van de kloof uit bestaat, leverde eveneens voordeel op. Er sijpelde voldoende regen door het poreuze gesteente heen, waardoor de Voorouderlijke Pueblo beschikten over een waterbron binnen handbereik. Ondanks deze luxueuze omstandigheden verlieten de bewoners Betatakin al na vijftig jaar. Er doen verschillende theorieën de ronde over dit mysterieuze ver-

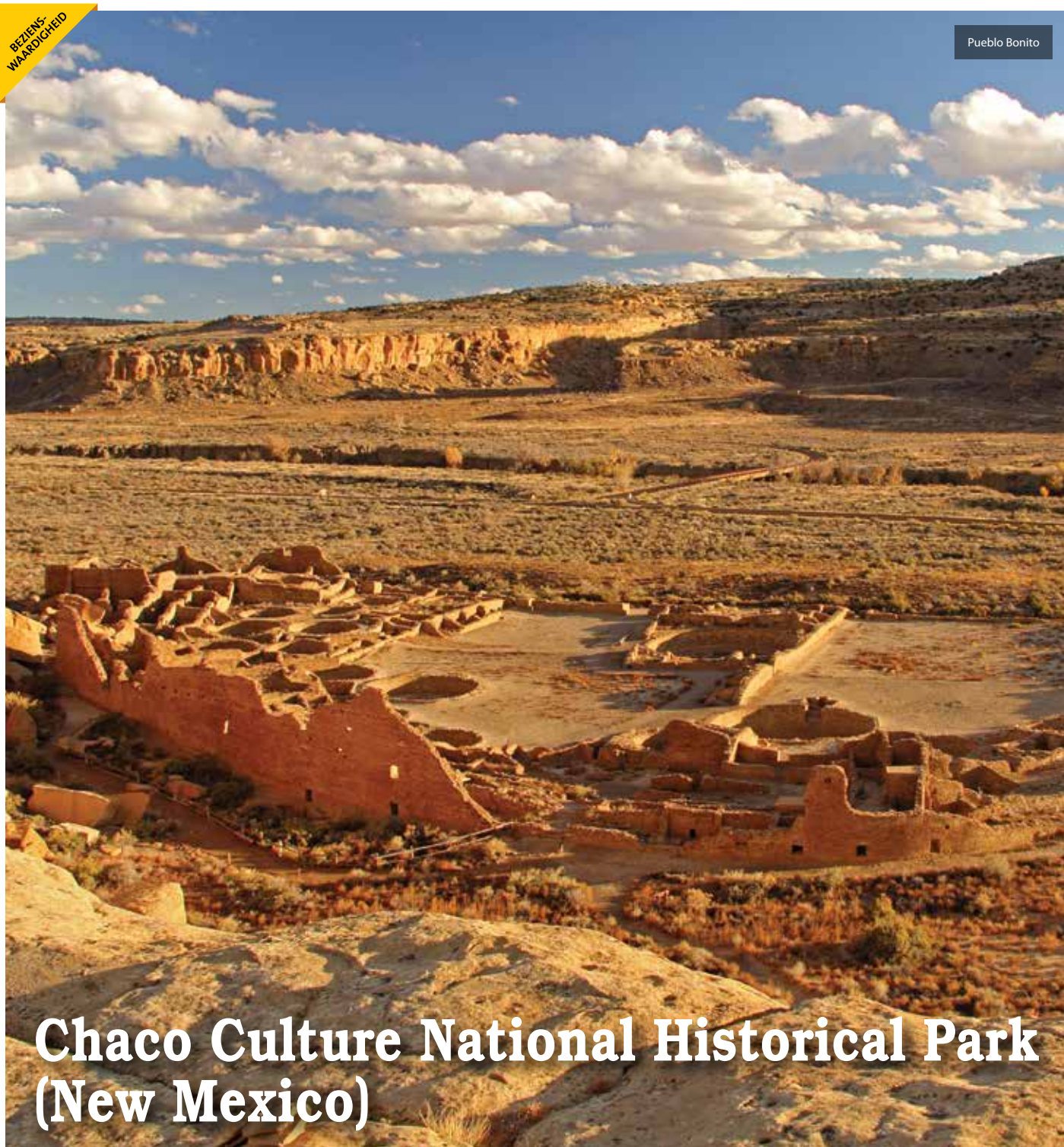
trek. Sommige bronnen noemen een lange periode van droogte als oorzaak, volgens andere bronnen was er sprake van sociale strubbelingen of religieuze motieven.

Keet Seel, het grootste dorp van de twee, deed langer dienst als woonplek. Ook bij dit dorp is het nog steeds niet duidelijk

waarom het ooit werd verlaten. De meeste deuren werden verzegeld aangetroffen, met binnen potten vol maïs. Was het de bedoeling dat de bewoners op een dag zouden terugkeren? Hoe het ook zij, vanaf circa 1300 bleven Betatakin en Keet Seel achter als stille getuigen van een florerende gemeenschap.

De beste manier om de dorpen te bekijken, is door de Sandal Trail te wandelen. Vanaf de kloofrand kijk je uit over Betatakin. Als je Keet Seel en Betatakin van dichtbij wilt meemaken, regel dan ver van tevoren je deelname aan de gratis tour onder leiding van een ranger (beschikbaar tussen eind mei en begin september).

Chaco Culture National Historical Park (New Mexico)

Voor andere indrukwekkende ruïnes ga je naar Chaco Culture National Historical Park in New Mexico. Hier stuit je op een van de grootste Precolumbiaanse steden van Noord-Amerika (daterend uit de tijd vóór Columbus). Dat je Chaco met recht een stad mag noemen, wordt duidelijk als je de verzameling van grote pueblo's (bouwcomplexen) ziet. In de elfde eeuw gold Chaco als het centrum van de Voorouderlijke Pueblo. De grote gebouwen in de Chaco Canyon dienden vooral voor de handel, administratie en religieuze ceremonies. In totaal stonden er vijftien pueblo's op de bodem van de canyon, die stuk voor stuk honderden kamers herbergden.

De gebouwen spreken nog steeds tot de verbeelding. Het vergde ontegenzeggelijk veel mankracht om de pueblo's te bouwen. De Voorouderlijke Pueblo haalden van heinde en verre grote blokken zandsteen en hout. Daarnaast maakt Chaco duidelijk hoe geavanceerd deze Pueblo-samenleving was. Zo is er een rotstekening aangetroffen die laat zien dat de Voorouderlijke Pueblo goede kennis hadden van de astronomie.

In Chaco vind je de best bewaarde oud-indiaanse ruïnes van het zuidwesten: sommige gebouwen stammen al uit 850. De grootste bouwwerken zijn Chetro Ketl en Pueblo Bonito. Archeologen gaan ervan uit dat de

meeste ruimtes alleen tijdens belangrijke ceremonies gebruikt werden. Vermoedelijk kwamen voor deze jaarlijkse ceremonies Pueblo-indianen uit alle windstreken naar Chaco, over goed aangelegde wegen.

Helaas zijn de huidige wegen naar Chaco Canyon minder goed aangelegd. Aangezien ze onverhard zijn, is het verboden om er met een huurcamper of -auto te rijden. Vanuit Santa Fe en Bloomfield (beide gelegen in New Mexico) vertrekken regelmatig excursies naar Chaco.

Monument Valley Tribal Park (Utah & Arizona)

De natuur in Monument Valley is prachtig. Wandelend door de eindeloze en desolate woestijn, met hier en daar grote rode zandsteenformaties en tafelbergen, lijkt het alsof je in een echte westernfilm terechtgekomen bent. En dat kan zo maar eens kloppen, met dank aan regisseur John Ford, die Monument Valley door zijn westernfilms op de kaart zette. *Stagecoach* (1939) markeerde Fords doorbraak. Het was de eerste van tien westernfilms die hij er opnam. Filmproducenten gebruiken Monument Valley sindsdien geregeld als decor, en niet alleen voor westernfilms. Dit deel van Navajo Nation schitterde ook in sciencefictionfilms en comedy's, waaronder *2001: A Space Odyssey* (1968) en *Forrest Gump* (1994).

John Ford heeft zijn eigen 'gedenkpunt' gekregen, bij – naar wat schijnt – zijn favoriete locatie. Als je bij John Ford's Point staat, snap je waarom hij van de plek hield. Het uitzicht is fenomenaal en in de

John Ford's Point

verte staat vaak een *lonesome cowboy* op een rots. Het is bijna te mooi om waar te zijn. Je bereikt dit punt via de onverharde en zeer hobbelige Valley Drive, geen geschikte weg om met de auto of camper te rijden. Voor het echte westerngevoel boek je daarom een tour met een Navajo-indiaan. Hij neemt je mee het achterland in en vertelt je zijn verhaal. Verwacht geen complete indianendorpen: de meeste Na-

vajo-indianen die ooit in Monument Valley woonden, zijn vertrokken naar Kayenta. Hier leven zij veelal in de zogenaamde *trailer parks* (woonwagenkampen). De indianen die je daar tegenkomt, dragen geen traditionele kleding en grote tooien, maar Amerikaanse jeans en sneakers. Het zal je waarschijnlijk opvallen dat de inwoners zich in een spagaat tussen twee culturen bevinden. Aan de ene kant de oude cultuur die hen zo lief is en aan de andere kant de moderne Amerikaanse cultuur, die steeds meer grip lijkt te krijgen op de jongere generatie.

Het icoon van Monument Valley

Er speelden niet alleen maar acteurs in de films van John Ford en acteur (later regisseur) John Wayne. Vaak was er een rol weggelegd voor Susie Yazzie, een Navajo-vrouw die tijdens het hoeden van schapen, spinnen van wol of weven van tapijten op film werd vastgelegd. Ze woonde bijna honderd jaar in Monument Valley, tot haar dood in 2013. De hogán van deze gastvrije vrouw was een vaste stop tijdens tours door Monument Valley, zelf was ze misschien wel de meest gefotografeerde vrouw van heel Navajo Nation.

Antelope Canyon

Page (Arizona)

Lake Powell

Rainbow Bridge

Een van de meest spectaculaire bezienswaardigheden in het noordoostelijke gedeelte van Navajo Nation is Antelope Canyon; een nauwe kloof die jaarlijks duizenden toeristen trekt. Vanuit Page, dat net buiten de grenzen van Navajo Nation ligt, vertrekken tours richting de fotogenieke canyon. De reden dat de kloof zo vaak vereeuwigd wordt op foto's, is de sprookjesachtige manier waarop zonnestralen naar binnen schijnen. De glooiende kloofwanden danken hun vorm aan wind- en waterstromen die al eeuwenlang de omgeving boetseren. Nog steeds loopt Antelope Canyon regelmatig onder water, waardoor de kloof blijft veranderen.

Antelope Canyon bestaat uit twee delen: de Upper en de Lower Canyon. De Upper Canyon is toegankelijker en daarom het drukst bezocht. Via een verticale opening in de rotsen loop je naar binnen en kom je

uit in een kloof met glooiende, rode zandstenen wanden van zo'n veertig meter hoog. De bodem is vlak en zanderig, waardoor de kloof ook geschikt is voor een bezoek met kinderen. De Lower Canyon is wat moeilijker begaanbaar: de doorgangen zijn smal en onderweg daal je via diverse ladders dieper af in de canyon. Er valt minder zonlicht naar binnen, maar de wanden zijn gevarieerder dan in de Upper Canyon. Een minder bekende, maar net zo'n mooie kloof is Secret Canyon (zie bladzijde 48).

Page is niet alleen populair vanwege de ligging nabij Antelope Canyon, het is ook een goede uitvalsbasis voor Lake Powell. Dit op één na grootste stuwmeer van de VS dankt zijn bestaan aan de Glen Canyon Dam. Door de aanleg van deze dam liep de Glen Canyon vol water. Het bijzondere is dat het meer maar liefst 96 zij-canyons kent.

Lake Powell is een geliefde locatie onder wandelaars en watersporters. Vanaf de Wahweap Marina en de Antelope Point Marina in Navajo Nation worden rondvaarten over het meer aangeboden. Je vaart tussen rood-witte zandstenen wanden door die hoog boven je uittorenen. Sommige rondvaarten brengen je naar nabijgelegen bezienswaardigheden, zoals de Rainbow Bridge. Deze natuurlijke brug is met een lengte van 71 meter een van de grootste natuurlijke bruggen ter wereld. Het is ook mogelijk om de brug over land te bereiken: de trails beginnen nabij Navajo Mountain. Het is belangrijk je goed voor te bereiden en een vergunning aan te vragen bij het Navajo-hoofdkwartier in Window Rock. Aangezien Rainbow Bridge als een religieuze plek geldt voor Navajo-indianen, wordt het als respectloos beschouwd om over of onder de brug door te lopen.

Autoland USA

Door Maurits van den Toorn

Als je één ding zou moeten noemen dat symbool staat voor de Verenigde Staten, dan is de kans groot dat je bij de auto uitkomt. Er is immers geen andere samenleving waar de auto zo'n belangrijke rol speelt, niet alleen in het dagelijks leven, maar ook in de cultuur. Hoe zou het fenomeen 'road movie' – samen met de western toch bij uitstek het Amerikaanse filmgenre – hebben kunnen ontstaan zonder auto?

Maurits van den Toorn

Maurits van den Toorn is historicus en journalist, in het verleden onder meer bij de *Staatscourant*, met als specialisatie verkeer en vervoer. Tegenwoordig schrijft hij vooral voor de vakbladen *PM Public Mission* en *SC*. Hij heeft er geen enkel bezwaar tegen om met enige regelmaat de Verenigde Staten te bezoeken.

En dan te bedenken dat de auto niet eens een Amerikaanse uitvinding is, al denken veel Amerikanen van wel. Toch waren het echt de heren Daimler in Stuttgart en Benz in Mannheim die er rond 1885 in slaagden voertuigen te bouwen die zichzelf voortbewogen door middel van een 'explosiemotor'. Al gauw ontstonden er aan beide zijden van de Atlantische Oceaan tientallen autofabrikanten, maar ze ontwikkelden zich geheel verschillend. Automobielen bleven in Europa lange tijd speeltjes voor de rijken; vaak werden ze aan hun speciale wensen aangepast of zelfs op maat gemaakt. Pas vanaf de jaren vijftig was er sprake van Europese massamotorisering.

'Met de nadruk op het uiterlijk groeven de Amerikaanse fabrikanten uiteindelijk hun eigen graf.'

De Amerikaan Henry Ford slaagde er juist door een efficiënte manier van produceren (de lopende band en natuurlijk het fameuze 'leverbaar in elke kleur zolang het maar zwart is') in zijn auto's zo goedkoop te maken dat ze voor steeds meer mensen betaalbaar waren. Door die efficiëncyslag ging de prijs in tien jaar tijd omlaag, van 850 dollar in 1910 tot 260 dollar in 1920, en ontstond er al in de jaren twintig een bescheiden vorm van massamotorisering. Dat hij zijn model T zo lang bleef produceren dat hij zijn fabriek er bijna mee te gronde richtte, vergeten we dan maar even. Het model uit 1908 was toen het in 1927 eindelijk uit productie ging technisch volkomen verouderd.

Het aantal auto's nam door die goedkope productie, die gretig door andere fabrikanten werd gekopieerd, dan ook veel sneller toe dan in Europa. In 1920 waren er in de VS bijna 77 auto's per duizend inwoners,

terwijl dat er in Frankrijk (toen nog het centrum van de Europese automobielindustrie) maar vier waren. In 1938 waren er in de VS 194 auto's per duizend inwoners en in Frankrijk 42. De rest van Europa hobbelde daar ver achteraan.

Toch was er een grote belemmering voor een (nog) bredere verspreiding van de auto in de USA: er was nog geen fatsoenlijk wegennet. Voor wie het land nu kent is het bijna onvoorstelbaar, maar er waren lange tijd geen doorgaande wegen van redelijke kwaliteit. Al een paar kilometer buiten de stad veranderde elke weg in een zandpad of modderpoel, al naar gelang de weersomstandigheden. De eerste doorgaande weg over lange afstand was de in 1920 geopende Lincoln Highway tussen Times Square in New York en Lincoln Park in San Francisco. Daaronder moeten we zeker geen moderne snelweg verstaan. Het was al heel wat dat er, vooral door het aan elkaar knopen van bestaande stukken weg, een grotendeels verharde route van kust tot kust ontstond – grotendeels, want het laatste stuk in Utah kreeg pas in 1938 ver-

harding. Een trip van begin tot eind duurde aanvankelijk minstens twintig dagen. De durfal die zich eraan waagde moest dan wel zo'n zes uur per dag een snelheid van zeker dertig kilometer per uur zien vol te houden. Met de kwaliteit van de auto's en de bestrating van toen was dat een hele prestatie. De roem van de Lincoln Highway is in latere jaren verbleekt, de iets jongere Route 66 van Chicago naar Los Angeles heeft veel meer faam gekregen (met dank aan de Rolling Stones).

Het gaat bij *highways* overigens om 'gewone' wegen met kruisend verkeer en vaak geen middenberm, want net zo min als de auto is de autosnelweg een Amerikaanse uitvinding. 's Werelds eerste autosnelweg – een weg met ongelijkvloerse kruisingen, exclusief bestemd voor autoverkeer – werd vanaf 1924 geopend tussen Milaan en Varese. Duitsland was in 1932 goede tweede met een snelweg tussen Keulen en Bonn, waarna het nazibewind met het concept aan de haal ging. Maar net zoals de auto werd ook het fenomeen snelweg, *freeway* genaamd, door de Amerikanen tot grote hoogte gebracht. De freeway werd in de jaren vijftig niet alleen een manier om snel en comfortabel van A naar B te komen, het werd ook gezien als een plaats om te verblijven. Er ontstond een hele wereld van auto-gerelateerde architectuur en activiteiten langs de snelweg: benzinstations met steeds uitgebreidere winkelcentra, diners om te eten en motor-hotels – al snel bekend als motels – om te slapen. Kortom: alles, zolang het maar per auto bereikbaar was. In het meest extreme geval ging je helemaal niet meer naar huis: de *motorhome* was geboren.

© Maurits van den Toorn

De auto had ook minder plezierige gevolgen. Er was een grote toename van het aantal verkeersdoden, in de jaren dertig meer dan 30.000 per jaar. Er ontstonden parkeerproblemen in de binnensteden, wat Oklahoma City in 1935 een primeur opleverde: de parkeermeter. Na de Tweede Wereldoorlog ontstonden grote nieuwe buitenwijken (*suburbs*) en grote winkelcentra met veel parkeerruimte langs de stadsranden. Dergelijke woonwijken en shopping malls betekenden in veel gevallen de doodsteek van de binnensteden, die leegliepen en in het ergste geval verpauperden. Met veel geld en moeite proberen stadsbesturen tegenwoordig de oude stadscentra weer op te kalefateren, onder meer door – o ironie – het verbeteren van het openbaar vervoer.

Als het over auto's gaat, gaat het onvermijdelijk ook over belastingen. De verschillen in belastingheffing tussen de VS en Europa hebben grote invloed gehad op de autoontwikkeling. In Europa werd het belastingtarief veelal afgestemd op de cilinderinhoud, wat de ontwikkeling van kleine en efficiënte motoren stimuleerde. Bovendien is er ook nog een stevige brandstofaccijns. In de VS was de belasting gebaseerd op het totaalgewicht van de auto en was brandstof veel goedkoper; waarom zou je het dan met vier cilinders doen als het ook met zes of acht kon? Natuurlijk speelt daarbij ook mee dat in Europa straten en wegen smal en bochtig waren, terwijl Amerika het land is van de eindeloze rechte wegen naar de horizon waarop grote auto's goed tot hun recht komen.

Techniek en omvang van de auto verschillen weliswaar per continent, wat betreft het uiterlijk was de Amerikaanse auto lange tijd de maatstaf. Ontwerper Harley Earl (afkomstig uit Hollywood, het kan bijna niet symbolischer) van General Motors

ontwierp 'droomauto's voor de gewone man' en bepaalde in de jaren vijftig met veel chroom en vooral de steeds grotere staartvinnen wereldwijd de stijl. Denk aan een Europees automodel uit de late jaren vijftig of begin jaren zestig: of het nu een Duitse Mercedes, Franse Peugeot, Italiaanse Fiat of Zweedse Volvo is, vinnen hebben ze allemaal, al zijn ze wat beschaafder van formaat dan aan de overzijde van de oceaan. Ook de enorme limousines waarmee communistische *apparatsjiks* in Moskou zich verplaatsten, waren pure klonen van wat er in de Verenigde Staten reed, en zelfs de Oost-Duitse Trabant, misschien wel 's werelds meest antikapitalistische autootje, heeft kleine vinnetjes (zonder chroom, het moest natuurlijk niet te gek worden).

De jaren vijftig waren ook bij uitstek de tijd van de grote *gas guzzlers*, auto's met acht- of zelfs twaalfcilindermotoren die een draaikolk in je benzinetank trekken als je alleen maar naar het gaspedaal kijkt. Toch bestaat er een vertekend beeld van de Amerikaan en zijn auto. Als we afgaan op filmbeelden en oldtimershows ontstaat al gauw de indruk dat alle Amerikanen in een Cadillac of Pontiac reden. Bekend uit de jaren vijftig is het verhaal van de broers McDonald (ja, die van de hamburgers) met hun succesvolle restaurant in San Bernardino in Californië. Ze werkten hard en hadden geen hobby's, maar ze gunden zich van hun (goede) verdiensten elk jaar allebei een nieuwe Cadillac. Dat zo'n verhaal geschiedenis heeft gemaakt, toont wel aan dat dit ook toen al iets bijzonders was.

Veruit de meeste Amerikaanse autobezitters moesten het dan ook met eenvoudiger vehikels doen, ook al zijn die nog steeds een stuk groter dan de gemiddelde Europeaan of Japanner. Vergelijk het met wat je in Europa op oldtimershows ziet: een oververteenwoordiging van begerenswaardige merken als Mercedes, BMW en Rolls Royce, terwijl Opel Kadett, Ford Escort en dergelij-

ke dagelijkse modellen veel minder de bewaar- en verzamelzucht hebben opgewekt. Net zo goed zijn er in de VS relatief weinig eenvoudige en voor de meeste Amerikanen oninteressante middenklassers als de Chevrolet Impala, Dodge Dart of Ford Fairlane bewaard gebleven.

Maar met de nadruk op het uiterlijk groeven de Amerikaanse fabrikanten uiteindelijk hun eigen graf. Om de kooplust aan te jagen stond er weliswaar elk jaar een nieuw model in de showroom, maar onder de motorkap veranderde er jarenlang niets. De Europese en later de Japanse auto-industrie kwam met steeds meer innovaties en toen de benzineprijzen uiteindelijk ook in de VS omhoog gingen, brachten de efficiënte en zuinige auto's uit Japan en later Korea, die ook nog eens beter van kwaliteit waren, de Amerikaanse auto-industrie bijna de nekslag toe.

Aan de hegemonie van de Amerikaanse autobouwers is vanaf de jaren zeventig steeds sneller een eind gekomen. Veel merken legden het loodje en vooral de export kelderde: was het vroeger in Europa chic om in een Amerikaan te rijden, tegenwoordig heb je het in de VS pas echt gemaakt als je je een Europese wagen kunt veroorloven, liefst natuurlijk een BMW of Mercedes.

We kennen tegenwoordig van grote Amerikaanse autobouwers alleen nog General Motors (met als bekendste merken Buick, Chevrolet en Cadillac), Ford en Chrysler. Die laatste moest de afgelopen jaren door Europese investeringen, eerst van Daimler-Benz en nu van Fiat, overeind worden gehouden. Het verrassende gevolg daarvan is dat je nu zelfs een *überhip* autootje als de Fiat 500 in de straten van New York of San Francisco tegen kunt komen – in bijna alle mogelijke kleuren, zelfs in het zwart. Wie had dat gedacht, in het land van de reusachtige Cadillac Fleetwood en de Lincoln Continental?

Culinair Californië: een zen-ervaring voor de smaakpapillen

Door Harold Hamersma

Het is niet mijn gewoonte om 's morgens kwart over zes al verwachtingsvol voor de televisie te gaan zitten. Maar hier in San Francisco, zo vlak na de vliegreis, is dat wat het lichaam verordonneert: *jetlag*. Toch zitten we meteen rechtop in bed, want de plaatselijke tv-zender komt met *breaking news*, al is het van de vorige avond: het heeft het Franse bandenmannetje behaagd om in Californië te strooien met zijn Michelin-sterren.

Harold Hamersma

Harold Hamersma is de vaste wijschrijver van *NRC Handelsblad* en *Het Parool*. Ook is hij een veelgevraagd gast op radio en tv. Daarnaast schreef hij een groot aantal bestsellers, waaronder *Eerste Hulp Bij Wijn*. Nieuw is *De Grote Hamersma*, de meest complete wijngids van Nederland. In 2013 is hij uitgeroepen tot meest invloedrijke Nederlander in de wijnbranche.

Er is een handjevol restaurants in de prijzen gevallen. En die met de kortste naam, Coi, kunnen we nog net op het blocnootje krabbelen dat standaard op hotelnachtskastjes ligt. In dit geval zal dat wel van gerecycled papier zijn. Want we bevinden ons in het Orchard Garden Hotel, dat zich op grond van de eco-richtlijnen van de US Green Building Council het 'groenste' hotel van San Francisco mag noemen. Dat is

varen en om even rondom Alcatraz te tuften. Bij terugkomst krioelt het op de Wharf al van dagjesmensen die zich in deze toeristenfuik verdringen om T-shirts te kopen met Alcatraz erop, een punt beknoeflokte 'Stinky Pizza' naar binnenschuiven of met een *take away*-kom *clam chowder* een van de beroemde trammetjes instappen. Centraal in deze heksenketel staat de zuurdesembroodbakkerij van Boudin.

overigens geen met fairtrade-artikelen opgebouwde pluggenherberg, maar een modern adres waar de lift je gewoon naar je airco-kamer brengt. Doorslaggevend voor onze keuze was echter niet dat de badzouten, zepen en bodylotions hier *organic* zijn, maar dat de 'Orchard' zich in het centrum van San Francisco bevindt, op vijftig stappen van de poort die de toegang tot Chinatown markeert.

We besluiten Coi met zijn twee Michelinsterren vast te boeken. Want omdat we hier zijn om het Californische wijngevoel deelachtig te worden, hebben we een half dagje 'om even iets van de stad te zien'. En zoals menig Amerikaan die Amsterdam bezoekt in de rondvaartboot stapt en Anne Frank aandoet, banjeren wij door Chinatown naar Fisherman's Wharf.

'We survived the Earthquake!'

We monstren aan bij de Red and White Fleet om richting de Golden Gate Bridge te

In een enorme etalage staan de broodbakkers, die zich van de geuzennaam 'San Francisco's Original Flour Children' bedienen, het zuurdesemdeeg te kneden tot bollen, puntjes, stokbroden en vandaag ook krokodillen. De 'broodbeleving' is hier heel knap uitgesmeerd. De mensen voor de etalage zien niet alleen wat de bakkers doen, zij kunnen het ook horen via de zendermicrofoons waarmee de dames en heren zijn uitgerust. En het is geen droge kost, want de productinformatie wordt rijkelijk geardeerd met anekdotes uit het 165-jarige bestaan van de bakkerij. 'We survived the Earthquake!'

Binnen is er – naast uiteraard een bakkerswinkel – een lunchroom, een museum met tour door de bakkerij en een restaurant met uitzicht op de haven, waar ook de onvermijdelijke *clam chowder* geserveerd wordt. In dit geval heeft Boudin er weinig afwas aan, want de romige mosselsoep wordt in een uitgeholde zuurdesembol

geserveerd. Het is ontegenzeggelijk een *tourist trap*, maar voor de verandering wel eentje die kwaliteit levert. Het concept van Boudin – de totaalbeleving – zal een voorbode blijken van wat ons bij veel *wineries* in Napa Valley en Sonoma County te wachten staat. Maar daarvoor moeten we eerst over de brug heen waar we net onderdoor gevaren zijn. Highway 101 leidt ons naar het 80 kilometer noordelijker gelegen *wine country*.

DeLoach: het 'kleintje'

Dat de Californische wijnboer uit ander hout is gesneden dan bijvoorbeeld zijn Franse collega blijkt al op het eerste adres waar wij aankloppen. In Frankrijk zouden we gelokt zijn door een bordje 'Visitez nos caves'. De viticulteur zou zich dan moppend even hebben losgemaakt uit de wijngaard om vervolgens een zo kort mogelijke profsessie af te ronden met het in de achterbak schuiven van wat doosjes wijn. Nee, dan Californië.

Bij DeLoach Vineyards in Santa Rosa is er sprake van een *full size* bezoekerscentrum, uiteraard met een bijpassende parkeerplaats. We kunnen niet alleen proeven in een door een gereputeerde wijnarchitect ontworpen *tasting room*. Er kan gepicknickt worden. Desgewenst kan er geproefd en gedineerd worden in *private rooms*. Een tuintour behoort tot de mogelijkheden. En alle geboden festiviteiten zijn vanzelfsprekend 'unique'. Bovendien kan men ter plekke online lid worden van de DeLoach Fleur de Lys Club en aldus profiteren van een scala van voorrechten en kortingen. Want naast wijn is er nog genoeg andere koopwaar. T-shirts, petten, bodywarmers, karaffen, glazen, onderzetters, kurkentrekkers, boeken. En dan is DeLoach nog maar een kleintje.

© Francis Ford Coppola Winery, Chad Keig

© Francis Ford Coppola Winery, Chad Keig

Movies and wine make a great evening!

We vertrekken naar een van de grote namen. De uit de hand gelopen hobby van regisseur Francis Ford Coppola – onder andere bekend van *The Godfather*-trilogie – heeft geleid tot de overname van Château Souverain (anno 1973). Dat is inmiddels omgedoopt tot Francis Ford Coppola Winery, een enorm complex op een heuvel dat naast een compleet wijnbedrijf waar miljoenen flessen wijn gemaakt worden, ook plaats biedt aan een restaurant, een foto- en Oscargalerij van Coppola's films en uiteraard een proefruimte annex winkel waar behalve wijn onder het label 'Director's Cut', ook biologische pastasaus, pasta's, olijfolie en sigaren te koop zijn. Plus natuurlijk alle Coppola-rolprenten op dvd,

want 'Movies and wine make a great evening!' Francis Ford Coppola Winery is overigens al het tweede wijndomein van de regisseur.

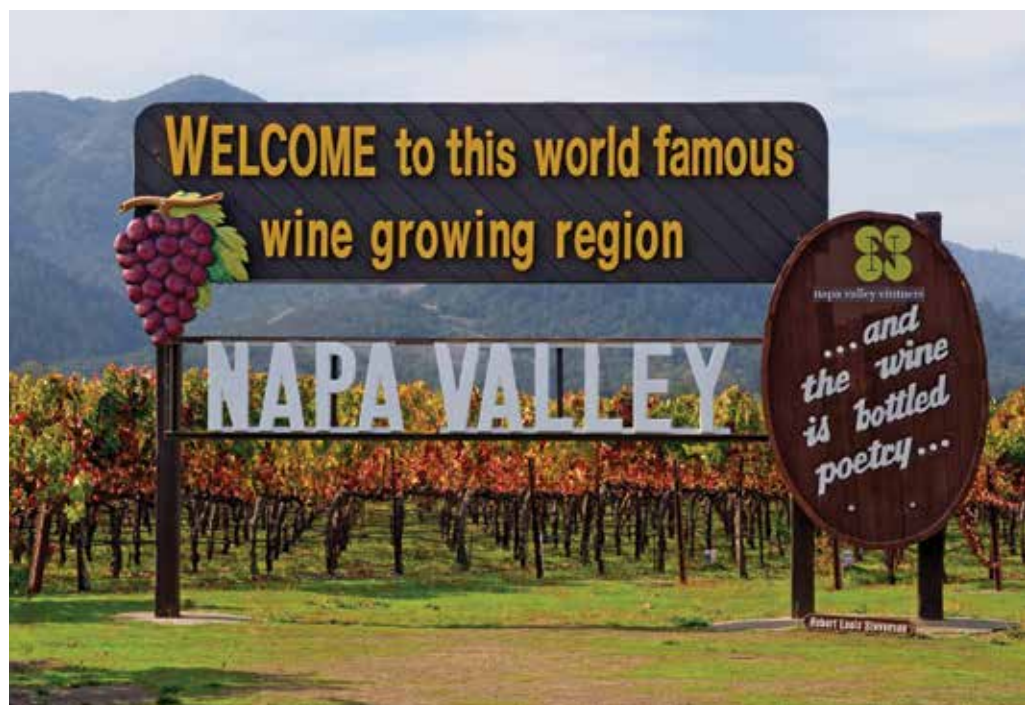
Al veel eerder schafte hij zich Inglenook in Napa Valley aan om daar 'superpremium' wijnen te gaan produceren, flessen die vele tientallen dollars moeten kosten. Bij Francis Ford Coppola Winery ligt de nadruk echter meer op 'everyday white and everyday red', biologisch en duurzaam geproduceerd, dat spreekt. 'Meneer Coppola is nogal op de familie gericht', be-

drukt de pr-functionaris. Francis Ford Coppola Winery is dan ook uitgebreid met een groot zwembad en nog wat attracties om zo jaarlijks minstens 100.000 bezoekers te trekken. 'En als die dan ook nog een flesje wijn mee naar huis nemen, is dat meegenomen.' Wij twijfelen of we uit de shop ook nog een aandenken mee zullen nemen. Een product uit de 'Vinoflage'-serie bestaande uit petten, T-shirts of schorten, die allemaal voorzien zijn van een camouflageprint van wijnbladeren en uiteraard geïnspireerd zijn op Coppola's *Apocalypse Now*.

Bij Kendall-Jackson Wine Estate & Gardens is de insteek geen film en wijn, maar 'food and wine'. Een Southfork-achtige ranch (voor wie *Dallas* nog kent) met een fikse fontein, omgeven door kruiden-, groente- en bloementuinen, een boomgaard en een demonstratiewijngaard waarin alle druivenvariëteiten zijn aangeplant. Het is de bedoeling dat de bezoeker al zijn zintuigen benut tijdens de rondleiding. Deze wordt verzorgd door een gastheer die zijn roeping als tv-dominee is misgelopen, hij wordt gesecondeerd door de chef de cuisine. Samen trachten zij het waterdichte bewijs te leveren voor hun overtuiging dat wijn en voedsel voor elkaar geschapen zijn onder het motto 'A Taste of the Truth'. Vanzelfsprekend zijn duurzaam en biologisch wederom de sleutelwoorden.

Bij Ridge Vineyards – waar Paul Draper van de zinfandel-druif wereldberoemde wijn maakt – heeft men het eco-principe wel heel sterk omarmd. Zowel de ontvangstruimte, de winkel en de winery zijn gebouwd van gestapelde blokken rijststro.

Hamburgers, de CIA en Perzische paleizen

We laten Sonoma County achter ons en vertrekken richting Napa Valley. In Yountville passeren we ons al bekende eetadressen als The French Laundry, Bouchon Bistro, Redd, Domaine Chandon en Ad Hoc, we zijn namelijk op weg naar een minder voor de hand liggende propositie: een drive-in hamburgertent met een goede wijnkaart.

‘We hadden ook op een ander ongebruikelijk adres kunnen aanschuiven: de CIA.’

Een paar mijl verderop, langs de Main Street in St. Helena, parkeren we onder de luifel van Gott’s Roadside. En inderdaad, de hamburger met *french fries* en pesto kunnen begeleid worden met pinot grigio, sauvignon blanc, cabernet sauvignon of riesling.

We hadden ook op een ander ongebruikelijk adres kunnen aanschuiven: de CIA. Niet wat u denkt, maar op de campus van het Culinary Institute of America, waar de mogelijkheid is om door studenten bekoekt en bediend te worden. De immense kasteelreplica huisvest restaurants, instructiekeukens, tentoonstellingsruimten, een

tv-studio en kookwinkels. De hevige concentratie van koks in vol tenue werkt bijna op de lachspieren. In liften, op trappen, uit deuren, in auto’s en op het bordes. Overal zien we witte mutsen.

Verkwikt door Gott’s Roadside begeven we ons naar Darioush, alwaar de vertrouwde combinatie van winkel, restaurant en wijnmakerij dit keer schuilgaat achter een Hollywood-façade van een Perzisch paleis. Compleet met een zuilengalerij, fonteinen en monumentale trappen. De Iraanse zakenman Darioush Khaledi die dit oord stichtte is toevallig niet thuis en ‘of we bij het fotograferen zijn aanpalende appartement buiten beeld willen houden’. Gelukkig is er wel iets te drinken. In de *tasting room*, die de uitstraling heeft van een juwelier op Fifth Avenue, schenkt vanachter een marmeren bar het in designerkleding gehulde personeel een proefhoeveelheid in de Riedel-glazen. We kunnen, als we willen, ook nog een Chanel-tas of een Marc Jacobs-sweater mee naar huis nemen.

Nu is een bezoek aan Napa Valley niet compleet zonder ook het heiligdom van Robert Mondavi te bezoeken. Weliswaar is dit inmiddels in handen van Constellation Brands, ’s werelds grootste wijnmultinational, maar op het adres zijn wel twintig hospitality-managers in de weer om de naam Mondavi voor vergetelheid te behouden bij de 100.000 bezoekers. Een van de gastvrouwen leidt ons over het complex. ‘As you see there’s no gate. It is the mindset of Robert...’ Om verderop te vervolgen met ‘Vanaf dat balkon heeft u een geweldig panorama. A great photo opportunity!’ En inderdaad, er zijn meer bezoekers die het fotomoment niet ontgaan is. Verliefde stelletjes, bejaardenclubs en andere dag-

jesmensen verdringen zich. En als zij ons uitgeleide doet: ‘Zag u tijdens de lunch nog dat mevrouw Mondavi in het restaurant zat?’

Organic en sustainable gans

We rijden terug naar San Francisco om op tijd voor het avondeten aan te schuiven bij Coi. Net iets te laat komen is geen optie, want tout San Francisco verdringt zich om de kookkunsten van Daniel Patterson, de verlegen Michelin-sterrendrager, te beleven. Coi is ook maar een klein zaakje, een zaaltje gestoffeerd met zeegraspanelen en rijstpapier met niet meer dan tien tafels en evenveel personeel als gasten. De gang fungeert min of meer als lounge-ruimte waar bij hoge nood ook een vorkje geprikt kan worden. Het aanbod van Coi – een elfgangen *tasting menu* – blijkt naadloos aan te sluiten bij onze ervaring met de wijnboeren: bio, duurzaam en lokaal geproduceerd. Het eerste wat opvalt is dat hier allerminst sprake is van ‘sterrenconfectie’. Bij Coi niet de eeuwige tarbot, kreeft of zwezerik. De hoofdrol wordt hier vertolkt door bijvoorbeeld een ei, een artisjok, een aardappel, biet en spinazie. Er is wel een gerechtje met ganzenlever, maar die is dan gelukkig wel gedoneerd door een plaatselijke, *organic* en *sustainable* gans. Dus, vooruit maar!

Maar wat wijn betreft staan we alweer met één voet in het oude Europa. Het indrukwekkende wijnarrangement – bepaald geen lullige porties – wordt gedomineerd door Frankrijk. We genieten van een avondvullende voorstelling, een zen-ervaring voor de smaakpapillen, waarin zelfs tofu blijkt te kunnen schitteren en we het niet eens vreemd vinden om bij een gerechtje met sinaasappel ook even aan onze pols te ruiken, die de bediende met een vleugje parfum van dezelfde vrucht heeft besprenkeld. Als we de rekening vragen, blijken we hier op een relatief koopje te hebben gezeten. Als de dollar laag staat, is Coi zelfs de reis waard.

voor u
CANADA
UP
graded

directe vluchten

amsterdam
> toronto
> vancouver
> calgary

brussel
> montreal

Voor tarieven en voorwaarden,
vraag uw Tioga Tours reisadviseur.

 **Air
transat**

Musthaves

Struisvogeltje knappen

Je even terugtrekken en een dutje doen is altijd lekker, vooral op vakantie. Maar je zult net zien: wil je een uiltje knappen tijdens je vlucht naar New York, heb je nogal luidruchtige burens. Gelukkig is er tegenwoordig de Ostrich Pillow. Zet dit geluiddempende kussen op je hoofd en droom in alle rust van je toekomstige reis. Kost een paar euro, maar dan kun je wél lekker slapen.

Studio Banana Ostrich Pillow | € 79,95

www.fonq.nl

You take picture please?

Daar sta je dan, midden in de schitterende natuur van Canada of Amerika, en niemand in de buurt om het moment te vereeuwigen. De Super Selfie Stok biedt uitkomst! Met deze handige inklapbare stok hoeft je nooit meer te vragen of iemand een foto van jou en je reisgezelschap wil maken. Zet je camera of smartphone op de stok en *smile*.

Super Selfie Stok | € 14,99

www.superselfiestok.nl

Broodtrommel 2.0

Zoek je een alternatief voor een boterhamzakje, maar vind je een broodtrommel te retro? De Brown Paper Lunch Bag biedt uitkomst. Deze lunchzak is gebaseerd op het typisch Amerikaanse ontwerp, maar dan beter. De zak is namelijk geïsoleerd, zodat je salade gekoeld of je brownie warm blijft. Bovendien is deze lunchzak gewatteerd en af te sluiten met een sterke magneet. En lekt je flesje wel eens? Geen probleem: de zak is waterdicht.

Brown Paper Lunch Bag | € 15,68

www.brownpaperlunchbag.com

Mind your step

Heb je erg kort de tijd om over te stappen naar je volgende vlucht? Of heb je geen zin om met je handbagage te zeulen? Steel de show op het vliegveld en 'vlieg' naar de gate met deze stepkoffer. Aan de koffer is een uitvouwbare step bevestigd, waar je op kunt gaan staan. De koffer is 26 liter en heeft een apart vak voor kleding. De maten voldoen aan de richtlijnen voor handbagage.

Micro Luggage Reloaded Stepkoffer
€ 299,95 | www.micro-step.nl

Blijf op gewicht

Thuis kun je het gewicht van je koffers bepalen door ermee op een weegschaal te gaan staan, maar waarschijnlijk neem je die niet mee op reis. Hoe weet je dan hoeveel souvenirs uit Amerika en/of Canada je mee kunt nemen voor familie en vrienden? De oplossing: de Balanza Mini bagageweegschaal. Ideaal om mee te nemen en hij weegt zelf bijna niks! Dus geen excuus meer om geen souvenirs mee te brengen.

Balanza bagageweegschaal | € 15,95

www.reisartikelen.nl

All you can eat

Barbecuesaus van Jack Daniels, elf verschillende soorten Oreokoekjes, Twinkies: allemaal producten waar menig Amerikaan z'n vingers bij aflikt. Heerlijk om tijdens je roadtrip door de States te proeven, maar als je echt niet zonder kunt ook verkrijgbaar in Nederland. Zie www.usfoodz.nl voor het uitgebreide assortiment.

Op zoek naar informatie over Amerika? U vindt het op de website(s) van USA4ALL! Of u nu op zoek bent naar informatie over de Amerikaanse vlag of u wilt uw onvergetelijke reis naar de Verenigde Staten voorbereiden, bij USA4ALL bent u aan het juiste adres! USA4ALL is een non-profitvereniging die zich ten doel stelt de Verenigde Staten dichterbij Nederland te brengen. Wij doen dit door te voorzien in een breed pakket aan digitale informatie voor alle Nederlandstalige bezoekers aan onze website.

Bezoek ons forum met duizenden leden van wie velen erg behulpzaam zijn met het uitstippelen van uw reis. Op onze website boordevol Amerika-informatie zijn regelmatig acties en wedstrijden. Al sinds 1999 helpt USA4ALL u aan alle noodzakelijke Amerika-informatie en dat blijft zeker nog jaren doorgaan. Waarom? Wij vinden het gewoon leuk!

Forum: www.forum.verenigdestaten.info
Website: www.verenigdestaten.info
Facebook: www.facebook.com/usa4all

Reisfeiten

Eén miljoen Nederlanders en Belgen bezochten Amerika en Canada!

De Verenigde Staten verwelcomden in 2013 bijna 70 miljoen buitenlandse bezoekers. Zij bezochten één of meerdere staten voor bijvoorbeeld zaken, vrije tijd, bezoek aan familie of vrienden of onderwijs. Amerika is hiermee, na Frankrijk, het meest bezochte land ter wereld volgens de Wereld Toerisme Organisatie (UNWTO) in Madrid. Van alle bezoekers is iets meer dan de helft afkomstig uit buurlanden Canada (23 miljoen) en Mexico (14 miljoen). Bijna één op de vijf bezoekers komt uit Europa, voornamelijk uit het Verenigd Koninkrijk, Duitsland en Frankrijk.

855.000 Nederlandse en Belgische bezoeken aan de VS in 2013

Uit Nederland ontvingen de Verenigde Staten 589.000 bezoekers in 2013. Nederland is hiermee de zesde belangrijkste Europese markt en de zeventiende wereldwijd. Het merendeel van de Nederlandse bezoekers kwam voor vrijetijdsbesteding (78%), in andere gevallen ging het om een zakelijk bezoek (21%). België was in 2013 goed voor 266.000 bezoekers. Voor beide landen is Amerika de meest bezochte bestemming buiten Europa.

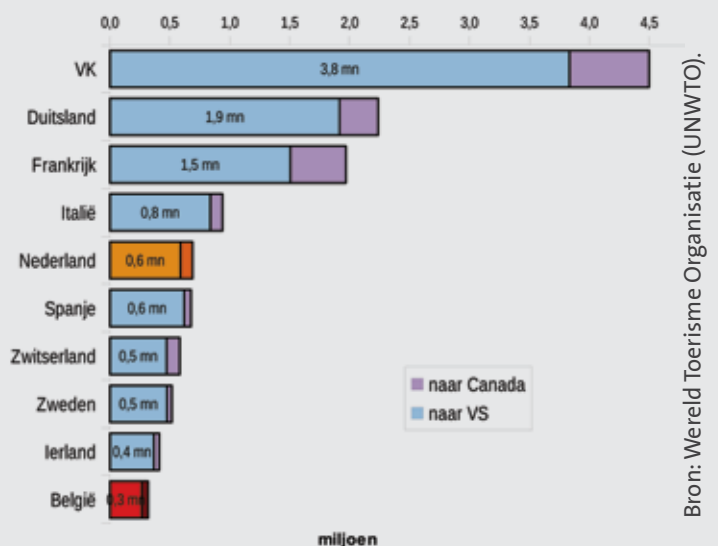
Toerisme is 'big business'

Voor de Amerikaanse economie is toerisme een belangrijke bron van inkomsten en werkgelegenheid. Buitenlandse bezoekers gaven in 2013 gedurende hun verblijf in de VS gezamenlijk 130 miljard euro uit aan bijvoorbeeld consumpties, overnachtingen, lokaal vervoer en winkelen. Amerika verdient van alle landen ter wereld het meest aan inkomsten uit internationaal toerisme, ondanks een tweede plaats wat betreft bezoekersaantal. Bezoekers blijven verhoudingsgewijs namelijk langer en geven gemiddeld meer geld uit.

150.000 bezoeken aan Canada uit Nederland en België

Canada is met bijna 17 miljoen buitenlandse bezoekers in 2013 nummer 17 op de lijst van meest bezochte landen. Verreweg de meeste bezoekers kwamen dat jaar uit de Verenigde Staten (12 miljoen). Uit Nederland kwamen 100.000 bezoekers en uit België 50.000. Evenals in Amerika levert het toerisme hier een belangrijke bijdrage aan de economie. Buitenlandse bezoekers spendeerden in 2013 bijna 16 miljard euro aan verblijfskosten.

Top 10 West-Europese bezoekers aan Amerika en Canada

Monticello: het mooiste huis van Amerika

Door Frans Verhagen

Het vergde originaliteit en verbeelding, maar vooral doorzettingsvermogen, om rond 1770 in de wildernis van Virginia een huis te bouwen in neoklassieke stijl en toch in harmonie met zijn omgeving. Thomas Jefferson, Amerika's derde president, had al die kwaliteiten in overvloed. Bijna een halve eeuw werkte de staatsman aan zijn droomhuis, onderwijl de Verenigde Staten mede vormgevend. Twee eeuwen later is Monticello een plaats waar, met een beetje van Jeffersons fantasie, de Amerikaanse revolutie valt te proeven.

Frans Verhagen

Frans Verhagen is Amerika-specialist. Hij schreef tien boeken over de Verenigde Staten, het meest recent een biografie van Abraham Lincoln. Hij was correspondent in Washington, runde gedurende tien jaar het kwartaalblad *Amerika* en was tot begin 2013 hoofdredacteur van *Amerika.nl*, de grootste Amerika-website van Nederland. Zijn *Geschiedenis van de Verenigde Staten* verschijnt eind 2015.

Goede smaak en vernuft

Een bezoek aan Monticello is een bezoek aan Thomas Jefferson. Ik ben er nu al meer keren geweest dan ik kan bijhouden, maar het huis blijft fascineren: in zijn ingenieuze eenvoud een wonder van goede smaak en vernuft. Fascinerend is vooral de combinatie van het huis met de derde president, die het grootste deel van zijn leven bouwde, afbrak en herbouwde aan dit huis. Als Monticello u bekend voorkomt, althans het profiel ervan, dan klopt dat: het staat op de Amerikaanse *quarter*. Dat zegt meteen al een hoop over de plaats van Jefferson in het Amerikaanse pantheon van nationale helden.

© Thomas Jefferson Foundation at Monticello, photograph by Ian Atkins

Er zijn wel schoten gelost op de reputatie van Jefferson, over de discrepantie tussen de mooie woorden die hij pendte in de Onafhankelijkheidsverklaring en de slaven die hij thuis hield (en zijn maîtresse), over zijn liefde voor Frankrijk en zijn bereidheid het bloedvergieten tijdens de Franse Revolutie door de vingers te zien, en zo zijn er wel meer zaken. De gemiddelde Amerikaan en trouwens ook vrijwel elke historicus trekt zich er weinig van aan. De man blijft een genie, een ware renaissance-man. Monticello getuigt daarvan.

Steeds weer ben ik geïmponeerd. Het begint al in de hal. Het was de bedoeling dat die een soort overgang vormde tussen binnen en buiten. Er hingen opgezette dieren die onderzoekers Jefferson toestuurden, giften van indianenleiders, kaarten en andere zaken die de brede interesse van de president lieten zien. En er is natuurlijk die klok die hij zelf had ontworpen. De loden ballen aan de zijkant wezen de dagen aan, alleen was de hal niet hoog genoeg, zodat

Jefferson een gat in de vloer moest maken voor de laatste dag.

Maar wat het meest opvalt, is wat er niet is. Geen grote, brede trap met een bombastische ontvangst. Daarvoor interesseerde de man zich niet. Nee, gewoon een deur links naar zijn werk- en slaapvertrek, waar een stukje staat van zijn boekenverzameling. Hij verkocht zijn hele bibliotheek in 1815 aan de Library of Congress die door de Engelsen was platgebrand, en die collectie werd de basis van wat mag gelden als de meest uitgebreide bibliotheek ter wereld. Een mooier eerbetoon aan Jeffersons altijd penetrerende geest, is niet goed denkbaar.

Behind the scenes

Deze keer mocht ik ook de koepelkamer bezoeken. Ik was onder de indruk. Type-rend is dat Jefferson er niets om gaf. Hij had alleen maar een koepel op zijn huis gezet omdat dat architectonisch zo hoorde.

Ook de eetzaal is imponerend, maar, net als het hele huis, toch nog verrassend klein. Op twee meter hoogte staan kleine bustes van belangrijke Amerikanen als Benjamin Franklin en George Washington. Het doet me altijd wat als ik me voorstel hoe die geniale mannen die de Amerikaanse Revolutie maakten hier om de tafel zaten, genietend van een wijntje uit Jeffersons uitstekende voorraad. Bij mooi weer konden ze de slimme ramen openschuiven die Jefferson had ontworpen (drie delen tot aan de vloer waarvan je de onderste twee omhoog kon doen, zodat het eigenlijk open deuren waren) en je ziet ze na een zwaar diner in de voormiddag rondwandelen op het grasveld.

Daar konden ze uitkijken over de heuvels van Virginia en net als Jefferson mijmeren over de kleine boer, de gewone man, die volgens hem de ideale Amerikaan was. Van alle kolonies was Virginia de meest eigen, de meest unieke. En van alle mensen die uit Virginia

kwamen, was Jefferson de meest unieke, de boven iedereen uittorende gigant – niet als staatsman, want daar moest hij de eer laten aan George Washington, maar als alleskunner, als visionair, als dromer, als filosoof.

Rotunda, University of Virginia

© Thomas Jefferson Foundation at Monticello, photograph by Robert Llewellyn

Monticello balt dat alles samen in één huis. Het mooiste huis van Amerika, vond ik altijd en vind ik nog steeds. Niet vanwege dat huis op zich, al is dat heel mooi, maar vanwege de uitstraling, de persoon waarmee het vrijwel samenvalt.

zet van indiaanse artikelen, meegebracht door Lewis en Clark, de twee onderzoekers die hij als president op weg had gestuurd om de doorgang naar het Noordwesten te vinden. De hal is weer in zijn oude glorie hersteld, en die toont daarmee weer per-

fect wat Jefferson wilde: een geleidelijke overgang van binnen naar buiten.

Dat is het aardige van Monticello: de *frontier*, de door Jefferson gewaardeerde wildernis van Virginia, is als het ware opgenomen in zijn Monticello. En aan de andere kant is Monticello onmiskenbaar deel geworden van het landschap van Virginia.

Een halve dag is te weinig voor Monticello. Neemt u vooral ook de tijd om de werkruimten te verkennen, de slavenkwartieren, de ijskelder en te wandelen op het landgoed. En vergeet Charlottesville niet. Dit was Jeffersons stad. Hij stichtte er de University of Virginia, waarvoor hij als goed renaissance-man ook het gebouw ontwierp, het curriculum schreef en de dagelijkse leiding had. Dit laatste maar kort, want dat was niet iets wat Jefferson graag deed. Maar het gebouw is weer typisch Jefferson: een prachtige rotunda, een campus die aan de verre korte zijde open is en waarvan de twee lange zijden van elkaar weglopen om optisch de indruk te krijgen dat ze gelijk opgaan.

Charlottesville is een leuk stadje om te overnachten. Een studentenstad, dus genoeg aardige kroegen en goedkope restaurants, al kan het wat moeilijk zijn om in de stad een betaalbaar motel te vinden. Maar geen nood, rondom de stad zijn er genoeg.

Meer weten over Monticello?

Surf naar www.monticello.org. Via deze website zijn ook tickets voor verschillende tours te boeken.

‘Het huis blijft fascineren: in zijn ingenieuze eenvoud een wonder van goede smaak en vernuft.’

De wildernis van Virginia

Restauraties en herstelwerkzaamheden van de afgelopen jaren benadrukken de band met de omringende natuur weer meer dan eerdere versies. Men laat nu het gras groeien op de trappen die van de zitkamer naar de tuin leiden. Aan de oostzijde is de witte verf van de pilaren verwijderd; ze zijn weer zandkleurig, net als in Jeffersons plan. In de hal had Jefferson de vloer groen geverfd en een soort tentoonstelling opge-

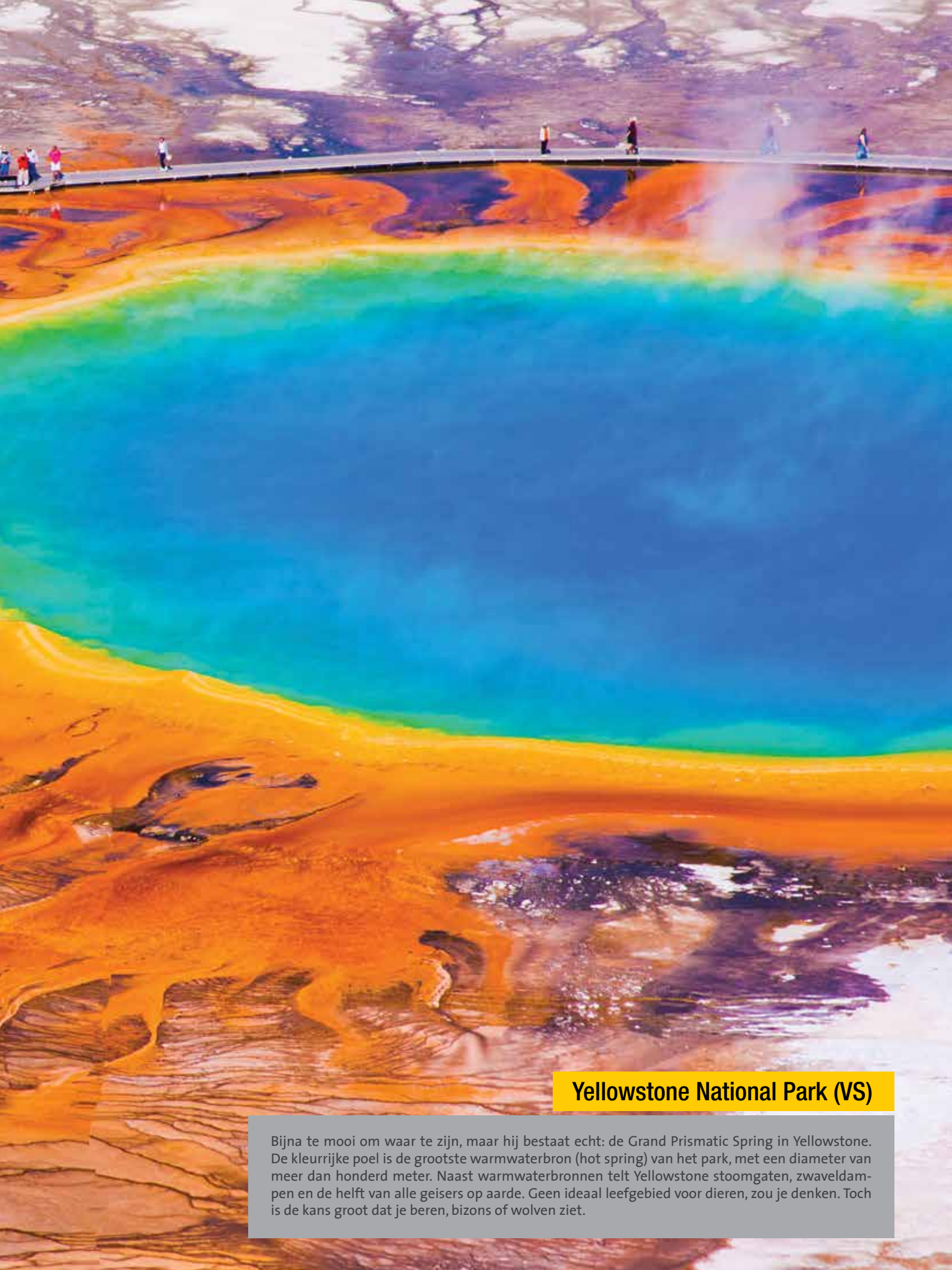
© Thomas Jefferson Foundation at Monticello, photograph by Leonard Phillips

Rocky Mountains in beeld

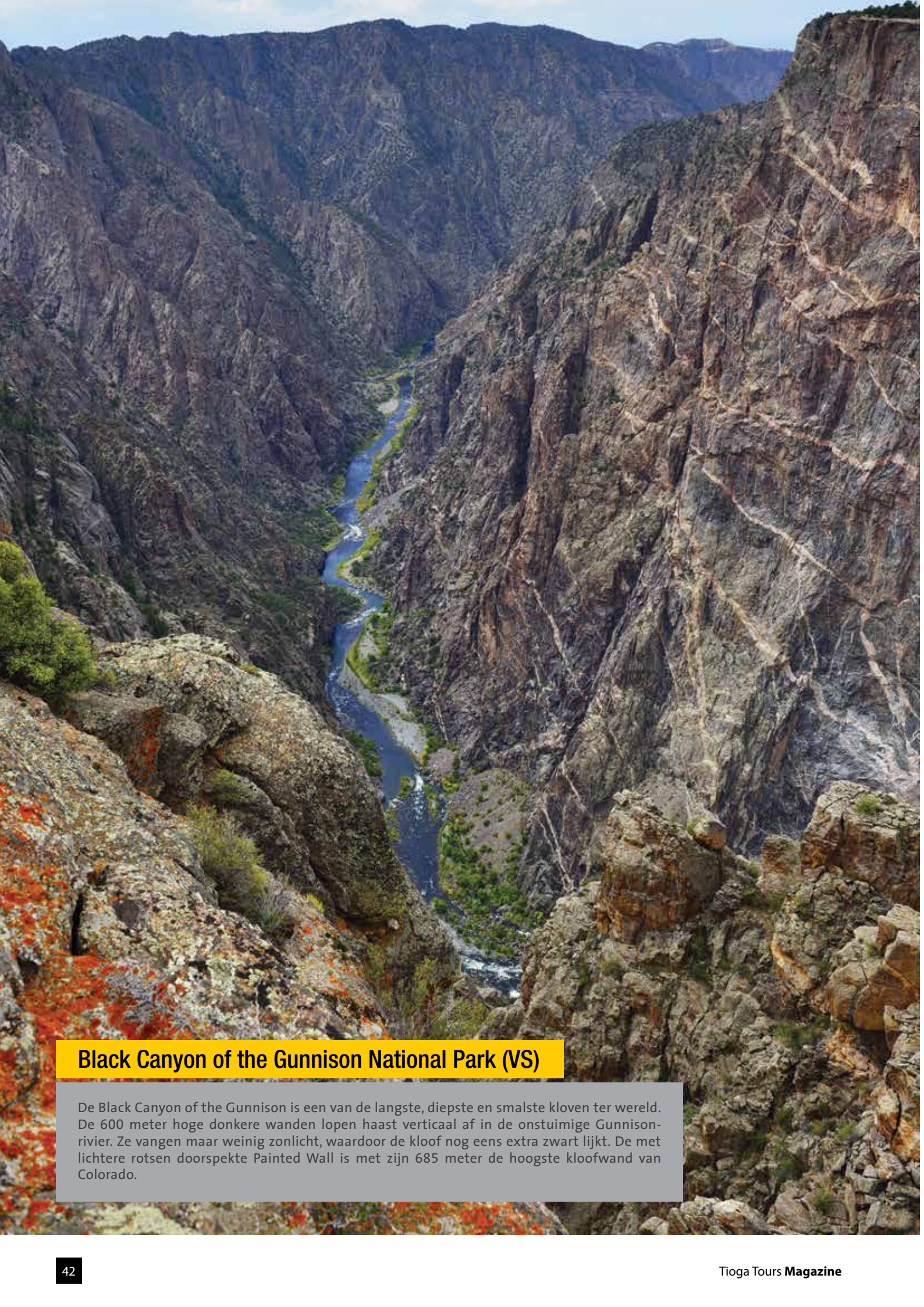
Door Lisa Huis in 't Veld en Wendy Lemmens

Metershoge bergwanden, besneeuwde pieken en duizelingwekkende dalen: de Rocky Mountains spreken zeer tot de verbeelding. Deze bekende bergketen strekt zich uit van West-Canada tot het midden van de Verenigde Staten en laat zich steeds van een andere, unieke kant zien. Enkele impressies.

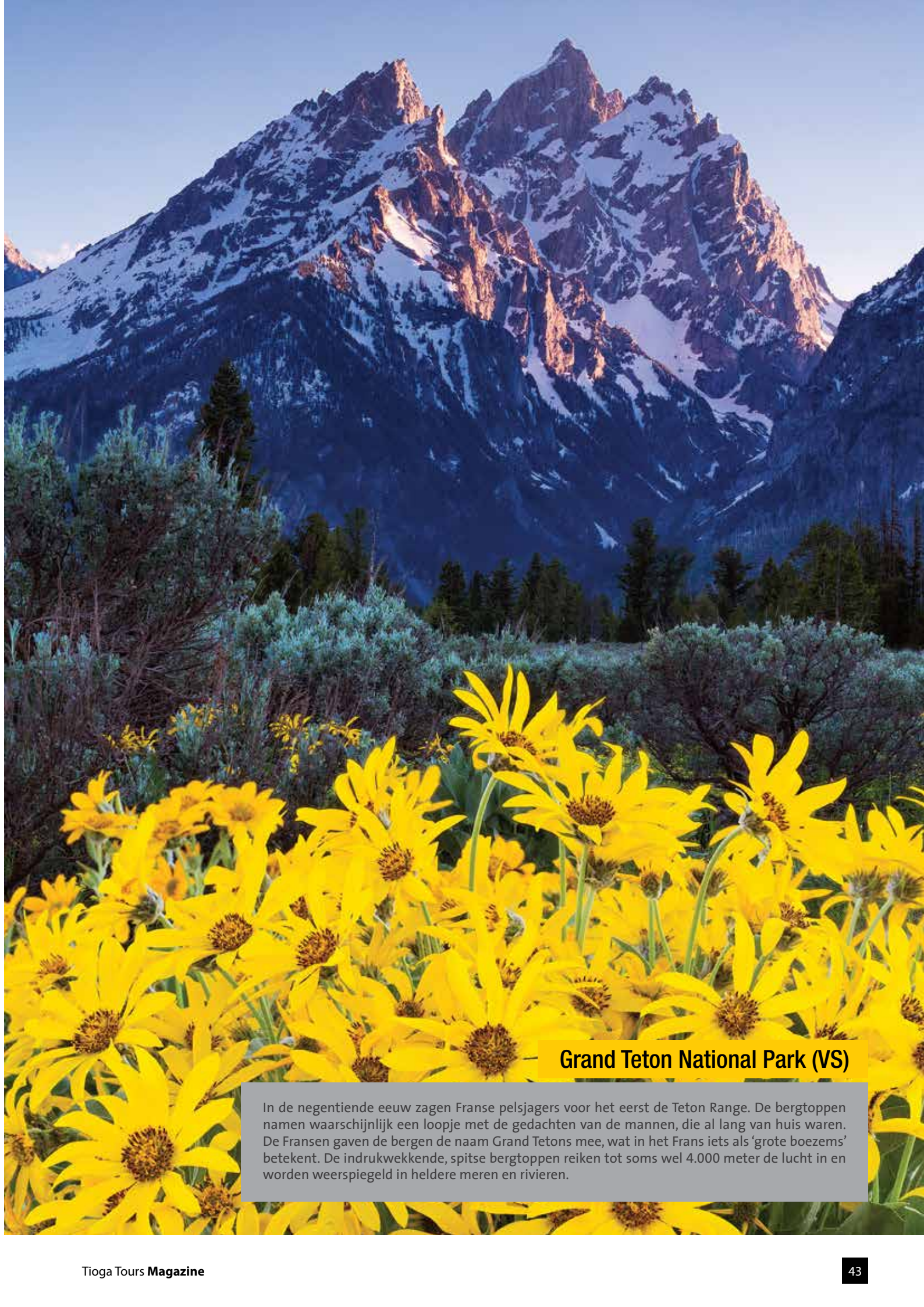
Yellowstone National Park (VS)

Bijna te mooi om waar te zijn, maar hij bestaat echt: de Grand Prismatic Spring in Yellowstone. De kleurrijke poel is de grootste warmwaterbron (hot spring) van het park, met een diameter van meer dan honderd meter. Naast warmwaterbronnen telt Yellowstone stoomgaten, zwaveldampen en de helft van alle geisers op aarde. Geen ideaal leefgebied voor dieren, zou je denken. Toch is de kans groot dat je beren, bizonnen of wolven ziet.

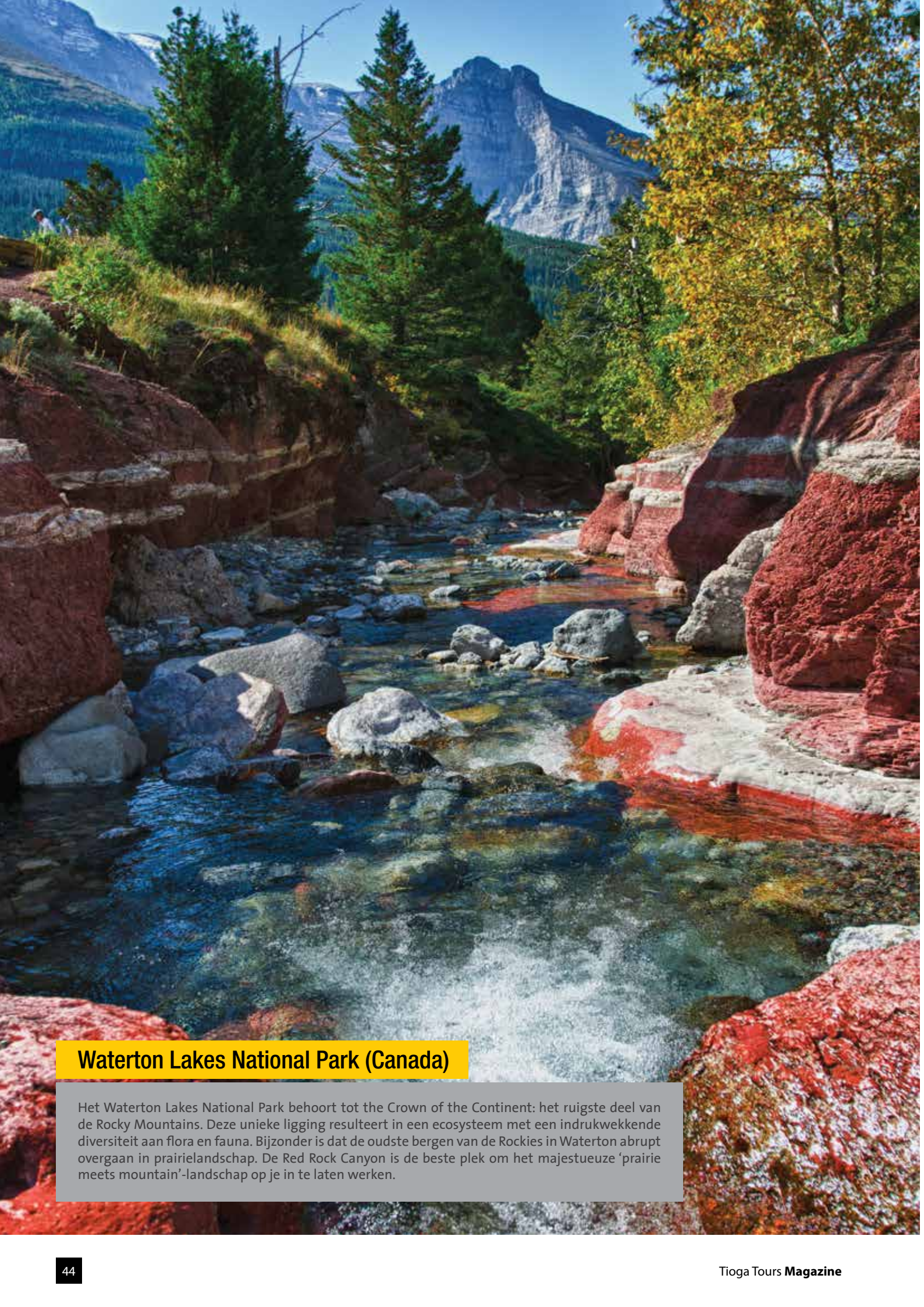
Black Canyon of the Gunnison National Park (VS)

De Black Canyon of the Gunnison is een van de langste, diepste en smalste kloven ter wereld. De 600 meter hoge donkere wanden lopen haast verticaal af in de onstuimige Gunnison-rivier. Ze vangen maar weinig zonlicht, waardoor de kloof nog eens extra zwart lijkt. De met lichtere rotsen doorspekte Painted Wall is met zijn 685 meter de hoogste kloofwand van Colorado.

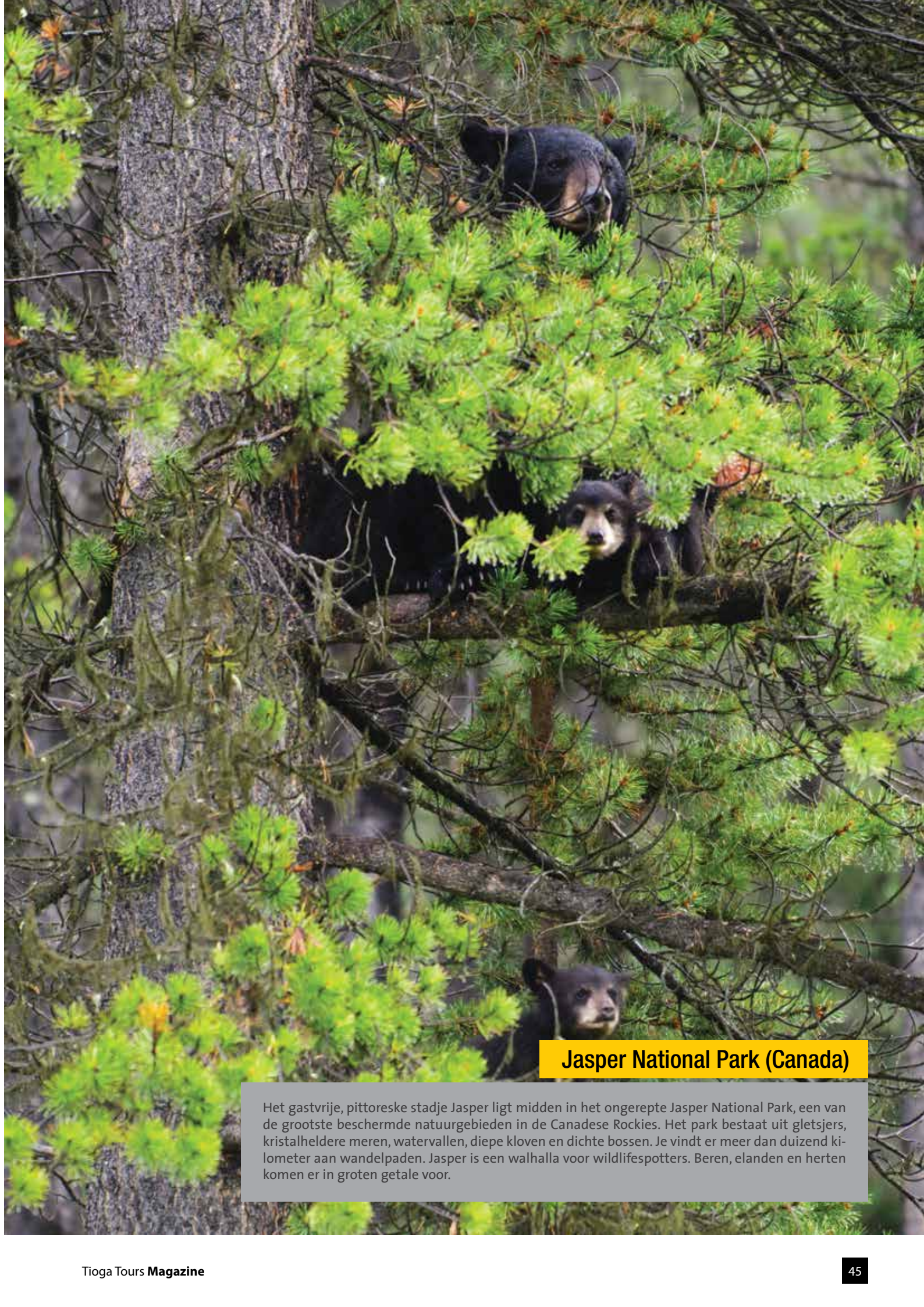
— Grand Teton National Park (VS)

In de negentiende eeuw zagen Franse pelsjagers voor het eerst de Teton Range. De bergtoppen namen waarschijnlijk een loopje met de gedachten van de mannen, die al lang van huis waren. De Fransen gaven de bergen de naam Grand Tetons mee, wat in het Frans iets als 'grote boezems' betekent. De indrukwekkende, spitse bergtoppen reiken tot soms wel 4.000 meter de lucht in en worden weerspiegeld in heldere meren en rivieren.

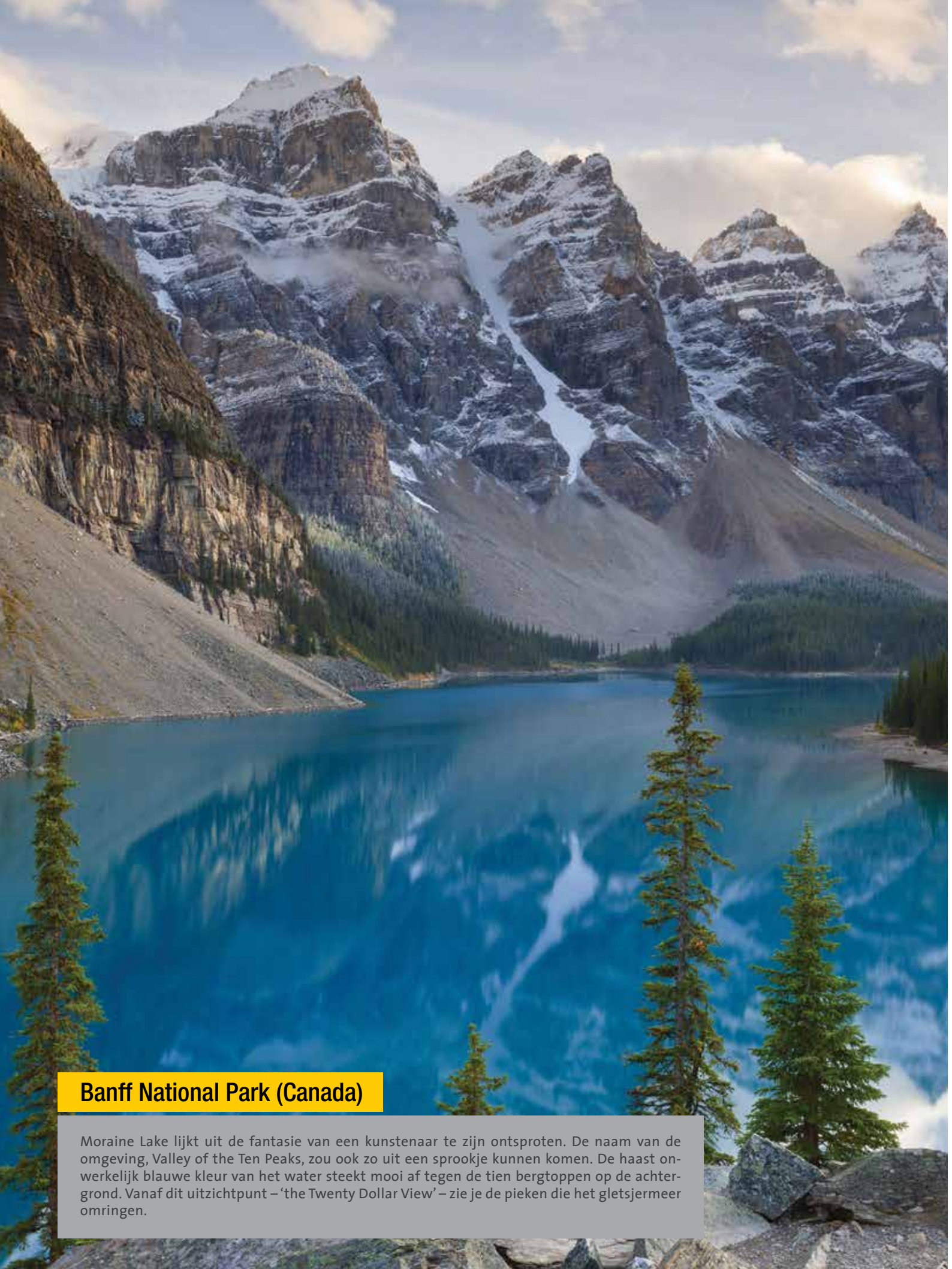
Waterton Lakes National Park (Canada)

Het Waterton Lakes National Park behoort tot the Crown of the Continent: het ruigste deel van de Rocky Mountains. Deze unieke ligging resulteert in een ecosysteem met een indrukwekkende diversiteit aan flora en fauna. Bijzonder is dat de oudste bergen van de Rockies in Waterton abrupt overgaan in prairielandschap. De Red Rock Canyon is de beste plek om het majestueuze 'prairie meets mountain'-landschap op je in te laten werken.

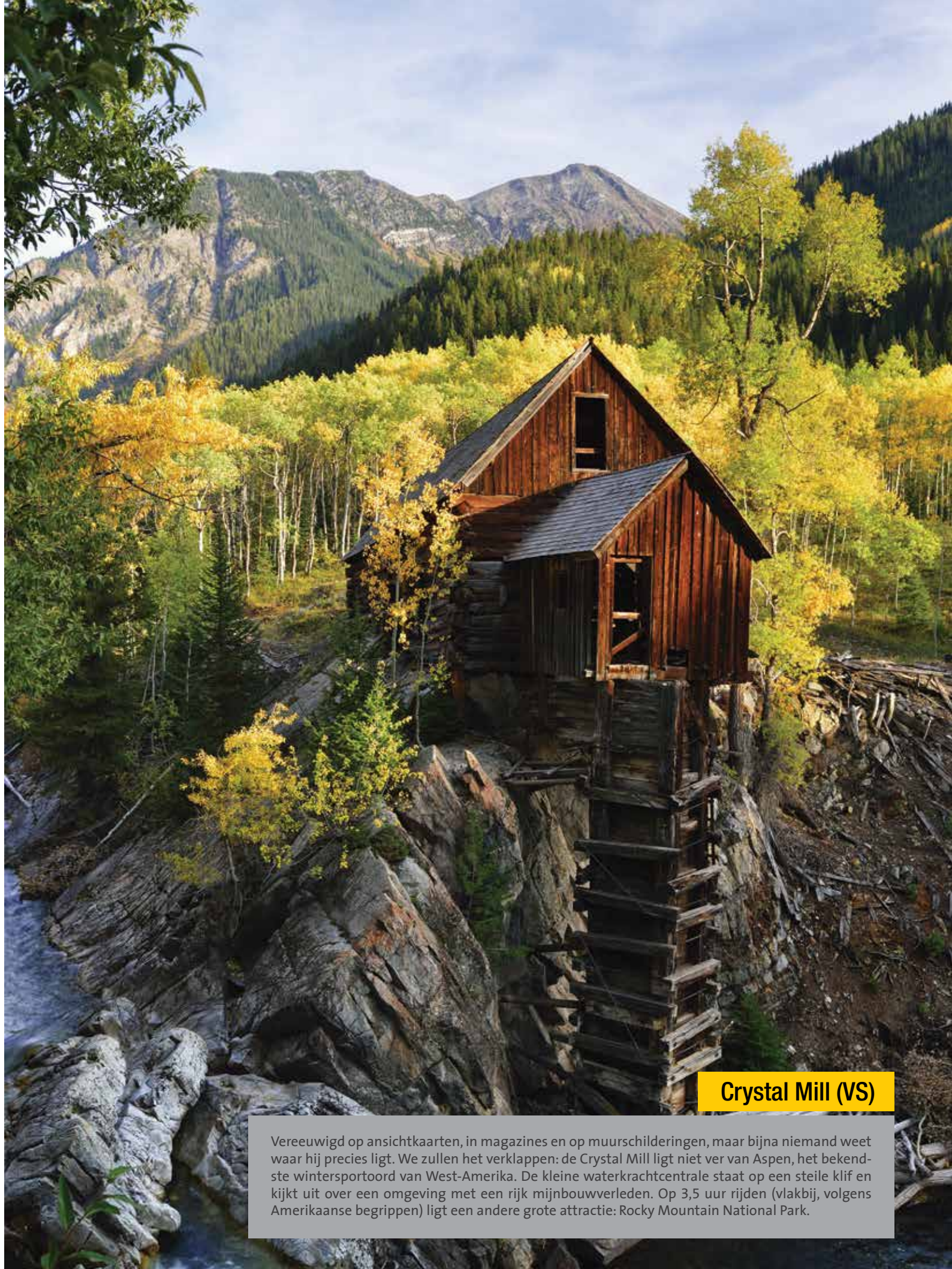
Jasper National Park (Canada)

Het gastvrije, pittoreske stadje Jasper ligt midden in het ongerepte Jasper National Park, een van de grootste beschermde natuurgebieden in de Canadese Rockies. Het park bestaat uit gletsjers, kristalheldere meren, watervallen, diepe kloven en dichte bossen. Je vindt er meer dan duizend kilometer aan wandelpaden. Jasper is een walhalla voor wildlifespotters. Beren, elanden en herten komen er in groten getale voor.

Banff National Park (Canada)

Moraine Lake lijkt uit de fantasie van een kunstenaar te zijn ontsproten. De naam van de omgeving, Valley of the Ten Peaks, zou ook zo uit een sprookje kunnen komen. De haast onwerkelijk blauwe kleur van het water steekt mooi af tegen de tien bergtoppen op de achtergrond. Vanaf dit uitzichtpunt – ‘the Twenty Dollar View’ – zie je de pieken die het gletsjermeer omringen.

Crystal Mill (VS)

Vereeuwigd op ansichtkaarten, in magazines en op muurschilderingen, maar bijna niemand weet waar hij precies ligt. We zullen het verklappen: de Crystal Mill ligt niet ver van Aspen, het bekendste wintersportoord van West-Amerika. De kleine waterkrachtcentrale staat op een steile klif en kijkt uit over een omgeving met een rijk mijnbouwverleden. Op 3,5 uur rijden (vlakbij, volgens Amerikaanse begrippen) ligt een andere grote attractie: Rocky Mountain National Park.

Secret Canyon

Door Paul Backer

Eenieder die in het zuidwesten van de VS heeft rondgereisd, is vast wel bij de Grand Canyon, Bryce Canyon en Zion geweest. Maar er is meer. In dit gebied zijn buiten de bekende plaatsen nog zeer veel onbekende dingen te vinden. En die zijn zeker de moeite waard. Een goed voorbeeld is Secret Canyon bij Page, Arizona.

Aangekomen in Page proberen we voor de volgende ochtend een tour naar Antelope Canyon te reserveren. Midden in Page staan tegenover elkaar twee kantoortjes, die dingen om de gunst van de (vele) toeristen. Dat belooft niet veel goeds. Gelukkig vinden we even verderop een winkel waar niet alleen mountainbikes worden verkocht, maar waar ook tours naar Secret Canyon worden aangeboden. De foto's suggereren dat het ook hier om Antelope Canyon gaat, maar de sportieve jongeman in de winkel vertelt ons dat Secret Canyon een andere, maar vergelijkbare canyon is. Daar hebben we nog nooit van gehoord, maar de foto's in de winkel zijn veelbelovend. Bovendien zouden hier slechts enkele tientallen mensen per dag komen, in tegenstelling tot de honderden in Antelope Canyon. Dat spreekt ons aan en we boeken voor de volgende ochtend.

De woestijnzon is al op volle sterkte als we ons melden in de mountainbike-winkel. Een andere, zo mogelijk nog sportievere jongeman begroet ons. Hij is van het bijna onuitstaanbaar ontspannen en joviale type Amerikaan, dat zich kleedt als een bergbeklimmende rockster. Ringbaardje, tattoo en een strakke, moderne zonnebril completeren het geheel. Hij gaat ons in een knalgele Hummer naar Secret Canyon brengen.

© Hummer Adventures

De Hummer kan een stuk of zeven passagiers herbergen en behalve wij, gaan er ook twee Engelse echt)paren mee. Of 'we guys ready for some fun' zijn, brult de bergbeklimmer. Na zo'n vraag is het voor de gemiddelde gereserveerde Europeaan moeilijk om een geloofwaardig antwoord te geven, maar daardoor laat hij zich niet uit het veld slaan en wijst ons onze plaatsen toe. De Engelse echt)paren mogen op

© Hummer Adventures

de voor- en achterbank plaatsnemen en wij zijn in de ogen van onze gitarist kennelijk de meest vitale van het groepje, dus mogen we achterin op een tamelijk ongemakkelijk soort kinderbankje zitten. We beschouwen dit maar als een compliment en besluiten niet te zeuren.

Het monster wordt gestart en losjes rijdt onze gids het stadje uit. Een eindje buiten Page slaat hij af op een tamelijk onbegaanbaar uitzijnde zandweg. De slechte staat hiervan nodigt de chauffeur uit om het gaspedaal eens flink in te trappen en als een soort dol geworden kermisattractie vliegen we door de woestijn. Het is op het kinderbankje niet eenvoudig om bij elke hobbel een kopstoot tegen het dak van de auto te vermijden, maar we houden ons kranig. De Engelse dames hebben het op een gillen gezet en dat maakt veel goed. De mountainbiker achter het stuur heeft dit tracé duidelijk vaker gereden, want ondanks de vele reguliere oneffenheden in de weg weet hij nog een paar spectaculaire extra heuvels te nemen. Hoewel de interieurafwerking van de Hummer erg doet denken aan een Opel Kadett uit de jaren zeventig, raken we onder de indruk van de prestaties van deze wagen. Sommige hindernissen lijken onneembaar, maar telkens komen we ongeschonden verder.

Na een klein uur schommelen en bonken arriveren we bij Secret Canyon. Het blijkt onmogelijk om vanaf het kinderbankje op een waardige manier de auto te verlaten, dus eenmaal in het zand naast de chauffeur geploft, roepen we, om ons gezicht een beetje te redden, dat we het *great* en *fantastic* hebben gevonden en dat hij een *unbelievable driver* is. De jongeman grijnst beleefd, maar je ziet onze cool-ranking nog wat verder bij hem dalen. Afijn, niets aan te doen. Op naar de canyon.

Na een korte wandeling bereiken we de ingang en onze Hummer-rit blijkt meer

dan de moeite waard. Het is hier doodstil en uitgestorven en we lopen op ons gemak door de prachtige slotcanyon. Water, wind en zand hebben hier een smalle, surrealistisch gevormde kloof uitgesleten. In het rode gesteente zijn ongelooflijk regelmatige golfpatronen gevormd. Het is in de kloof aangenaam koel en zelfs de Engelse dames zijn zodanig onder de indruk dat ze hun mond houden. De jongeman wijst ons hier en daar op goede cameraposities en laat ons verder met rust. Na de ons toebeemeten anderhalf uur begint de chauffeur ons voorzichtig tot terugkeer te bewegen en verlaten we de kloof.

'Water, wind en zand hebben hier een smalle, surrealistisch gevormde kloof uitgesleten.'

De terugweg verloopt opmerkelijk comfortabeler. Het blijkt dat we op de heenweg niet de makkelijkste route hebben gekozen. Kennelijk heeft de chauffeur er lol in gehad om ons eens flink door elkaar te schudden en te laten kennismaken met de grote kwaliteit van zijn rijvaardigheid en auto. En gelijk heeft hij. Dat maakt zo'n baantje natuurlijk extra leuk. Hier en daar kan hij het niet laten om nog eens vol gas een zandduin op te stuiven, maar meer dan een paar obligate gilletsjes van de Engelsen levert dit niet op. Iedereen is er inmiddels van overtuigd dat hij een weergalozes chauffeur is, maar het bezoek aan Secret Canyon heeft pas echt indruk gemaakt. Een aanrader!

DE BIG FIVE VAN WASHINGTON DC

1

Door Miel Groten

Washington DC, de hoofdstad van de Verenigde Staten, verwelkomt elk jaar miljoenen toeristen. Aangezien het aanbod nogal overweldigend kan zijn bij een eerste bezoek aan deze metropool, volgt hier een handig overzicht met vijf aanraders.

Arlington National Cemetery

Arlington National Cemetery is een uitgestrekte begraafplaats aan de westzijde van de rivier de Potomac, tegenover de Washington Mall. Op dit kerkhof eert de Amerikaanse natie al meer dan anderhalve eeuw haar soldaten die in allerlei conflicten omgekomen zijn. Het parkachtige gebied met lange rijen grafstenen vormt een indrukwekkende herinnering aan de gevallen en specifieke monumenten herdenken tragische gebeurtenissen.

Alleen al in de locatie van Arlington National Cemetery komen grote episodes uit de Amerikaanse geschiedenis bij elkaar. De begraafplaats is aangelegd rondom het landhuis van de geadopteerde zoon van George Washington, dat een generatie later bewoond werd door de befaamde generaal van de zuidelijke staten tijdens de Amerikaanse Burgeroorlog, Robert E. Lee.

Hoewel Arlington in 1890 oorspronkelijk werd aangewezen als begraafplaats voor slachtoffers uit die Burgeroorlog, werden er in latere tijden steeds meer gesneuvelde Amerikanen bijgezet. Het is hiermee de laatste rustplaats voor soldaten uit conflicten van de Onafhankelijkheidsoorlog tot de oorlogen in Irak en Afghanistan.

Het kerkhof, dat het hele jaar door open is, is te bereiken via de Arlington Memorial Bridge over de Potomac en heeft ook zijn eigen metrohalte. Een bezoek kun je het beste beginnen met het Welcome Center bij de ingang, waar je informatie over en kaarten van het terrein vindt. Vanaf daar kun je te voet de begraafplaats goed verkennen om onder de indruk te raken van de eindeloze velden met witte marmeren grafstenen. Speciale monumenten zijn bijvoorbeeld het graf van president Kennedy en de Tomb of the Unknowns. Dit grote

monument bestaat uit een witte tombe en drie graven. Hier liggen onbekende soldaten uit de Eerste en Tweede Wereldoorlog, de Korea-oorlog en de Vietnamoorlog begraven. Het graf van de in Vietnam omgekomen soldaat is leeg sinds 1998, toen hij alsnog geïdentificeerd kon worden. Elk (half) uur is bij de tombe het ceremoniële wisselen van de wacht te zien. In het Memorial Amphitheater zijn ook regelmatig herdenkingsbijeenkomsten, onder andere tijdens Memorial Day op de laatste maandag van mei.

Arlington is nog in gebruik als begraafplaats en op een doordeweekse dag zijn er gemiddeld 28 begrafenissen van gesneuvelde soldaten. Laat dit je echter niet afschrikken een bezoek te brengen aan deze bijzondere plek waar geschiedenis, rouw, nationale trots en herinnering op monumentale wijze samenkomen.

DE BIG FIVE VAN WASHINGTON DC 2

Smithsonian Institution Building (The Castle)

Musea

Wie Washington DC zegt, zegt musea: hier zijn enkele van de mooiste musea van de VS gevestigd. De belangrijkste liggen aan de National Mall in het centrum van de stad. Ze worden door de Amerikaanse overheid beheerd, de meeste als onderdeel van het Smithsonian Institution. Een handig beginpunt is het Smithsonian Institution Building, in de volksmond 'The Castle' genoemd. In dit gebouw bevindt zich het informatiecentrum, met handige brochures over alle Smithsonian Museums aan de Mall. Het mooie aan deze musea is dat ze allemaal gratis toegankelijk zijn.

Als je in het oosten van de Mall begint en dan, geheel in Amerikaanse stijl, naar het westen gaat, is het eerste museum dat je tegenkomt het golvende gebouw van het National Museum of the American Indian, waar indiaanse kunst- en gebruiks-

voorwerpen te zien zijn. Hiernaast ligt het National Air and Space Museum, dat een ontzagwekkende hoeveelheid vliegtuigen, ruimtevaartuigen en gerelateerde objecten tentoonstelt, van het vliegtuig waarmee de gebroeders Wright in 1902 de eerste vlucht ooit maakten tot de commandocapsule van de Apollo 11 van de eerste maanlanding. Voor wie niet genoeg kan krijgen van bijzondere vlieg- en ruimtevaartuigen heeft dit museum overigens een nog grotere vestiging bij luchthaven Washington Dulles.

Waar in het Air and Space Museum techniek en wetenschap centraal staan, is de statige National Gallery of Art die ertegenover ligt, gewijd aan kunst en cultuur. De topstukken van het museum zijn een bloemlezing uit de Europese en Amerikaanse kunstgeschiedenis, waarin onder andere Leonardo da Vinci, Rembrandt en Van Gogh vertegenwoordigd zijn – maar ook moderne en contemporaine

kunst ontbreken hier niet. Meer moderne kunst vind je in het Hirshhorn Museum and Sculpture Garden, ook aan de Mall gelegen.

Vervolgens kun je in het National Museum of Natural History vergapen aan de rijkdom van de natuur. Uiteraard komen in talloze zalen de planten- en dierenwereld aan bod, maar bijvoorbeeld ook fossielen en mineralen en de geschiedenis van de mens – en ga ook zeker de zaal met grote dinosauruskassen zien.

Het laatste grote museum aan de Mall is het National Museum of American History, waar tweeënhalve eeuw Amerikaanse geschiedenis uit de doeken wordt gedaan aan de hand van allerlei objecten. De gloeilamp van Thomas Edison, de bokshandschoenen van Mohammed Ali, of de vlag die de inspiratie was voor het Amerikaanse volkslied – *it's all there*.

Jefferson Memorial

Monumenten

Op de Mall staan naast de grote musea ook allerlei nationale monumenten die grote gebeurtenissen of personen herdenken. Deze beginnen waar de musea ophouden: ongeveer halverwege de Mall, ter hoogte van het Witte Huis.

Het meest opvallende, niet te missen monument is de gigantische obelisk (170 meter hoog) van het Washington Monument. Met een lift kun je omhoog om het observatieplatform te bereiken voor een geweldig uitzicht: het is de hoogste structuur van de stad, dus beter krijg je niet. Terwijl je vanaf hier de omgeving in je opneemt, heb je tijd genoeg om je volgende doel te kiezen, want onder je – over de groene vlakke van de Mall – spreiden de overige monumenten zich uit.

Wie oplet, ziet dat de Mall uit twee lange assen bestaat die elkaar bij het Washington Monument kruisen: één loopt van het Witte Huis naar het Jefferson Memorial in het zuiden; één van het Capitool in het oosten naar het Lincoln Memorial in het westen. Het Capitool, waar het Amerikaanse parlement zetelt, is misschien geen monument, maar wel een prachtig gebouw dat bovendien te bezoeken is. Het Lincoln Memorial, bestaande uit een classicistisch gebouw dat een groot beeld van hem herbergt, herdenkt president Abraham Lincoln. Hij won de Burgeroorlog en opende daarmee de weg voor de emancipatie van donkere Amerikanen. Het was ook op de trappen van dit monument waar Martin Luther King, Jr. in 1963 zijn beroemde 'I Have a Dream'-speech hield. Martin Luther King heeft in de buurt zijn eigen monument, een beeldengroep die uitkijkt op het Tidal Basin.

Rondom het water liggen meer monumenten, zoals het Jefferson Memorial en het Franklin Delano Roosevelt Memorial voor presidenten Jefferson en Roosevelt. Aangrijpender zijn de twee oorlogsmonumenten die op de Mall liggen, dicht bij het Lincoln Memorial: het monument voor de Koreaoorlog is er voor de gesneuvelde Amerikaanse militairen in Korea (1950-1953), gesymboliseerd door een groep stalen beelden van soldaten die in hun regencapes zwiingend voortploeteren. Het Vietnam Veterans Memorial herdenkt de gevallen militairen in de Vietnamoorlog met een lange granieten muur waarop de namen van alle 58.000 omgekomen en vermiste militairen aangebracht zijn.

DE BIG FIVE VAN WASHINGTON DC

4

Great Falls Park

Great Falls Park

Wie behoefte heeft aan wat afwisseling, hoeft in Washington niet ver te zoeken. Het klinkt misschien onwaarschijnlijk, maar op twintig kilometer afstand van het centrum bevindt zich een mooi natuurpark. Dit Great Falls Park ligt aan de Potomac-rivier en is een heerlijke combinatie van bossen, water en geschiedenis.

Het park is een langgerekt gebied dat de linker (westelijke) oever van de Potomac beslaat, in de staat Virginia. De andere oever ligt in een ander park, Chesapeake and Ohio Canal National Historic Park in Maryland. De Potomac is hier heel anders dan in het centrum van Washington: daar is hij breed en traag, hier smaller en vooral woester. De rivier heeft hier, op de overgang van hard naar zachter gesteente, een kloof uitgesleten zodat het water opgestuwd wordt tot een complex van stroom-

versnellingen. Mather Gorge, het stuk van het park waar de Potomac op zijn smalst is, is een duidelijk ravijn waar de rivier tussen rotsachtige wanden stroomt.

Het hoogtepunt zijn de Great Falls waar het park naar vernoemd is: een rotsachtige cascade of stroomversnelling waar het water over een afstand van een paar honderd meter bijna twintig meter daalt. Er zijn verschillende uitzichtpunten waar je goed zicht hebt op het kolkende en snelstromende water. Deze zijn allemaal te voet bereikbaar en liggen vlak bij het bezoekerscentrum, waar je ook wat kunt leren over de geschiedenis en natuur van het park.

Er lopen verschillende wandelroutes door het park, en verder kun je er bijvoorbeeld rondleidingen krijgen, fietsen en vissen. De aanwezige grills vragen om een avondje barbecueën. Vanwege de verraderlijke stro-

mingen is het niet toegestaan het water in te gaan, maar ook met droge voeten kun je genieten van de rivier en de omgeving. Het waterniveau wisselt sterk gedurende het jaar en bij grote watertoevoer overstroomt de kloof zodat stukken oever kaal gespoeld worden. Er leven onder andere herten, coyotes, zeearenden, gieren en schildpadden. Let tot slot ook op de resten van historische kanalen die nog onder leiding van George Washington gegraven zijn.

Mount Vernon Estate

Mount Vernon Estate

Op veel plekken in en om Washington is de invloed van de naamgever van de stad, George Washington, nog merkbaar. De aanwezigheid van deze *founding father* van Amerika is echter nergens zo tastbaar als in Mount Vernon, het landgoed waar hij woonde, stierf en begraven ligt. Hier kun je je zowel binnen in het landhuis als buiten in de tuinen onderdompelen in het achttiende-eeuwse Amerika, het Amerika van Washington.

Mount Vernon was oorspronkelijk een plantage van de familie Washington en ligt op ongeveer twintig kilometer ten zuiden van het centrum van Washington DC, op de beboste oever van de Potomac. Het huidige pand stamt uit 1735 en werd door Washington uitgebreid tot een voornaam landhuis, passend bij zijn status als vooraanstaande planter in de kolonie. Vanaf de

veranda aan de achterkant kun je genieten van het uitzicht over de rivier, aan de voorkant ontvouwen zich de tuinen en bijgebouwen.

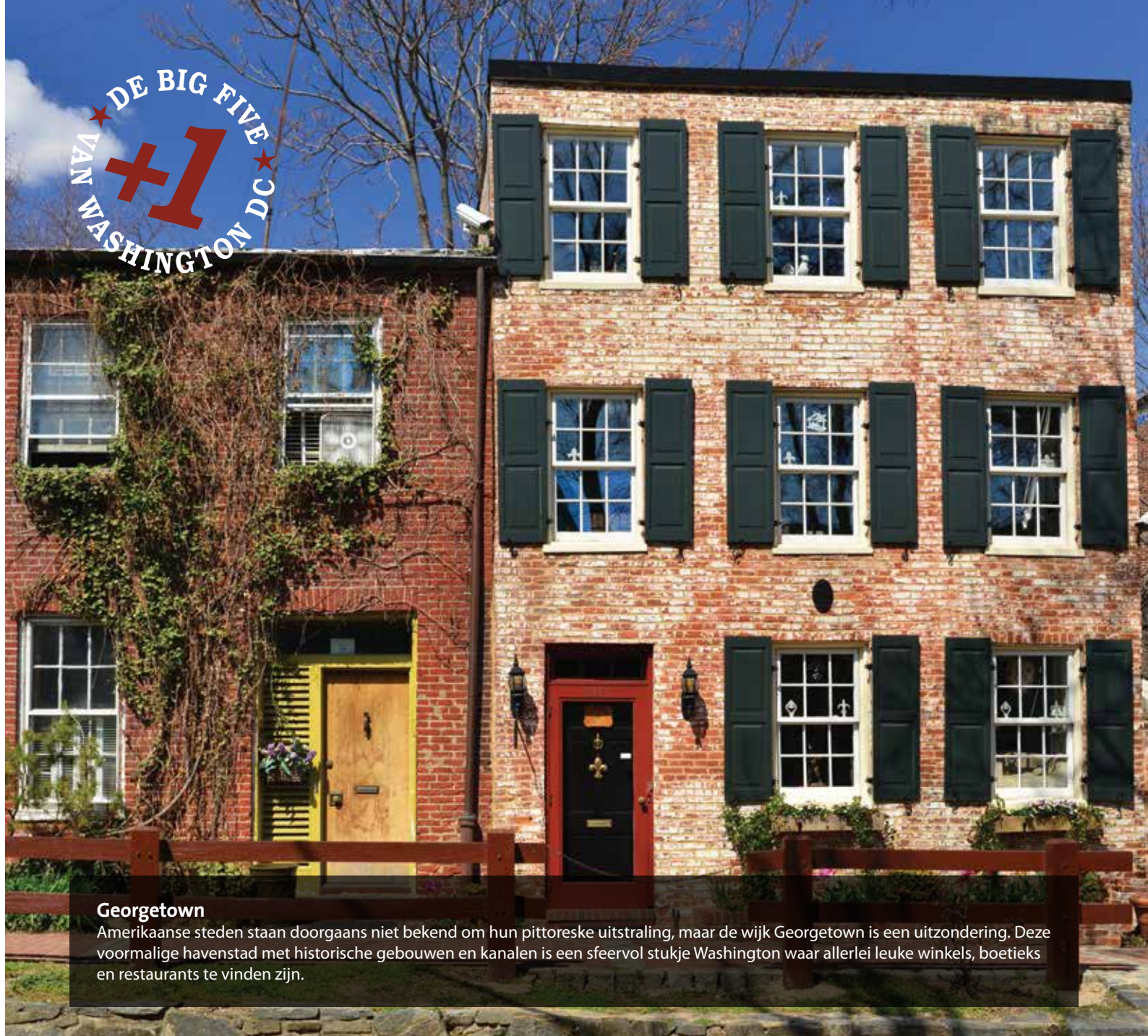
Om het landhuis te bezichtigen kun je een rondleiding boeken, waarbij je door gekostumeerde gidsen uitleg krijgt over het huis en zijn bewoners. Rond het huis liggen moestuinen, bloemperken, een kas en een boerderij. Ook hier lopen gidsen in klederdracht rond, net als in de bijgebouwen waar je bijvoorbeeld de smid aan het werk kunt zien. Op het terrein liggen verder nog een nagebouwd pioniersdorp, stallen, een steiger waar boottochten vertrekken en er is een wandelroute door het naburige bos. Een monument herdenkt de slaven die Washington als plantage-eigenaar bezat. En natuurlijk is er ook zijn laatste rustplaats te zien: de tombe waar hij en zijn vrouw begraven liggen.

Naast alle originele gebouwen en kostuums maken ook twee moderne musea onderdeel uit van het complex, waar je uitgebreide informatie krijgt over Washington als persoon, generaal en president. Wie wil er bijvoorbeeld niet zijn (nogal primitieve) kunstgebit zien? Wie aan het einde van zijn bezoek aan Mount Vernon honger heeft gekregen, kan ook die in stijl stillen: in de Mount Vernon Inn worden historische gerechten geserveerd in bijbehorende setting.

Meer weten over Washington DC?

Lees verder op www.tiogatours.nl/staten/district-of-columbia/washington

DE BIG FIVE
+1
VAN WASHINGTON DC

Georgetown

Amerikaanse steden staan doorgaans niet bekend om hun pittoreske uitstraling, maar de wijk Georgetown is een uitzondering. Deze voormalige havenstad met historische gebouwen en kanalen is een sfeervol stukje Washington waar allerlei leuke winkels, boetieks en restaurants te vinden zijn.

**Bedankt voor het lezen van ons
magazine. Benieuwd naar de
brochure met leuke bestemmingen,
mooie routes en praktische
informatie?
Draai dan het blad om en lees verder.**

Tioga Tours

BROCHURE

reizen op maat | Amerika & Canada | auto- en
camperreizen | stedentrips | groepsreizen | treinreizen

Uitgave:

Tioga Tours bv
Kloosterweg 45
8326 CB Sint Jans klooster (NL)
www.tiogatours.nl
+31-(0)527-245400
info@tiogatours.nl

 facebook.com/tiogatours

 twitter.com/tiogatours

Grafisch ontwerp: strakontwerp.nl

Tekst & (beeld)redactie: Lisa Huis in 't Veld & Wendy Lemmens

Eindredactie: Emma Broekhuizen

Druk: Drukwerkdeal.nl

Tioga Tours bv is aangesloten bij:

ANVR
Calamiteitenfonds
SGR

In verband met mogelijke wijzigingen en eventuele drukfouten kunnen geen rechten worden ontleend aan de in deze brochure vermelde gegevens.

© 2014-2015 Tioga Tours bv. Niets uit deze uitgave mag geheel of gedeeltelijk worden vervoerd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar worden gemaakt, op welke wijze dan ook, zonder schriftelijke toestemming van Tioga Tours bv.

ANVR-Consumentenvoorwaarden

Tioga Tours BV (KvK 05075250) is aangesloten bij de ANVR. Deze vereniging hanteert strenge normen voor het lidmaatschap en bevordert de kwaliteit van reizen en van de informatie daarover. De reizen in deze reisgids worden aangeboden onder het beding dat de ANVR-Consumentenvoorwaarden (Deel A -Reisvoorwaarden- en/of Deel B -Boekingsvoorwaarden-) van toepassing zijn op alle aanbiedingen in deze reisgids tenzij uitdrukkelijk wordt aangegeven dat dit niet het geval is. Deze ANVR-Consumentenvoorwaarden zijn opgenomen in de ANVR-Informatiebrochure 'Alles wat je moet weten als je op reis gaat'. De brochure bevat naast de ANVR-Consumentenvoorwaarden ook andere belangrijke informatie. De ANVR-Consumentenvoorwaarden en overige informatie (printversie) zijn te vinden op www.anvr.nl/consumentenvoorwaarden.pdf.

Voorwoord

Immense kloven, uitgestrekte woestijnen, grote metropolen, turkooizen gletsjermereën en wildlife in overvloed – slechts een kleine greep uit al het moois dat Amerika en Canada te bieden hebben. Tioga Tours is gespecialiseerd in reizen naar deze schitterende landen, onze reisadviseurs zijn er vaak geweest. Wij bieden maatwerk en helpen je op persoonlijke en deskundige wijze met het samenstellen van je droomreis. Of het nu gaat om camperhuur, autohuur, treinreizen, stedentrips of een combinatie; wij staan voor je klaar. We hebben ter inspiratie een aantal mooie bestemmingen en routevoorbeelden voor je op een rijtje gezet. Meer inspiratie en interessante artikelen vind je in het magazine-gedeelte!

10

12

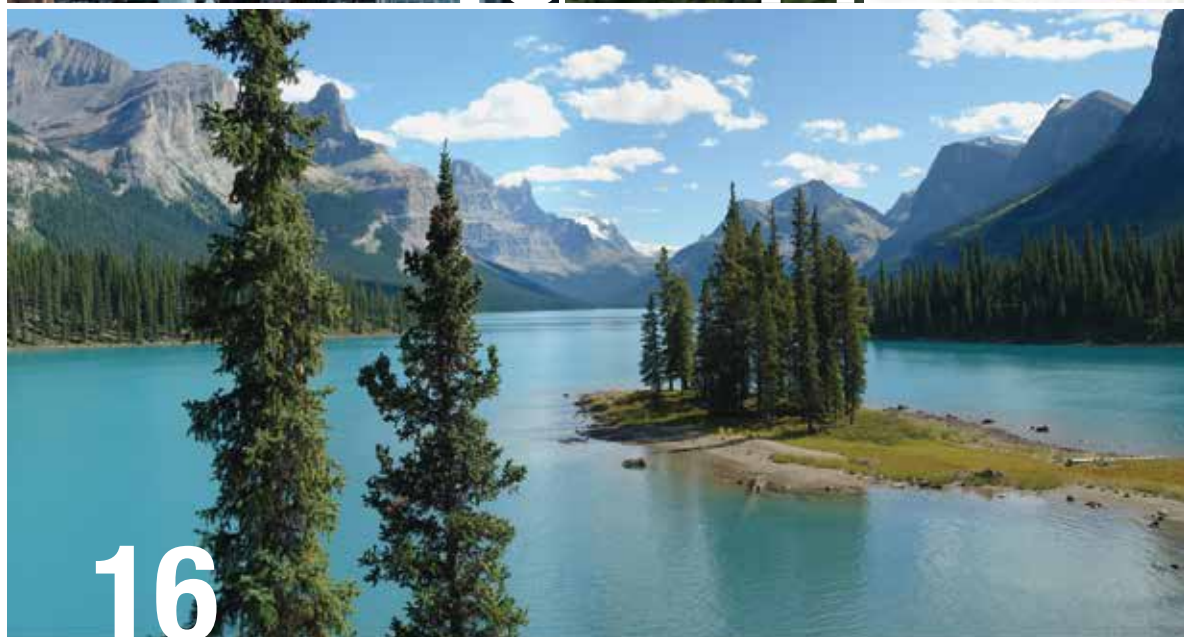
13

14

15

16

18

19

- Autoreizen
- Camperreizen
- Speciale reizen
- Reisinspiratie
- West-Amerika
- Rocky Mountains
- Oost-Amerika
- Deep South
- Florida
- West-Canada
- Oost-Canada
- Alaska & Yukon / Hawaii
- Klantenfoto's

- 4
- 6
- 7
- 8
- 10
- 12
- 13
- 14
- 15
- 16
- 18
- 19
- 20

Autoreizen

De uitgestrekte landschappen van de Verenigde Staten en Canada zijn uitstekend per auto te verkennen. Het voordeel van een auto is dat je zeer flexibel bent. Daarnaast overnacht je elke avond in een comfortabel hotel of motel.

Zion National Park, Utah

Complete rondreis

Het is mogelijk om een complete, op maat gemaakte vakantie met vlucht, auto en hotelovernachtingen bij ons te boeken, maar we helpen je ook graag met specifieke reisonderdelen of losse hotelovernachtingen. Een kampeervakantie met een auto en een tent is eveneens een optie. Wat je wensen ook zijn, wij zorgen ervoor dat je autoreis helemaal wordt zoals jij het wilt.

Automodellen

Er zijn uiteenlopende modellen huurauto's, van economy tot SUV. Alle huurauto's in Amerika en Canada hebben een automatische versnellingsbak en zijn van alle gemakken voorzien. Let bij het kiezen van een automom-

del op dat je achterin voldoende ruimte hebt om je bagage op te bergen. Hiernaast zie je enkele huurmodellen. Op onze website vind je een uitgebreid overzicht: www.tiogatours.nl/autohuur

Persoonlijke reisgids

Boek je een complete hotelrondreis bij ons? Dan ontvang je een op maat gemaakte reisgids, met daarin (praktische) informatie die van pas komt tijdens je reis. De persoonlijke gids bevat onder meer uitgebreide beschrijvingen van de plaatsen die je onderweg bezoekt. Vanaf pagina 8 lees je meer over het uitstippelen van je route.

Hotels

Je kunt kiezen uit duizenden hotels in de Verenigde Staten

en Canada, van motels tot luxe hotels. Onze klanten hebben reviews geschreven over de hotels die zij bezocht hebben. Kijk hiervoor op www.tiogatours.nl/hotels

Vliegtickets

We bieden vliegtickets aan van een groot aantal luchtvaartmaatschappijen naar vrijwel alle bestemmingen in de Ver-

enigde Staten en Canada. Als je tickets bij ons boekt, heb je het voordeel dat we ze kosteloos in optie zetten en pas definitief vastleggen als de rest van je reis helemaal gepland is. Zo worden de reisonderdelen optimaal op elkaar afgestemd en kom je niet in de problemen als bijvoorbeeld een camper of hotelkamer niet op een bepaalde dag beschikbaar is.

Prijsopgave

Aangezien al onze reizen op maat worden samengesteld, vermelden we geen prijzen in onze brochure en op onze website. Als je een offerte aanvraagt via www.tiogatours.nl/offerte, ontvang je deze binnen één werkdag. Uiteraard kun je ons ook bellen of mailen.

Wil je langskomen?

Je bent van harte welkom. Omdat we uitgebreid de tijd willen nemen om je reisplannen met je door te nemen, kan dit alleen op afspraak (ook op zaterdag).

Huurmodellen Alamo

HIT THE ROAD
met Alamo
en Tioga Tours

Economy
Chevrolet Spark or similar

Compact
Nissan Versa Sedan or similar

Intermediate
Toyota Corolla or similar

Standard
Chrysler 200 or similar

Fullsize
Ford Fusion or similar

Premium
Chrysler 300 or similar

Luxury
Cadillac ATS or similar

Convertible
Ford Mustang or similar

Intermediate SUV
Toyota RAV4 or similar

Standard SUV
Hyundai Santa Fe or similar

Fullsize SUV
Chevrolet Tahoe or similar

Passenger Minivan
Dodge Grand Caravan or similar

Passenger Minivan
Toyota Sienna or similar

Minivan
Chevrolet Express or similar

Camperreizen

Een reis per camper is een bijzondere manier om Amerika en Canada te ontdekken. De vrijheid is optimaal: omdat je je 'huis' altijd bij je hebt, ben je niet afhankelijk van restaurants en hotels. Je overnacht op de mooiste plekken, vaak midden in de natuur, en kunt tegelijkertijd genieten van de luxe die de campers met zich meebrengen. Ideaal!

Campermodellen

Voor elk reisgezelschap en elk type kampeerder is er een campermodel te huur. Alle campers mogen bestuurd worden met een Nederlands/Belgisch B-rijbewijs en ze hebben altijd een automatische versnellingsbak. De minimumleeftijd voor het besturen van een camper is 21 jaar. Alle modellen zijn voorzien van een keukenblok, douche en wc. De meeste modellen zijn ook beschikbaar met een zogenaamde slide-out. Dat is een (elektrisch) uitschuifbaar woongedeelte. Globaal onderscheiden we de volgende modellen.

Familiecamper C-klasse

De C-klasse is het meest voorkomende campermodel. Deze ruime camper is ideaal voor gezinnen of koppels. Door de cab-over en de uitklapbare bedden zijn er veel slaapplekken. De lengte varieert van 7 tot 10 meter en wordt in Amerika/Canada aangegeven in feet. De C-25 is bijvoorbeeld 25 feet (7,62 meter) lang.

Bus- of pickup-camper

De compacte en compleet uitgeruste buscamper is erg comfortabel. De pickup-camper is iets groter en heeft verrassend veel binnenruimte. Hoewel het kleine campers zijn, zijn ze niet altijd het voordeligst. Ze worden alleen in Canada verhuurd.

Familiecamper A-klasse

De A-klasse campers zijn de grootste soort, variërend van 8,5 tot ongeveer 11 meter. Ze hebben zeer veel binnenruimte. Er zijn vaak minder slaapplekken dan in de C-klasse campers, want er is geen bed boven de bestuurdersplaats (cab-over).

Camperhuur

Wij doen direct zaken met de belangrijkste camperverhuurders in de VS en Canada en zijn daarom in staat om zo voordelig mogelijk een camper voor je te regelen. Je kunt bij ons terecht met al je vragen over camperhuur, de verschillende verhuurders en campermodellen. Kijk ook eens rond op www.tiogatours.nl/camperhuur.

Campings

Amerikaanse en Canadese campings zijn helemaal ingesteld op campers. Je kunt kiezen uit commerciële campings en natuurcampings. Commerciële campings zijn doorgaans uitgerust met zwembad, wasserette, winkel en wifi. De plaatsen hebben vrijwel altijd hookup: dit betekent dat de camper aansluiting heeft op water, elektriciteit, riolering en eventueel kabel-tv. Natuurcampings hebben minder voorzieningen, maar bevinden zich op prachtige locaties (vaak midden in nationale parken en staatsparken) en zijn bovendien goedkoper. Hier zijn doorgaans geen hookup-plaatsen. Je gebruikt dan het water uit de reservoirs in de camper. Bij fill- en dumpstations, meestal aanwezig op de camping, tap en loos je (afval)water.

We helpen je graag met het uitzoeken van je campings. Door onze jarenlange reiservaring kennen we veel campings. Kijk ook eens in onze camping-database, waarin we honderden beoordelingen van klanten over campings in Amerika en Canada verzameld hebben: www.tiogatours.nl/campings.

Informatieboek

Na je boeking ontvang je een informatieboek over de regio die je gaat bezoeken. Naast campingadressen en informatie over bestemmingen staat dit boekje vol tips over de camper en (het reserveren van) campings.

Campervakantie duur

In de meeste gevallen zullen de totale kosten van een campervakantie ongeveer hetzelfde zijn als van een autorondreis met hotels. Het huren van een camper is duurder dan het huren van een gewone auto en een camper verbruikt meer brandstof. Daar staat tegenover dat campings goedkoper zijn dan hotels en je ervoor kunt kiezen je eigen maaltijden te bereiden.

Kom een camper bekijken: Bij ons kantoor in Sint Jans klooster staat een echte Amerikaanse familiecamper (C-25). Kom langs (op afspraak) en bekijk de camper van binnen. Je krijgt zo een goede indruk van deze manier van reizen.

Speciale reizen

Wil je eens iets heel anders? Dan is een treinreis, groepsvakantie, stedentrip of verblijf op een ranch misschien wel wat voor jou. Combinaties van deze speciale reizen zijn ook mogelijk, evenals een combinatie met een auto- of campervakantie. De mogelijkheden zijn eindeloos.

Treinreizen

Een treinreis in Canada is een tot de verbeelding sprekende ervaring. Je kunt verschillende treinreizen bij ons boeken. Er zijn routes in de Rocky Mountains, treinreizen door Oost-Canada en reizen van oost naar west. Alle treinen en hotels zijn van tevoren gereserveerd. Wij kunnen ook losse treintickets van Canadese en Amerikaanse treinmaatschappijen voor je regelen.

www.tiogatours.nl/treinreizen

Stedentrips

Een korte uitstap maken naar de Verenigde Staten of Canada? Dat kan! Trek er een paar dagen op uit naar bijvoorbeeld New York of Las Vegas en laat je door ons adviseren over bezienswaardigheden en activiteiten. De vlucht, het hotel en eventuele excursies worden voor je geregeld.

www.tiogatours.nl/citytrips

Ranches

Een verblijf op een ranch is een bijzondere manier om kennis te maken met het boerenleven in Amerika. Ga als een echte cowboy mee op *cattle drives* of verken de omgeving te paard. Je hebt de keuze uit diverse ranches in het Wilde Westen van Amerika.

www.tiogatours.nl/ranches

Groepsreizen

Bij een groepsvakantie wordt alles voor je geregeld, van het vervoer en accommodaties tot excursies. Alleen het genieten moet je zelf doen. Gemak en gezelligheid worden gecombineerd met individuele vrijheid. Naast het vaste programma zijn er leuke uitstapjes. De routes zijn met zorg samengesteld. Je ziet onderweg veel hoogtepunten en maakt kennis met de mooiste steden en natuurgebieden. De reizen worden begeleid door deskundige reisleiders, meestal Nederlandstalig. Je reist per comfortabele touringcar (met airconditioning) en overnacht in goede 3-/4-sterren-hotels op basis van logies en ontbijt.

www.tiogatours.nl/groepsreizen

Reisinspiratie

Amerika en Canada zijn grote landen waar veel te zien is. Op onze website vind je informatie en handige tools die je op weg helpen. We hebben ze hieronder kort toegelicht.

Infodagen en beurzen

Voordat je een reis boekt, wil je je natuurlijk goed laten informeren. Tijdens een bezoek aan een van onze infodagen of beurzen maak je een vliegende start. Op ons kantoor in Sint Jans klooster (Overijssel) zijn vaak infodagen. Woon een presentatie bij, neem een kijkje in onze camper of stippel samen met een van onze reisadviseurs je ideale reis uit. Ook vind je ons regelmatig op beurzen, waaronder de Vakantiebeurs in Utrecht. Zelf organiseren we elk jaar een Reizigersbeurs, een gezellige dag waarbij onze klanten hun ervaringen en tips doorgeven aan andere vakantiegangers. Meer informatie en data vind je op www.tiogatours.nl/infodagen-beurzen.

Routevoorbeelden

In deze brochure en op onze website staan populaire routevoorbeelden ter inspiratie. Dit zijn suggesties, om te laten zien wat er zoal mogelijk is. Uiteraard kun je alle routes helemaal aanpassen, of zelf van A tot Z een route uitstippelen.

Routeplanner

Zelf een route maken? Met onze routeplanner plan je eenvoudig en snel je droomroute of pas je een routevoorbeeld naar wens aan. Je route wordt op een interactieve kaart weergegeven, die informatie over steden en natuurgebieden toont. Het programma berekent automatisch de afstanden. Sla je route op, zodat je hem later kunt terugkijken of aanpassen, en lees meteen een mooie samenvatting van je reis. Camperreizigers kunnen meteen campings uitzoeken en toevoegen. www.tiogatours.nl/routeplanner

Routegenerator

Als je nog niet precies weet welke route je wilt volgen, maar al een aantal bestemmingen in gedachten hebt, biedt onze routegenerator uitkomst. Selecteer plaatsen die je wilt bezoeken en de routegenerator maakt een logische route voor je. www.tiogatours.nl/routegenerator

Infotheek

We delen onze kennis graag, ook online. Op onze website vind je een infotheek met alles wat je wilt weten over Amerika en Canada. Een handige bron van informatie zijn de uitgebreide teksten over steden en nationale parken. Ook hebben we de leukste excursies voor je op een rijtje gezet: wat dacht je bijvoorbeeld van een rond-

vlucht boven de Grand Canyon of een kajaktocht over een mooi Canadees meer? www.tiogatours.nl/infotheek

Deskundig advies

Heb je hulp nodig bij het maken van je route of wil je advies van onze reisadviseurs, dan horen we het graag. Je kunt altijd mailen, bellen of langskomen op ons kantoor (op afspraak).

Ervaringen & tips

Samen met onze klanten hebben we de afgelopen jaren een omvangrijke database met tips en ervaringen opgebouwd. Lees nuttige reviews over hotels en campings, reisverslagen en reistips. Via Mijn Tioga (je persoonlijke pagina) kun je ook zelf een reisverslag bijhouden en reviews en tips toevoegen. www.tiogatours.nl/reisvoorbereiding

Vraag & antwoord

Een reis naar Amerika of Canada is iets bijzonders waar veel bij komt kijken. De meest gestelde vragen zijn alvast voor je beantwoord. Aan bod komen onder andere reisverzekeringen, camper- en autohuur, vliegtickets, reizen met kinderen en valutakoersen. www.tiogatours.nl/vraagbaak

Op pagina 10 tot en met 19 staan voorbeelden van populaire rondreizen. Op onze website staan nog veel meer routesuggesties.

Een goede voorbereiding is het halve werk

Als je bij ons boekt, ontvang je een boekje met aandachtspunten en een informatieboek over de regio(s) die je gaat bezoeken. Boek je een complete autorondreis met hotels, dan krijg je ook nog een persoonlijke reisgids met tips en informatie over plaatsen die je gaat bezoeken.

Mis de boot niet

Populaire attracties zijn vaak al ver van tevoren volgeboekt. Denk bijvoorbeeld aan de boottochten (inclusief tickets) naar de beruchte gevangenis Alcatraz in San Francisco of de kroon van het Vrijheidsbeeld in New York. Wees dus op tijd met reserveren, vooral tijdens weekenden, feestdagen en het hoogseizoen (half juni tot eind augustus).

TIOGA'S TIPS

National Park Pass

Als je in de Verenigde Staten en/of Canada meerdere nationale parken bezoekt, is het voordelig om een jaarpas aan te schaffen. Deze is online of ter plaatse bij de ingang of bezoekerscentrum van elk park verkrijgbaar. In Amerika koop je de America the Beautiful Annual Pass, in Canada is de Parks Canada Discovery Pass te koop. Ga je naar de provincie Québec, dan is de Annual Parcs Québec Network Card het overwegen waard. Vrijwel alle nationale parken in die provincie vallen namelijk onder het beheer van Parcs Québec.

Inspiratie

Volg ons op Facebook en Twitter voor het laatste nieuws, de mooiste bestemmingen en heel veel reisinspiratie.

 www.facebook.com/tiogatours

 www.twitter.com/tiogatours

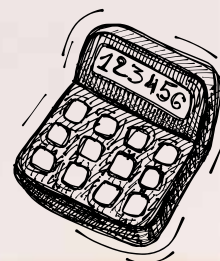
Is this the way to ...?

Reisgidsen en wegenkaarten bestel je via onze webshop: www.tiogatours.nl/webshop. Heb je een navigatiesysteem? Als je een digitale kaart van Amerika/Canada koopt en installeert, kun je 'm in deze landen gebruiken.

Mile? Fahrenheit?

Neem je een smartphone of tablet mee op vakantie? Download dan een converter-app. Hiermee reken je heel gemakkelijk Amerikaanse maten, gewichten, temperaturen en afstanden om.

West-Amerika

Wie door het westen van de Verenigde Staten reist, zal zich verbazen over de diversiteit van de landschappen. Van gekleurde canyons tot groene valleien, uitgestrekte woestijnlandschappen, wereldsteden en hoge bergen: een reis door het westen is er een om nooit te vergeten. We hebben een selectie van de mooiste routes voor je gemaakt.

San Francisco

Yosemite National Park

Death Valley National Park

Las Vegas

Zion National Park

Westcoast & National Parks

Bij deze one-way van 23 dagen vertrek je vanuit Las Vegas en eindig je in San Diego. Je ziet in Arizona onder andere de Grand Canyon en rijdt via de beroemdste nationale parken in Utah door Nevada naar de kust van Californië. Op je route liggen ook indianenland Monument Valley – waar veel westernfilms zijn opgenomen – en de gezellige stad San Francisco. Vanaf hier volg je de schilderachtige Pacific Coast Highway naar Los Angeles en San Diego.

23 DAGEN

1 Las Vegas 2 Grand Canyon 3 Page 4 Monument Valley 5 Arches 6 Capitol Reef 7 Bryce Canyon 8 Zion
9 Death Valley 10 Yosemite 11 San Francisco 12 San Simeon 13 Los Angeles 14 San Diego

Best of the West

Dit is de klassieke rondreis door Zuidwest-Amerika. Na San Francisco bezoek je de mooiste steden en natuurparken van de regio. Je ziet de groene vallei, bergen en watervallen van Yosemite National Park en de kleurrijke canyons in de indrukwekkende nationale parken van Utah. Uiteraard ontbreken gokstad Las Vegas en de beroemde Grand Canyon niet. Via de mooie en ruige kust rijdt je van Los Angeles terug naar San Francisco.

21 DAGEN

1 San Francisco 2 Yosemite 3 Death Valley 4 Las Vegas 5 Zion 6 Bryce Canyon 7 Capitol Reef 8 Arches 9 Monument Valley 10 Grand Canyon 11 Joshua Tree 12 Los Angeles 13 San Simeon 14 Carmel/Monterey

Bryce Canyon National Park

Capitol Reef National Park

Monument Valley Tribal Park

Grand Canyon National Park

Arches National Park

Los Angeles

Taos

Mesa Verde National Park

Canyon de Chelly

Indian Country

De Four Corners-regio is de enige plek in de VS waar vier staten bij elkaar komen. De regio wordt gekenmerkt door mooie natuur en oude indianenruïnes. Je maakt kennis met de levenswijze en cultuur van de oude inheemse stammen in Mesa Verde, Monument Valley en Canyon de Chelly. Naast de steden Albuquerque en Santa Fe ligt ook de Black Canyon of the Gunnison op je route, een van de diepste kloven van het land.

16 DAGEN

1 Albuquerque 2 Santa Fe 3 Taos 4 Aztec 5 Mesa Verde 6 Durango 7 Black Canyon of the Gunnison 8 Arches 9 Capitol Reef 10 Monument Valley 11 Canyon de Chelly 12 Petrified Forest

Rocky Mountains

In (en rond) de Rocky Mountains liggen wereldberoemde nationale parken en steden. Tot die parken behoren Yellowstone met zijn geisers en bizens, de bijzondere landschappen van Badlands en de hoge bergen van Grand Teton en Rocky Mountain. In Denver en Salt Lake City kun je cultuur snuiven.

Durango

Mount Rushmore

Rocky Mountain National Park

Yellowstone National Park

The Rockies

Een ontdekkingsstocht door de Rocky Mountains van Amerika en méér. De reis begint en eindigt in Denver. Onderweg maak je kennis met de echte Rockies in Yellowstone en Rocky Mountain National Park. In Utah verandert het landschap. Je bezoekt daar Arches (bekend om de rode rotsbogen) en het in indianengebied gelegen Monument Valley. In South Dakota rijd je door de glooiende Black Hills en kun je het beroemde Mount Rushmore zien.

22 DAGEN

1 Denver 2 Cheyenne 3 Black Hills 4 Clearmont 5 Yellowstone 6 Grand Teton 7 Salt Lake City 8 Arches 9 Monument Valley 10 Mesa Verde 11 Durango 12 Black Canyon of the Gunnison 13 Rocky Mountain NP

The Real Rockies

Door een slimme one-way van Seattle naar Denver krijg je in twintig dagen een complete indruk van de Rocky Mountains in Amerika en Canada. In Canada verken je Banff en omgeving – het centrum van de Canadese Rockies. In Yellowstone vergaap je je aan geisers, heetwaterbronnen en bizens. Vanuit cowboystadje Cody vertrek je naar de Black Hills van South Dakota. Hier ligt onder andere Mount Rushmore. Via het mooiste deel van de Amerikaanse Rockies bereik je ten slotte Denver.

20 DAGEN

1 Seattle 2 Vancouver 3 Kelowna 4 Banff 5 Calgary 6 Kalispell 7 Great Falls 8 Yellowstone 9 Cody 10 Sheridan 11 Black Hills 12 Cheyenne 13 Rocky Mountain National Park 14 Denver

Oost-Amerika

Oost-Amerika is niet eenvoudig in een paar woorden samen te vatten. De wolkenkrabbers van New York en de monumenten van Washington zijn van een heel andere orde dan de bosrijke heuvellandschappen en pittoreske dorpen van New England. Mogelijkheden genoeg om de vele gezichten van het noordoosten te leren kennen.

Acadia National Park

New York

Vermont

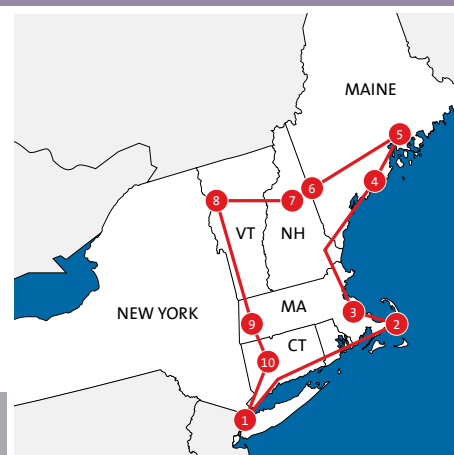
Washington DC

New Englander

New England: een combinatie van historie, cultuur en natuur. Je reis begint in The Big Apple. Je doorkruist een heuvelachtig landschap dat karakteristiek is voor het noordoosten van de Verenigde Staten, met kleine stadjes en overdekte bruggen. Ontdek Boston – het boegbeeld van New England – en natuurgebieden zoals Acadia National Park, de White Mountains en de Berkshires.

16 DAGEN

1 New York 2 Cape Cod 3 Boston 4 Rockport 5 Acadia 6 North Conway 7 White Mountains 8 Burlington 9 Stockbridge 10 Hartford

Eastern USA & Canada

Tijdens deze rondreis beleef je een mix van Franse, Britse en Amerikaanse geschiedenis. Rijd langs de oevers van de St. Lawrence-rivier en geniet van de omgeving. Naast indrukwekkende steden als New York, Boston, Washington DC, Québec en Toronto zie je orthodoxe nederzettingen van de Amish, de Niagara-watervallen en de schilderachtige kust van New England.

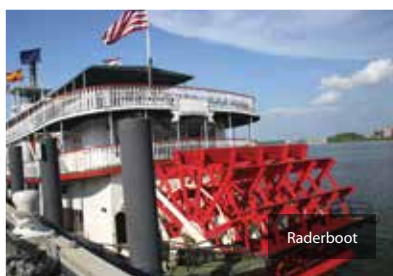
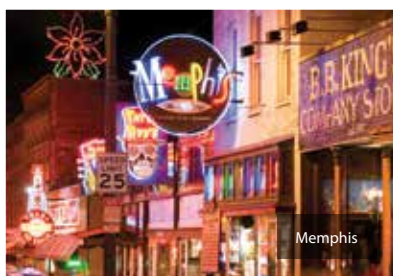
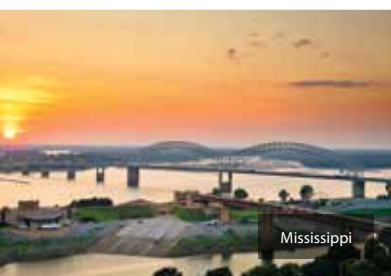
20 DAGEN

1 New York 2 Cape Cod 3 Boston 4 Acadia 5 Québec 6 Montréal 7 Ottawa 8 Toronto 9 Niagara Falls 10 Gettysburg 11 Charlottesville 12 Williamsburg 13 Washington DC 14 Philadelphia

Deep South

Swingende muzieksteden, oude plantagehuizen en de mooie natuur van de Great Smoky Mountains. De Carolina's, Georgia en de moerassen rondom de Mississippi-rivier herbergen daarnaast nogal wat mysterieuze legendes, die je tijdens je bezoek aan het Diepe Zuiden kunt ontdekken.

Deep South & Carolina's

Deze reis is erg afwisselend: muziek in Nashville en Memphis, natuur in de Great Smoky Mountains (waar vaak nevel tussen de toppen hangt) en zuidelijke gastvrijheid in de mooie steden Charleston en Savannah. De kenmerkende plantages, de grote Mississippi-rivier en de stranden aan de Golf van Mexico maken je reis door het Diepe Zuiden helemaal af.

17 DAGEN

1 Memphis 2 Vicksburg 3 Natchez 4 Baton Rouge 5 New Orleans 6 Pensacola 7 Tallahassee 8 Savannah 9 Charleston 10 Asheville 11 Nashville

Country, Blues, Jazz & Rock

Deze reis is speciaal samengesteld voor liefhebbers van Amerikaanse muziek. Je begint in Nashville. Op Broadway in het centrum van Nashville zijn talloze bars waar uitstekende country- & westernbands spelen. Daarna ontdek je Memphis, de stad van 'The King' Elvis Presley. Uiteraard mag Graceland niet ontbreken! Voor jazz en soul ga je naar New Orleans. Americana en rock vind je in Austin, de hoofdstad van Texas.

15 DAGEN

1 Nashville 2 Memphis 3 Natchez 4 New Orleans 5 Galveston 6 Austin

Florida

Zon, zee en strand: dat is de Sunshine State Florida in een (kokos)notendop. Bezoek Miami en de pretparken van Orlando, bekijk de unieke flora en fauna van de Everglades en proef de Caribische sfeer op de eilanden van de Florida Keys. Tel daarbij het subtropische klimaat op en je hebt een heerlijke vakantie.

Everglades National Park

Key Largo

Miami

Walt Disney World, Orlando

Kids Go Florida

Kinderen én volwassenen zullen zich opperbest vermaken tijdens deze rondreis door Florida. Vaar tussen de alligators in de Everglades, voel de adrenaline in de achtbanen van Walt Disney World, woon een race bij op het circuit van Daytona Beach en bekijk echte raketten bij het Kennedy Space Center in Cape Canaveral. Ook bezoek je de eilandenreeks (Keys) in het zuiden van Florida, met het meest zuidelijke punt van Amerika: Key West.

17 DAGEN

1 Orlando 2 Cape Canaveral 3 Cocoa Beach 4 Miami 5 Key West 6 Everglades 7 Ft. Myers 8 Sarasota

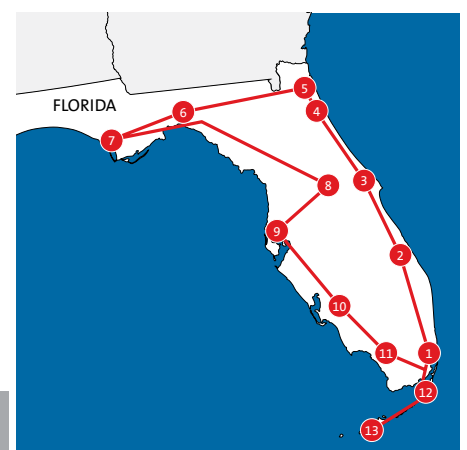

Naturally Florida

Verdiep je in de culturele en natuurlijke schatten van Florida. Bezoek de Blowing Rocks in Stuart, ontdek het historische centrum van St. Augustine en spot onder andere dolfijnen en wilde paarden op Amelia Island. Onderweg naar het zuiden ligt het J.N. 'Ding' Darling National Wildlife Refuge op je route, het grootste mangrove-ecosysteem van Amerika. De volgende stop is de subtropische wildernis van Everglades National Park. Na een eventueel snorkelavontuur in Key West keer je terug naar Miami.

18 DAGEN

1 Miami 2 Stuart 3 Cape Canaveral 4 St. Augustine 5 Amelia Island 6 Tallahassee 7 Panama City Beach 8 Orlando 9 Tampa 10 Ft. Myers 11 Everglades 12 Key Largo 13 Key West

West-Canada

In West-Canada zie je bergen, gletsjers, wouden, meren en watervallen. In de Rockies liggen talloze natuurparken, zoals Banff en Jasper, waar je – net als in de regenwouden van Vancouver Island – veel wilde dieren kunt spotten. Volg het spoor van de Cariboo Gold Rush en maak kennis met de gastvrije steden Vancouver, Victoria en Calgary.

Lake Louise, Banff National Park

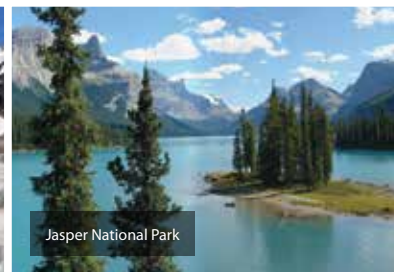
Banff National Park

Calgary

Icefields Parkway

Jasper National Park

Unlimited Adventures

Wie van ongerepte natuur, bergen en wildlife houdt, zit met deze reis goed. Na aankomst in Calgary trek je de Rocky Mountains in. De ontdekkingsstocht leidt je over de schilderachtige Icefields Parkway door Banff en Jasper National Park. Hier bevind je je midden in de ruige Rockies. Na de watervallen van Wells Gray zet je koers naar de kust van de Grote Oceaan en vaar je naar Vancouver Island. De kans is groot dat je walvisen of beren ziet.

17 DAGEN

1 Calgary 2 Banff 3 Lake Louise 4 Jasper 5 Gold Bridge 6 Whistler 7 Victoria 8 Vancouver

Western Spirit

Western Spirit laat je uiteenlopende landschappen van West-Canada zien. Je trekt eerst door de regenwouden en langs de ruige kust van Vancouver Island. Daarna doorkruis je het gebied van de negentiende-eeuwse goudkoorts en betreed je de Rocky Mountains. Hier bezoek je onder andere de beroemde nationale parken Jasper en Banff. Ten slotte ga je naar het mediterraans ogende zuiden met zijn wijngaarden en grote meren.

22 DAGEN

1 Vancouver 2 Victoria 3 Parksville 4 Whistler 5 100 Mile House 6 Quesnel 7 Jasper 8 Banff 9 Canmore 10 Kootenay 11 Rossland 12 Penticton 13 Hope

Manning Provincial Park

Mount Revelstoke National Park

Whistler

Pacific Rim National Park

Okanagan Lake

Vancouver

Butchart Gardens, Victoria

Wells Gray Provincial Park

Yoho National Park

Mountain Country

Deze reis biedt je een complete kennismaking met West-Canada. Van de heuvels en wijngaarden van het zuiden tot de bergen en meren van de Rocky Mountains. Ook staan de oude goudkoortsregio en een cruise door de Inside Passage op het programma. De Inside Passage is een zeestraat met aan weerszijden bergen en fjorden. Op Vancouver Island zie je gematigd regenwoud, prachtige kusten en veel wildlife.

21 DAGEN

1 Vancouver 2 Harrison Hot Springs 3 Penticton 4 Mount Revelstoke 5 Banff 6 Jasper 7 Wells Gray 8 100 Mile House 9 Prince George 10 Smithers 11 Prince Rupert 12 Port Hardy 13 Campbell River 14 Victoria

Oost-Canada

In het oosten van Canada is de cultuur van Europese kolonisten nog overal voelbaar, onder andere in de Franstalige provincie Québec en hoofdstad Ottawa. Ook heeft deze regio veel natuur en wildlife te bieden. Laat je verrassen door mooie kustprovincies en het binnenland met zijn meren en bossen.

Peggy's Cove

Blauwe vinvis, St. Lawrence-rivier

Niagara Falls

Québec City

Great Parks of the East

Tijdens deze reis verken je de grootste steden en mooiste parken van Oost-Canada. Je trekt door de natuurparken Algonquin Provincial Park, Gatineau Park en Mont Tremblant. Er is veel waterpracht te zien: de Niagara Falls, de Thousand Islands in de St. Lawrence-rivier en de 30.000 Islands in de Georgian Bay. Québec City, Montréal, Toronto en Ottawa zorgen voor een goede afwisseling.

16 DAGEN

1 Toronto 2 30.000 Islands (Georgian Bay) 3 Algonquin 4 Gatineau Park/Ottawa 5 Mont Tremblant 6 Québec City 7 Saint-Michel-des-Saints 8 Montréal 9 Thousand Islands 10 Niagara Falls

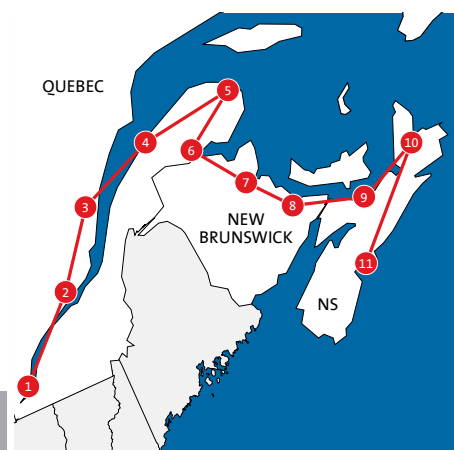

From Québec to the Maritimes

In deze reis staan Québec en de maritieme provincies New Brunswick en Nova Scotia centraal. Je bezoekt de wereldsteden Montréal en Québec, maar maakt ook kennis met kleine stadjes aan de waterkant. Je verdiept je in het culturele erfgoed van Schotse en Acadische immigranten, die hun stempel drukten op het landschap en de geschiedenis. Op het Gaspé-schiereiland (rond Percé) en het Cape Breton Island (rond Baddeck) zul je versteld staan van de prachtige natuur en kustlijnen.

15 DAGEN

1 Montréal 2 Québec City 3 Tadoussac 4 Matane 5 Percé 6 Campbellton 7 Miramichi 8 Shédiac 9 Pictou 10 Baddeck 11 Halifax

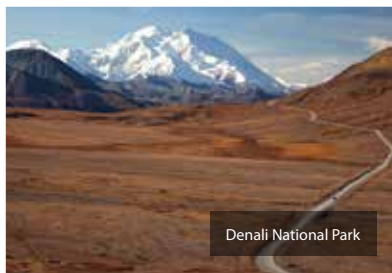

Alaska & Yukon

Liefhebbers van ruige natuur, uitgestrekte wildernis en rust zijn helemaal op hun plek in Alaska en het Canadese Yukon. Door de geïsoleerde ligging en het grote verschil met andere regio's, kunnen deze gebieden haast als een land op zich beschouwd worden. Hier ga je *back to basics* en vind je meer elanden, beren en adelaars dan mensen.

Amerikaanse zeearend

Denali National Park

Anchorage

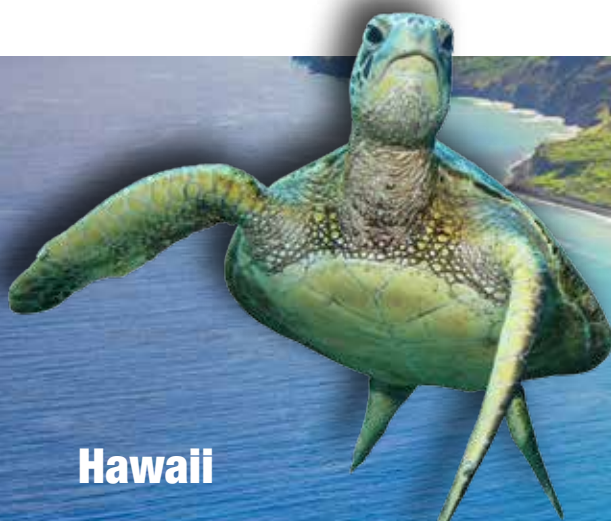
Fairbanks (noorderlicht)

Yukon & Alaska Explorer

In Alaska en Yukon kom je in afgelegen gebieden die je uithoudingsvermogen op de proef zullen stellen. De reis begint in Anchorage of Whitehorse, waarna je door bergen, serene landschappen en onbewoond gebied rijdt. De kans is groot dat je beren en zeearenden ziet. Je ontdekt de cultuur van de Inuit en aanschouwt misschien wel een magisch natuurverschijnsel: het noorderlicht.

15 DAGEN

1 Anchorage 2 Tok 3 Whitehorse 4 Dawson City 5 Fairbanks 6 Denali

Hawaii

In de Grote Oceaan, een paar duizend kilometer verwijderd van het vasteland van Amerika, ligt de vulkanische eilandengroep Hawaii. Dit tropische paradijs staat bekend om zijn goede surfgolven, gouden stranden en Polynesische cultuur. Een ideale bestemming om te combineren met bijvoorbeeld een rondreis naar het zuidwesten van Amerika.

Klantenfoto's

Onze mailbox stroomde vol toen we onze klanten vroegen hun favoriete vakantie-foto's in te sturen. Het was niet makkelijk een selectie te maken, maar we zijn eruit. De allermooiste Tioga-klantenfoto's.

Boven:
Glacier National Park, Montana

'Lake McDonald, Glacier National Park (VS), vlak bij Apgar Campground.'

Harry Peppelenbos, Baflo

Links:
Yellowstone National Park, Wyoming

'Samen met mijn moeder maakte ik een rondreis van twee weken door Noord-Amerika, als cadeau voor haar 85^e verjaardag. Yellowstone was een van de vele hoogtepunten, met als bijzondere attractie het wildlife. Het was wel heel "bizar" dat we ook nog zwemmende bizons zagen!'

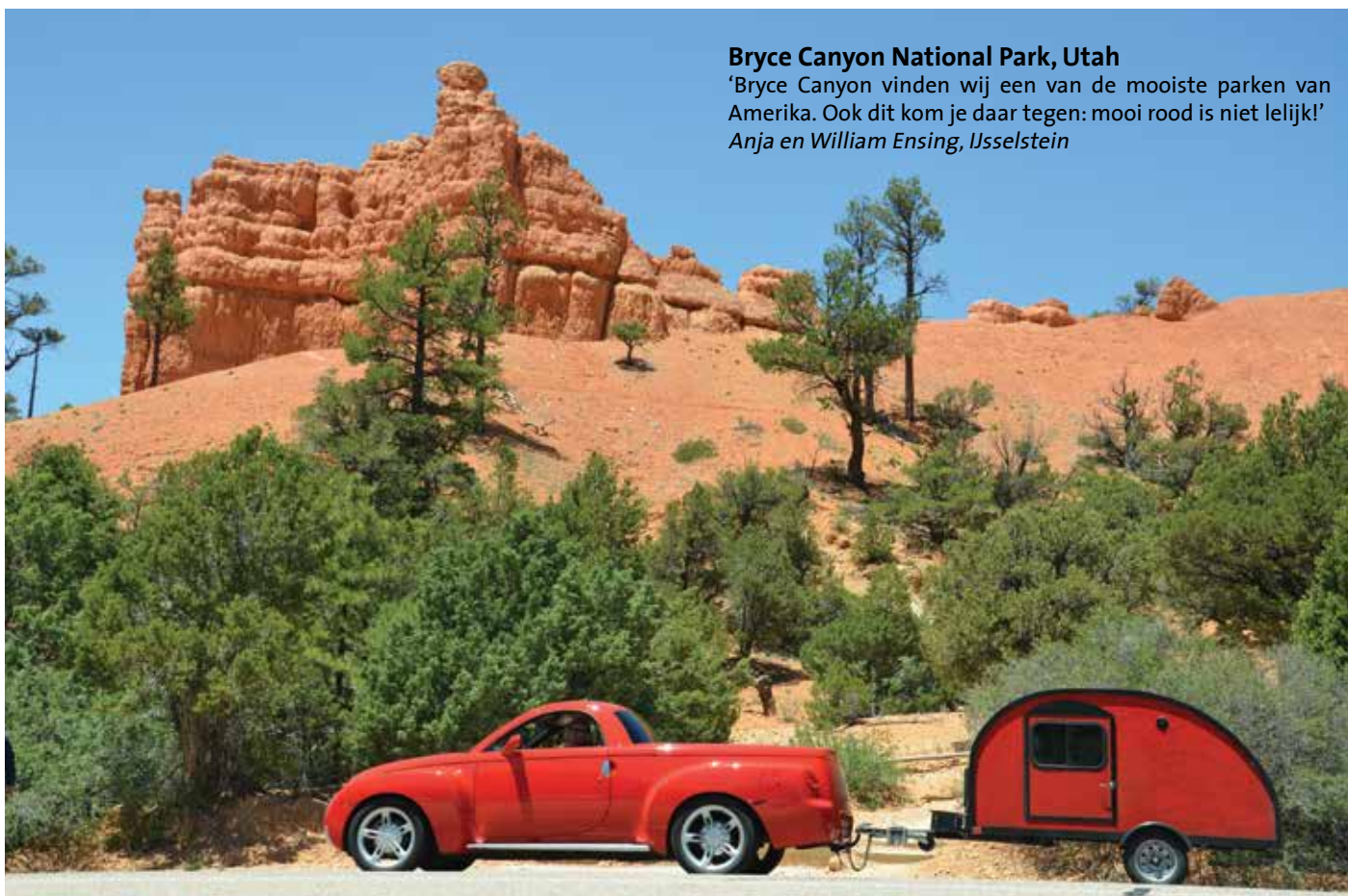
Hans Dassel, Best

Waterton National Park, Alberta

‘Het uitzicht vanaf de Bear’s Hump op Waterton Lake is indrukwekkend. Nog imposanter werd het toen een ‘bald eagle’ over onze hoofden vloog. Ons uitstekende hotel lag in Waterton Village, aan de rand van het meer. Van de drie nationale parken die we bezochten, Waterton, Kootenay en Banff National Park, kan ik Waterton het sterkst aanbevelen: we zagen er de meeste wilde dieren (onder andere beren, mountain goats en de eerder vermelde Amerikaanse zeearend). Er zijn prachtige wandelpaden, en vooral: het is niet overspoeld door toeristen.’

Marit Buelens, Brugge

Bryce Canyon National Park, Utah

‘Bryce Canyon vinden wij een van de mooiste parken van Amerika. Ook dit kom je daar tegen: mooi rood is niet lelijk!’
Anja en William Ensing, IJsselstein

Sequoia National Park, Californië

'Indrukwekkend om te zien hoe groot de bomen in Sequoia National Park zijn!'

Familie Hoofs, Bleiswijk

Valley of Fire State Park, Nevada

'Rainbow Vista is een van de mooiste uitzichtpunten in het relatief onbekende Valley of Fire State Park. Let op de bijzondere kleuren en de vormen in het gesteente, en op hoe prachtig de weg door het idyllische landschap kronkelt.'

Iddo Riemersma, Zwiggelte

San Francisco, Californië

'We maakten een fantastische rit over de 101 Highway tussen Los Angeles en San Francisco. Onze mooiste herinnering: fietsen huren en een tocht maken over de Golden Gate Bridge.'

Nancy Boterblom, Schagen

**Rechtsboven:
Grand Canyon, Arizona**

'Deze foto is gemaakt in de Grand Canyon: een zeer nieuwsgierige, of misschien ook wel hongerige, bergeekhoorn.'

Lise Hacquebord, Dokkum

**Rechtsmidden:
Salt Lake, Utah**

'We verheugden ons er enorm op: lekker drijven in het Salt Lake bij Salt Lake City. Eenmaal aangekomen, liepen we meteen het water in, op zoek naar de iets diepere gedeeltes. De ervaring was gaaf: de schoolslag is onmogelijk omdat je voeten steeds boven water willen komen. Drijven was de enige optie. We moesten ons wel over de enorme stank heen zetten die rond het Salt Lake hing. Er waren talloze dode muggen in het water en heel veel levende op de kant. In de taxi naar het vliegveld de volgende dag vroegen we aan de taxi-chauffeur of hij wel eens in het Salt Lake had gezwommen. "Go swimming in Salt Lake? No, we don't do that. It stinks!". Grappig dat de onwetendheid en onbevangenheid van de toerist ervoor zorgen dat je ervaringen opdoet die locals niet hebben. Ik ga Nederland toch maar eens wat vaker door toeristenogen bekijken.'

Marina Noordegraaf, Nijmegen

**Onder:
Yellowstone National Park,
Wyoming**

'Deze foto is genomen in Yellowstone National Park, tijdens onze reis in 2014. Velen bewonderen hier de Norris-geisers.'

Adri Alleman, Ouderkerk aan de Amstel

Meer ingezonden foto's zien? Bekijk de albums op onze Facebookpagina: www.facebook.com/tiogatours

Links:

Arches National Park, Utah

'Ons zoontje Wessel (3 jaar) vond het helemaal fantastisch in Arches National Park. Hij kon overal op klimmen en klauteren en door grote bogen heen lopen. Hier genoot hij even van een welverdiende drinkpauze.'

Manon en Eric van Meerkerk, Den Haag

Onder:

Death Valley National Park, Californië

'Deze zandduinen zijn een unieke beleving binnen het diverse landschap van Death Valley National Park. Je voelt je vrij en klein tussen deze miljarden hete zandkorrels. Vergeet je water niet!'

Frans Filius, Leeuwarden

Bedankt voor het lezen van onze brochure. Benieuwd naar het magazine met nog meer inspirerende bestemmingen en leuke artikelen? Draai dan het blad om en lees verder.